

Page 107

C, 1, 41

W 353

Inc

422

Paris 1494

Diui Ambrosii Mediola
nensis episcopi officiorum
Liber.

Sancti ambrosii episcopi

Mediolanensis de officijs Liber primus:

¶ On arrogans videri arbitror si inter filios suscipiam affectum docendi: cum ipse humilitatis magister dixerit venite filij audite me timorem domini docebo vos. In quo licet et humilitatē verecūdiæ etus spectare et gratiam: Dicendo enim timorem domini qui cōmunis videtur esse omnibus expressit insigne documentū verecūdiæ. Et tamen cum ipse timor instum sapientiæ sit et effector beatitudinis: quoniam timentes dominū beati sunt: præceptorē se sapientiæ edocendæ et demonstratorem beatitudinis adipiscendæ euidenter significauit. Et nos ergo ad imitandā verecūdiā seduli ad conferendam gratiā non usurpatores quæ illi spiritus infudit sapientiæ ea per illū nobis manifestata et usu cōperta atque exēplo vobis quasi liberis tradidim⁹ cū iā effugere nō possem⁹ officium docendi quod nobis refugietibus imposuit sacerdoti necessitudo. Dedit enim deus quosdā quidā apostolos quosdā autem prophetas alios vero euāgelistas alios autem pastores et doctores. Non igitur mihi apostolorū gratiā vendico. Quis enim hoc audeat nisi quos ipse filius elegit dei: Non prophetarū gratiā non vigilantiā et virtutē euāgelistarū nō circūspectiōnē pastorū sed tantūmodo intētionem et diligentiā circa scripturas diuinas opto assequi quā vltimā posuit apostolus inter officia

sanctorum et hanc ipsam ut docendi studio possim discere. Unus enim
verus magister est qui non didicit solus quod homines doceret. Homines
autem discunt prius quod doceant et ab illo accipiunt quod alijs tradant.
Quodne ipsum quod mihi accidit. Ego enim rapto de tribunalibus atque
administrationis secularis ad sacerdotium doctus vos cepti quod ipse non di-
dici. Itaque factum est ut prius docere inciperem quam discere. Discendum
igitur mihi simul et docendum est quoniam non vacavit ante discere.

¶ Cap. ij. de ratione silentij.

Uid autem prae caeteris debemus discere quam taceat ut pol-
simus loqui ne prius me vox condēnet mea quam absoluat
aliena. Scriptum est enim ex verbis tuis condēnaberis. Quid opus
est igitur ut properes periculum suscipere condēnationis loquendo
cum tacendo possis esse tutior? Cōplures vidi loquendo peccatum in-
cidisse vix quēquam tacendo. Ideoque tacere nosse quam loqui diffi-
cilius est. Scio loqui plerisque cum tacere nesciant. Rarum est
tacere quēquam cum sibi loqui nihil proffit. Sapiens est ergo qui no-
uit tacere. Denique sapientia dei dixit dominus dedit mihi linguam
eruditionis quando oporteat sermonem dicere. Merito ergo sa-
piens qui a domino accepit quo tempore sibi loquendum sit. Unde be-
ne ait scriptura. Homo sapiens tacebit usque in tempus. Ideo sancti
domini qui sciebant quia vox hominis plerisque peccati annuncia-
tio est et initium erroris humani sermo est hominis amabant taceri
Denique sanctus david ait. Dixi custodiā vias meas ut non delinquā
in lingua mea. Sciebat enim et legerat diuinam esse protectionem ut

homo a flagello linguæ suæ abscōderet ⁊ a cōsciētīæ suæ testio
 nio. Verberamur enī tacitō cogitatōis n̄æ ob pp̄rio ⁊ iudicio
 cōsciētīæ: vberamur ēt vocis n̄æ vberē cū loq̄mur ea quoz
 sono cædit̄ aīus n̄ ⁊ mēs cōsuaīat̄. Quis ē aut̄ q̄ mūdū cor ha
 beat a pctōꝝ colluūione aut n̄ delinquat i lingua sua. Et iō quia
 neminē vī debat castū os seruare posse ab imūdiā sermōis ip̄e
 sibi silētio legē iposuit in ocētīæ vt tacēdo culpā declīnaret quā
 vix effugere posset loquēdo. Audīamus ergo cautōis magistrū
 Dixi custodiā vias meas hoc ē mihi dixi tacitō cogitatōis p̄ce
 pto idixi mihi vt custodirē vias meas. Aliæ sūt viæ q̄s debem⁹
 seq̄. Aliæ q̄s debem⁹ custodire. Seq̄ vias dñi custodire n̄as ne
 in culpā dirigāt. Potes aut̄ custodire si nō cito loq̄ris. Lex di
 cit. Audi israhel dñm deū tuū. Non dicit loq̄re sed audi. Jō eua
 lapsa ē qz locuta est viro qd̄ nō audierat a dño deo suo. Prima
 vox dei dicit tibi. Audi Si audias custodis vias tuas. Et si lap
 sus es cito corrigis. In quo enī corrigit̄ iunior viam suam nisi in
 custodiēdo verba dñi. Tace ergo prius et audi non delinquas
 in lingua tua. Graue malum vt aliquis ore suo condēnetur. Et
 enī si pro ocioso verbo reddet vnusquisq̄ rationē quanto ma
 gis pro verbo impuritatis et turpitudinis. Grauiora sunt enī
 verba præcipitationis quam ociosa. Ergo si pro ocioso verbo
 ratio poscit̄ quāto magis pro sermone ipietatis poena exoluit̄.
 Quid̄ igit̄ mutos nos eē oportet: minime. Est enī tēpus tacēdi
 A. iij.

et est tēpus loquēdi. Deīde si p vbo ocioso reddimus rōnē videamus ne reddamus z p ocioso silētio. Est enī z negotiosū silētū vt erat susānæ q̄ plus egit tacēdo quā si esset locuta. Tacendo enī apud hoīes locuta ē deo. Nec vllū m̄stus iditū suæ castitatis iuenit quā silentiū. Cōsciēcia loq̄bat vbi vox nō audiebat Nec q̄rebat p se hoīz iudiciū q̄ habebat dñi testimoniū. Ab illo igit̄ volebat absolui quē sciebat nullo mō posse falli. Ip̄e dñs in euāgelio tacēs opabat salutē oīm. Recte ergo dauid nō silētū sibi indixit pperuū sed custodiā. Custodiamus ergo cor nostruz custodiam⁹ os nostrū. vtrūq; enī scriptū ē hic vt os custodiam⁹. Alibi tibi dicit̄ oī custodia serua cor tuū. Si custodiebat dauid: tu nō custodies. Si imūda labia habebat esaias q̄ dicit o miser ego qm̄ ppūctus sū qz cū sim homo z imūda labia habeā. Si ppheta dñi imūda habebat labia quomō nos munda habemus. Et cui nisi vnicuiq; nostrū scriptū est sepi possessionē tuā spinis et argētū tuū z aurū alliga z ori tuo fac ostiū z vectē z v̄bis tuis iugū z staterā. Possessio tua mens tua est. Aurū tuū cor tuū est. Argētū tuū eloquū tuū est. Eloquia dñi eloquia casta argentū igni examinatū. Bona ē possessio mens bona. Deniq; possessio p̄ciosa homo mūdus. Sepi hāc ergo possessionē z circūuallato cogitatōibus munito spinis sollicitudinū ne ī eā irruāt z capti uā ducāt irrōnabiles corporis passiones ne icursent motus graues ne diripiāt vindemiā eiua trāseūtes viā. Custodi iteriozem

4
hominē tuū noli eū quasi vīlē negligere ac fastidire quia p̄ciosa
possessio est. Et merito p̄ciosa cuius fructus nō caducus et t̄p̄a
lis sed stabilis atq̄ æternæ salutis est. Cole ergo possessionem
tuā vt sint tibi agrī. Alliga sermonē tuū ne luxuriet ne lasciuat
et multiloq̄o peccata sibi colligat. Sit restrictio: ⁊ ripis suis co
herceat. Cito lutū colligit amnis exūdās. Alliga sc̄sū tuū nō sit
remissus ac deflu⁹ ne dicat de te. Nō ē malagma apponere neq̄
oleū neq̄ alligaturā. Dabet suas habenas mēt̄is sobriet̄as quī
bus regit ⁊ gubernat. Sit oīi tuo hostiū vt claudat vbi oportet
et obseret diligētius ne q̄s ī iracūdiā excitet vocē tuā ⁊ p̄tūciā
repēdas cōtumeliā. Audisti hodie lectū irascimīni ⁊ nolite pec
care. Ergo ⁊ si irascimur q̄ affect⁹ naturæ ē nō potestatis malū
sermonē nō p̄feramus de ore n̄ro ne ī culpā irruam⁹: sed iugū
sit verbis tuis ⁊ statera hoc est humilitas atq̄ mensura: Ut līn
gua tua menti subdita sit restringatur habenæ vinculis. frenos
habeat suos quibus reuocari possit ad mensuram. Sermones
proferat libra examinatos iusticiæ vt sit gravitas ī sensu ī ser
mone p̄odus atq̄ ī verbis modus. Hæc si custodiat eliquis fit
mitis māfuetus modestus Custodiēdo eī os suū ⁊ retinēdo līn
guā suā nec prius loquendo quā interroget et expēdat atq̄ exa
minat verba sua s̄dicēdum hoc si dicendū aduersū hūc si tēpus
sermōis hui⁹. p̄fecto exercet modestiā ac māfuetudinē ⁊ patiē
tiā vt non ex indignatione ⁊ ira ī sermonē erūpat non alicuius

passionis indicium det in verbis suis non ardore libidinis flammare in sermone suo indicet et iesse dictis suis stulos iracundiae: ne sermo postremo qui comedare iteriora debet virtutum aliquid esse in moribus aptat et perdat. Tunc enim maxime insidiat aduersari quando videt in nobis passionem aliquam generari. Tunc fomites mouet laqueos parat. Non immerito sicut audisti hodie legi propheta dicit quod ipse liberabit me de laqueo venantium et a verbo aspero. Symmachus irratōis verbum dixit alij perturbationis. Laqueus aduersarij sermo noster est. Sed est ipse non minus aduersarius nobis: loquimur plerumque quod excipiat inimicus: et quasi gladio nostro nos vulneret. Quanto tollerabilis est alio gladio quam nostro perire: Explorat ergo aduersarij nostra arma et cocutit sua tela. Si viderit moueri me inserit aculeos suos ut seminata iurgiorum excitet. Si emisero verbum indecorum laqueum suum stringit. Interdum mihi quasi escam proponit videlicet possibilitatem ut dum videri dicari cupio ipse me inserat laqueo et nodum mortis astringat mihi. Si quis ergo hunc aduersarium sentit presentem esse tunc magis custodiam adhibere debet oris suo ne det locum aduersario. Sed non multi hunc vident. Sed est ille cauendus est qui videri potest quicumque irratat quicumque incitat qui cumque exaspant quicumque incitua luxuriae aut libidinis suggerit. Non ergo aliquis nobis conuiciat lacessit ad violentiam puocat. ad iurgium vocat: tunc silentium exerceamus tunc muti fieri non erubescamus. Peccator est enim qui nos puocat qui iniuriam facit et nos similes sui fieri desiderat. Denique si taceas si dissimules solet dicere. Quid ta

ces. Loq̄re si audes sed non audes mutus es elingue te feci. Si ergo taceas plus rumpit victu sese putat irrisu posthabitu atq̄ illusu: Si r̄ndear supiorē se factū arbitrat: qz parē iuenit. Si. n. taceas dicef ille puiciat? ē huic cōtēpsit ille. Si referas ptuēliā dicef ābo cōuiciasti sūt vterqz pdēnat nēo absoluit. Ergo illi? ē studiū vt irriter vt silia illi loquar silia agā. Iusti ē sūt dissimulare nihil loq̄ tenere bonæ fructū cōsciētia pl? cōmittere bonoz iudicio quā crimināris isolētia p̄tētū eē grauitate mox suozū. Hoc ē. n. silere a bōis qz bñ sibi p̄sci? falsis nō debet moueri nec extimare pl? pōderis i aliēo eē puicio quāi suo testionio. Ita fit vt ēt huilitatē custodiat. Si āt nolit huilitoz videri talis tractat z dicit ip̄e secū hic ergo vt me p̄tēnat z i p̄spectu meo loquat talia aduersū me: q̄si n̄ possi ego et apire os meū Cur n̄ ēt ego dicā in qb? eū mestificat possi. Hic ergo vt mihi iūrtas faciat q̄si vlt n̄ sim q̄si vidicare me n̄ possi: Hic vt me crimineē q̄si ego n̄ possi grautoza i eū cōponere: Qui talia dicit n̄ ē mitis atz huilis n̄ est sine tēptatiōe. tēptator eū epagita t ip̄e ei tales opiniōes iserit pleriqz adhibet hoiez atqz apponit neqz spirit? q̄ hęc illi dicāt Sed tu i petra fixū velligiū tene. Et si seru? puicū dicat iustus taceat z si ifirm? ptumeliā faciat iust? taceat z si pauperūneē iuu s nō r̄ndeat. Hęc sūt arma iusti vt cædē do vicat sicut p̄titi culādi cædētes solēt vicef z fugiētes grautozib? sequētē vulneraf ictib?. Quid em̄ op? ē moueri cū audim? puicia: Cur n̄ imita

mur dicēte obmutui ⁊ huiliatus sū et filii a bōis: An hoc dixit
tātūmō nō etiā fecit dauid: imo ⁊ fecit. Nā cū ei cōuinciare se-
nei filii tacebat dauid ⁊ q̄uis sept⁹ armatis n̄ retozq̄bat quicū
Nō vltionē q̄rebat eo vsq̄ vt dicēti sibi seruicæ filio q̄ vidicare i
eū vellet nō pmiserit. Ibat ergo tāq̄ mut⁹ ⁊ huiliat⁹ ibat tacēs
nec mouebat cū vir appellaret sāguinis q̄ erat ꝑsci⁹ ꝑꝑriæ mā
suetudis. Nō ergo mouebat quicū cui habūdabat bonoz opū
cōsciēcia. Ita q̄ is q̄ cito iniuria mouet facit se dignū ꝑuēlta vi-
deri dū vult ea idign⁹ ꝑbari. Melior ē itaq̄ q̄ cōtēnit iuriā quā
q̄ dolet. Qui ei ꝑtēnit q̄si nō sētiat ita despicit. Qui at̄ dolet q̄si
sēserit. Neq̄ ꝑꝑrouide ad vos filios meos scribēs hui⁹ ꝑsalmi ꝑ
hemiovsus sū quē ꝑsalmi ꝑꝑhera dauid sācto idithi canēdū de-
dit ego vobis tenēdū suadeo delectat⁹ ei⁹ sēsu ꝑꝑūdo et v̄tute
sēctēciaꝝ. Aduertimus. n. ex ijs q̄ breuiter libauimus ⁊ silēdi ꝑa-
tiētā ⁊ oportunitatē loquēdi ⁊ i posteroꝝ ꝑꝑtū diuinitaꝝ
quæ maxīma virtutū fūdāmēta sūt hoc ꝑsalmo doceri.

Cap. iij.

Um igif hūc ꝑsalmi cōsidero successit aīo de officijs
scribēs de qb⁹ ēt si qdā philosophiæ studētes scripse-
rūt vt panetius ⁊ filii⁹ ei⁹ apud græcos tullius apud latios non
alienū duxi n̄o munē vt ēt ip̄e scriberē. Et sicut tullius ad eru-
diēdū filiū ita ego quoq̄ ad vos iꝑꝑꝑmandos filios meos. Neq̄
em̄ mīnus vos diligo quos i euāgello genui quā si ꝑiugio susce-
pissē. Nō em̄ vehemētior est natura ad diligēdū quam gratia

Plus certe diligere debemus quos perpetuo nobiscum putamus
 futuros quam quos tamen in hoc saeculo: Illi degeneres nascuntur
 quater quod dedecant patrem: vos autem elegimus ut diligamus. Itaque
 illi necessitate diligunt quod non satis idonea atque diuturna est ad perpetu-
 itata diligendi magistra: vos iudicio quo magnam caritati potius
 ad ut diligendi adiungit probare quos diligas et diligere quos ele-
 geris. Ergo quoniam personae conveniunt videamus ut res ipsa conveni-
 at scribere de officiis: et utrum nomen philosophorum tamen scolarum
 aptum sit an est in scripturis repositum divinis: Pulchre itaque dum legi-
 mus hodie euangelium quasi adortaret ad scribendum spiritus sanctus
 obtulit nobis lectionem qua confirmaremur etiam in nobis officium
 dici posse. Nam cum zacharias sacerdos obmutuisset in templo et loqui
 non posset factum est inquit ut impleti sunt dies officij eius abijt in domum suam
 Legimus igitur officium dici a nobis posse nec ratio ipsa abhorret quia
 do quidem officium ab efficiendo dictum putamus quasi efficium sed pro-
 pter decorum sermonis una imutata littera officium nuncupari vel
 certe ut ea agas quae nulli officiant: prosint omnibus.

¶ Cap. llij. De officiorum fontibus.

o fficia autem ab honesto et utili ducti extimaverunt et de his
 duobus eligere quod praestet: deinde incidere ut duo concurrant
 honesta et duo utilia et quae quod honestius et quod utilius. Primum
 igitur in tres partes officium dividit honestum et utile et quid praestantius.
 Deinde haec tria in quatuor genera divisserunt in duo honesta et duo ut

lia et eligēdi iudiciū. Pr̄ia p̄tinere dicūt ad dec^o honestatēq; vt
ta. Sc̄da ad vitæ p̄moda copias opes facultates: De his eligē
di sub eē iudiciū. Hæc illi: nos aut̄ honestū nihil oīo nisi qd̄ de
ceat et honestū sit futuroꝝ magis quā p̄ntiū metimur formula:
nihilq; vtile nisi q; ad vitæ illi^o æternæ p̄sit grām definim^o. Nō
qd̄ ad delectationē p̄ntis neq; aliq̄ p̄moda ī facultatib^o z copiis
opū p̄struim^o. sed icōmoda hæc putam^o si n̄ reijciāt: ea q̄ oneri
cū veniūt magis extimāt q̄ dispēdio cū erogāt. Nō igit̄ sup̄ flūū
scriptōis nr̄æ ē op^o: qz officii diuersa extimāus regula atq; illi
extimauerūt: Illi seculi p̄moda ī nobis ducūt nos hæc ēt idetri
mētis: qm̄ q̄ hic recipit bona vt ille diues illic cruciat: z lazari^o
qui mala hic p̄tulit illic cōsolationē iuenit. Deinde q̄ illa nō le
gūt nostra legent si volent qui non sermonū suppellectilē neq;
artē dicēdi sed simplicē rerū exquirūt gratiam.

¶ Cap. v. de officio loquendi.

Ecoꝝ aut̄ ī nr̄is scripturis p̄mo p̄strui loco qd̄ græce
p̄pon dicēdi iustruimur z docemur legētes te decet. hymn
nus deus in syon. Vel græce

et ap̄ls ait loq̄re q̄ decent sanā doctrinā: z alibi decebat
āt per quē oīa z p̄opter quem oīa multis filiis in gloriā ad
ductis ducem salutis eoz p̄ passionem cōsumari. Nūquid p̄loz
panetius nūquid aristotiles q̄ z ip̄e disputauit de officio quam
dauid: cū z ip̄e p̄thagozas qui legiē socrate antiq;oz p̄phetam
fecutus dauid legē silentij dederit suis. Sed ille vt p̄ quinquen

nisi discipulis vsu ihiberet loquēdi: dauid autē nō vt naturæ mu-
 nus iminueret sed vt custodiā pferēdi sermonis doceret. Et pi-
 thagoras qdē vt nō loquēdo loq̄ doceret: dauid vt loquēdo ma-
 gis discerem⁹ loq̄. Quomō em̄ sine exercitio doctrina aut sine
 vsu pfect⁹: Qui disciplinā bellicā vult assequē quotidie exerceat
 aris z tāq̄ i p̄citu possit⁹ pludit plū z velut corā posito p̄tēdit
 hoste atq; ad peritiā viresq; saculādi vel suos explorat lacertos
 vel aduersarioꝝ declinat ictus z vigilāti exit obrutu. Qui nauē
 in mari regere gubernaculis studet vel remis duces prius i flu-
 uio pludit. Qui canēdi suauitatē z vocis affectāt p̄stātā pri⁹ sē
 si canēdo vocē excitāt. Et q̄ virib⁹ corporis legitimoq; luctādī
 certamē coronā petūt quōtidiano vsu palestræ durātes mēbra
 nutriētes patiētiā labori assuescūt. Hæc ip̄a nasa nos i puulsis
 docet q̄ prius sonos meditāt loquēdi vt loq̄ discāt. Itaq; sonus
 excitatio qdā z palestra vocis ē: Ita ergo z q̄ volūt discere cauti
 onē loquēdi qd nasa ē nō negēt qd custodiā ē exerceāt. Ut q̄ i
 specula sūt speculādo itēdāt nō dormiēdo. Qis em̄ res pprijs
 ac domesticis exercitijs augeat. Ergo dauid tacebat n̄ sēp sed p
 tpe n̄ iugiter neq; oib⁹ s; irritātī aduersario puocātī pctōri n̄ re-
 spōdebat. Et sicut alibi ait. Loquētes vanitatē z cogitātes do-
 lū n̄ audiebat q̄si surd⁹ z q̄si mutus n̄ ap̄iebat os suū. Q: z alibi
 habes. Noli respōdes iprudētī ad iprudētīā ei⁹ ne sis illi fias
 Palmū igif officiū ē loquēdi mod⁹: h̄ sacrificiū laudis deo depē-
 dit: hoc reuerētiā exhibet cū scripturæ diuinæ legūt: hoc hono-

rantur parentes. Scio loqui plerosq; cū tacere nesciant. Rarū
est tacere quēq; cum sibi non proffit loqui. Sapiēs vt loquatur
multa prius considerat quid dicat aut cui dicat quo in loco aut
tēpore. Est ergo z tacēdi z loquēdi modus ē etiā factis modus
Pulchrū igitur est tenere mēsuram officij.

¶ Cap. vi. de officio medio z perfecto.

o fficium autē omne aut mediū aut perfectū est
quod æque scripturarū auctoritate probare pos
sumus. Habemus z eī in euangelio dixisse do-
minū si vis in vitā aternā venī serus mādata: Dicit ille Quæ:
Jesus autē dicit illi. Non homicidium facies/ non adulterabis
non facies furtū/ non falsum testimoniū dices/ honora patrē z
matrē z diliges primū tuū sicut te ipm. Hæc sūt mediā officia
quibus aliquid deest. Deniq; dicit illi adolescēs, Omīa hæc cu
stodiui a iuētute mea: Quid adhuc mihi deest: At illi Iesus si
vis pfectus esse vade z vède oīa bona tua z da paupibus z ha-
bebis thesaurū in caelo z veni seqre me. Et supra habes scriptū
vbi diligēdos inimicos z orādū dicit pro calūniātibz z psequē
tib⁹ nos z bñdicere maledicētes hoc nos facere debet si volu-
m⁹ pfecti eē sicut p⁹ n⁹ q̄ i celo ē q̄ sup bonos z malos solē iubet
radios suos fūdere z pluuiā z rosē terras vniuersorū sine vlla
discretiōe piguescere. Hoc igit ē pfectū officū qđ cato z toma
dixerūt græci quo corrigūt oīa q̄ aliquos: potuerūt lap⁹ hñe.

¶ Cap. vij. de miseriōrdia in pauperes.

Una etiā misericordia quæ & ipsa pfectos facit
 b quæ imitat pfectum patrem. Nihil tam p̄mendat
 christianam animā quā misericordia primū in pauperes vt com-
 munes iudices partus naturæ q̄ oībus ad vsū generat fructus
 terrarū vt quod habes largiaris pauperi & cōsortē & cōformem
 tuū adiuues. Tu minimū largiris ille vitā accipit tu pecuniam
 das ille substātiā suā existimat tuus denarius cēsus illius ē. Ad
 hæc plus ille tibi cōfert cū sit debitor salutis. Si nudū vestias
 te ip̄m induis iusticiā si pegrinū sub tectū inducas tuū si suscipis
 as egētē ille tibi adquiret sanctorū amicitias & æterna taberna-
 cula. Nō mediocris ista gratia corporalia seminas & recipis spi-
 ritualia. Miraris iudiciū domini de s̄cto iob: Mirare virtutē
 eius qui poterat dicere oculus erā coecorū & pes claudorū. ego
 erā infirmorū pater velleribus agnorū meorū calefacti sūt hūme-
 ri eorū foris nō habitabat pegrinus hostiū aut̄ meū om̄ni entēti
 patebat. Beatus plane de cuius domo nūq̄ vacuo sinu pauper
 exiuit. Neq̄ em̄ quisquā magis beatus quā q̄ intelligit sup pau-
 peris necessitatē & infirmatē i op̄is erūnā In die iudicij habebit
 salutē a domino quē habebit sue debitorē misericordiæ.

¶ Cap. viij. De ijs qui putant deū negligere
 iustorum afflictiones.

Ed pleriq̄ reuocant ab officio dispensatricis
 f misericordiæ dū putāt hominis actus nō curare
 dominū aut nescire eū qd̄ i occultis geram⁹ qd̄

teneat nra cōfciētia aut iudiciū eius nequaquā iustū videri quā
do pctōres diuicijs habūdare vidēt gaudere honoribus sanita
te liberis: cōtra aut iustos inopes degere ihonores sine liberis
infirmos corpe luctu frequenti. Nec mediocris ea q̄stio q̄n q̄dē
tres illi reges amici iob p̄pterea eū peccatorē p̄nūciabāt quia
inopē factū ex diuīte orbatū liberis ex foecūdo parēte p̄fusū vl
ceribus inhorētēq̄ vili cibo exaratū vulneribus a capite vsq̄
ad pedes videbāt. Quibus hāc s̄ctus iob p̄ponit assertionem.
Si ergo p̄pter mea hāc patior cur ipij viuūt: Inueterauerunt
aut r̄ i diuicijs semen eoz secūdū volūtatem filij eoz in oculis
domus ipsoz habūdāt timor aut nūq̄ flagellū iustū a dño nō ē
in ipsis. hāc vidēs infirmus corde exagitat et studiū auertit suū
Cuius diciturus sermōes ante sauctus p̄misit iob dicēs portate
me ego aut loquar deinde ridete me. Nā et si arguor q̄si homo
arguor. portate ergo onus sermonū meoz. Diciturus eīm sū qd
nō p̄bo sed ad vos redarguēdos p̄ferā sermones istuos. Aut
certe q̄ ita ē versus qd aut: nūq̄d ab hoīe arguor: hoc ē homo
me nō potest redarguere q̄ peccauī. Et si argui dignus sū q̄n
ex euīdēti culpa me arguitis sed ex iurijs aēlimatis merita de
lictoz. Vidēs ergo infirmus habūdare iuustos successibus p̄spe
ris se autem atterit dicit dño. Discede a me vias tuas scire nolo.
Quid p̄dest q̄ seruiimus ipi. Aut q̄ utilitas q̄ occurrim⁹ ipi:
In manibus eoz oīa bona: opa aut ipioz nō videt. Laudatur
in platone quod in politica sua posuit eum qui contra iusticiam

disputādi partes recepisset postulare veniā dictorū q̄ nō īproba
 ret z veri īueniēdi atq; examinādæ disputatōis gr̄a illā sibi īpo
 sitā p̄sonā dicere. Quōd eo vsq; tullius pb̄bauit vt īpe ī libris quos
 scripsit de republica ī eā sētēciā dicēdū putauerit. Quanto anti
 q̄or illis iob q̄ hęc prius repperit? Nec eloq̄ntiæ falerādæ gr̄a
 sed v̄tatis pb̄ādæ p̄mittēda extimauit statiq; īpe q̄stionē eno
 dē reddidit subijciēs q; extinguat lucerna īploꝝ z futura sit eo
 rū euersio nō falli deū doctore sapiētiae z disciplinæ sed eē veri
 tatis iudicē: et ideo non sc̄dm forensem abūdantiam æstimādā
 beatitudinem singuloꝝ sed sc̄dm interiorēm conscienciam que
 innocētium z flagitiosoꝝ merita discernit vera atq; īcorrupta
 poenaz p̄miorūq; arbitria. Moris innocens in potestate sim
 plicitatis suæ in abundantia proprietatis voluntatis sicut adipe re
 pletam animam gerens. at vero peccator quāuis foris abūdet
 et delictis defluat odoribus fragret in amaritudine animæ suæ
 vitam exigit z vltimum diem claudit: Nihil eorū quæ epulatus
 fuerit referens boni nihil secum auferens nisi precia scelerū su
 orum. Hęc cogitans nega si potes diuini esse iudicij remunera
 tionem. Ille suo affectu beatus hic miser, ille suo iudicio abso
 lutus hic reus, ille in exitu letus hic mœrens, cui absolui p̄t q̄
 nec sibi innocēs est. Dicite inq̄t mihi. Ubi est protectio taberna
 culorū eius Signū ei? nō īuenies. Vita etenim facinorosi vt sōnū
 Aquis oculos transiit req̄es eius euauit delectatio licet īpa q̄

videt etiā dū viuūt ip̄oꝝ reſes in inferno eſt. Viuētes em̄ in ſerna deſcēdūt. Viues cōuulſū pctōis iſterroga eius cōſciētiam. Nō ne grauius oīb⁹ feret ſepulchris: Intueris leticiā ei⁹ ⁊ ſalubritatē miraris corpis filioꝝ atq; opū abūdantiā. Introſpice vlcera ⁊ vibices aīæ eius ⁊ cordis maēſtitudinē. Nā de opibus qđ loquar: cū legeris qz non ī abūdantiā eſt vita eius cū ſcias qz ⁊ ſi tibi videat̄ diues ſibi paup eſt ⁊ tuum iudiciū ſuo refellat. De multitudine quoq; filioꝝ ⁊ de idolentiā quid loquar: cū ſe ipſe lugeat et ſine hærede futurū iudicet cū imitatores ſui ſucceſſores ſuos eē nolit. Nulla em̄ hæreditas peccatois. Ergo ipſius ipſe ſibi poena eſt iuſtus aut̄ ipſe ſibi gloria. Et vtriq; aut bonoꝝ aut maloꝝ operū merces ex ſe ipſo ſoluitur.

¶ Cp. ix. ſolutio quæſtionis propoſitæ.

Ed reuertamur ad ppoſitū ne diuiffionem factā pte riſſe videamur qua occurrimus opinioni eoꝝ q̄ vidētes ſcleratos quosq; diuſtea letos honozatos potētes cū pleriq; iuſtoꝝ egeāt atq; infirmi ſint putēt vel niſil de bōis deū curare vt epicurei diſcūt vel neſcire actus hoīm vt flagicioſi putāt vel ſi ſcit oīa īiquū eē iudicē vt bonos egere patiāt abūdare im probos. Nec ſupfluous velut qđā excuſ⁹ fuit vt opinioni huius modi ipſoꝝ affectus reſpōderet quos beatos iudicāt cum ipſi ſe miſeros putent. Arbitratus em̄ ſū qz ipſi ſibi facilius quā nobis crederent. Quo decurſo procliuē extimo vt refellā cætera: Et

primo eorum assertione quod deum putant curam mundi nequaquam habere
 sicut aristoteles asserit usque ad lunam eius descendere, puidetiam. Et
 quod opator negligat operis sui curam. Quia deserat et destituat quod
 ipse condendum putavit: Si iuria est regere nonne est maior iuria
 fecisse: cum aliquid non fecisse nulla iniusticia sit: non curare quod feceris
 summa inclementia. Quod si autem deum creatoris sui abnegat aut be-
 nignarum et ferarum se haberi numero censet: quod de illis dicamus qui
 hac se condonant iuria: Per omnia terre dominum ipsi asserunt et omnia vir-
 tute eius consistere vim et maiestatem eius per omnia elementa penetrare
 terras coelum maria. Et putant iniuriam eius si mentem hominis qua nihil
 nobis ipse praestitius dedit penetret et divinae maiestatis ingrediat
 scientia. Sed horum magistrum velut ebrium et voluptatis patronum
 ipsi quod putant sobrii irridet philosophi: Nam de aristotelis opinio-
 ne quod loquar: quod putat deum suis contentum esse finibus et prescripto
 regni modo degere: Ut poetarum loquuntur fabulae quod mundum ferunt
 inter tres esse divisum ut alij caelum alij mare alij inferna cohercent
 dii ipso sorte obuenerint: eosque cauere ne usurpata alienarum
 partium sollicitudine intra se bellum excitent: Similiter ergo asse-
 runt quod terrarum curam non habeat sicut maris vel inferni non
 habet. Et quomodo ipsi excludunt quos sequuntur poetas. Se-
 quitur illa responsio utrum deum si operis sui cura non praeterierit
 praetereat scientia. Ergo qui plantauit aurem non audit qui finxit
 oculum non videt. Non praeterijt haec vana opinio sacros prophetas

Deniq; dauid inducit eos loquētes quos supbia inflatos asserit.
Quid em̄ tā supbiam quā cū ipsi sub peccato sint alios idigne fe-
rāt pctōres viuere dicentes vsq; quo pctōres dñe vsq; quo pec-
catores gloriabūt̄ z infra. Et dixerūt nō videbit dñs nec itelli-
get deus iacob: q̄bus respōdit ppheta dicens: Intelligite nūc in
sipiētes in populo z stulti aliquādo sapite. Qui plātauit aut̄ nō
audīt z q̄ sūxit oculū nō cōsiderat: Qui corripit gētes n̄ arguit:
aut q̄ docet hoīem sciētīā: Dñs sit cogitatōes hoīm qm̄ vanae
sunt. Qui ea quecumq; vana sunt deprehendit: ea quae sancta
sunt nescit. z ignorat quod ipse fecit: Potest artifex opus suum
ignorare. Homo est: z in opere suo latentia deprehendit: z deus
opus suū nescit. Altius ergo profundū in opere quam i autore
Et fecit aliquid quod supra se esset cuius meritū ignoraret au-
tor: cuius affectū nesciret arbiter. Hæc illis: Cæterū nobis sa-
tis est ipsius testimoniū qui ait. Ego sū scrutans corda z renes.
Et in euāgelio quod dñs iesus quid cogitatis mala i cordibus
vestris: Sciebat em̄ q̄ cogitarent mala: deniq; euāgelista testa-
tur dicens. Sciebat em̄ iesus cogitationes eoz: quoz nos pote-
rīt satis mouere opinio si facta eoz cōsideremus. Nolūt supra
se esse iudicem quem nihil fallat: nolunt ei dare occultozū scien-
tiam cui metuunt occulta sua prodī. Sed etiam dominus sciens
opera eoz tradidit eos in tenebras: i nocte iqt̄ erit fur z ocul⁹
adulteri fuabit tenebras dicens: Nō p̄siderabit me ocl⁹ z latibit

11
lū psonæ opposuit suæ. Ois em̄ q̄ lucē fugit dīligit tenebras su
dēs latere cū deū latere nō possit q̄ itra pfūdū abissi ⁊ itra hoīz
mētes n̄ solū tractata sed etiā voluēda cognoscit. Deniq̄ ⁊ ille
qui dicit in ecclesiastico quis me videt: ⁊ tenebræ operiūt me ⁊
parietes quem vereor: quāuis in lecto suo positus hæc cogitet
vbi non putauerit cōprehenditur: Et erit inquit dedecus qd̄ n̄
intellexerit timorē dei. Quid aut̄ tam stolidū quā putare quod
deū quicquā p̄tereat: cū sol qui minister luminis est etiā abdita
penetret: ⁊ in fundamenta domus vel secreta cōclauia vis calo
ris eius irrumpat: Quis neget verna tēperie tepefferi interiora
terræ quos glacies hiberna cōstrinxerit: Norūt ergo arborū
oculta vi caloris vel frigoris adeo vt radices arborū aut vranē
frigore aut foru solis virescāt: Deniq̄ vbi clementia cæli arri
sit varios terra se fūdīt i fructus. Si igit̄ radi^o solis fūdīt lumen
suū sup̄ oēm terrā et in ea q̄ clausa sūt inserit nec vectibus ferre
is aut grauiū valnax obicibus quo minus penetret ipedit̄ quo
mō nō pōt intelligibilis dei splēdor in cogitatōes hoīm ⁊ corda
q̄ ipse creauit inserere: sed ea q̄ ipse fecit non videtur: ⁊ fecit vt
meliora sint quæ facta sunt ⁊ potentiora quam ipse est qui ea fe
cit vt possint quando nolunt cognitionem sui operatoris latere
Tantam ergo virtutem ⁊ potestatem inseruit mētibus nostris
vt eam cōphendere cū velit ipse non possit. Duo absoluimus ⁊
vt arbitramur non incongrue nobis huiusmodi cecidit disputa

sto. Tercium genus questionis residet huiusmodi cur peccatores ab illis
dēt opibus et diuicijs epulēt iugiter sine meroze sine luctu iusti
sūt egeāt et afficiantur aut cōiugū amissioe aut liberorū. Quibus
satisfacere debuit illa euāgelij parabola quod diues bisso et purpu
ra iduebat et epulas copiosas exhibebat quotidie. Pauper autē
plenus vlcerū de mēsa eius colligebat reliquas. Post obitū vō
vtriusque pauper erat in sinu abrahe requiem habēs diues autē in sup
plicijs: Nōne euidentis est meritōrum aut p̄mia aut supplicia post
mortē manere: Et recte quod in certamine labor est post certamen
alijs victoria alijs ignominia. Nūquid prius quā cursus cōficiat
palma cuiquā dat aut deferret corona: Merito paulus certamē
inquit bonū certauit cursū cōsumauit fidē seruauit. quod reliquū repo
sita est mihi corona iusticiæ quā reddet mihi dñs in illa die iustus
iudex. Nō solū autē mihi sed etiā ijs quod diligūt aduētū ei⁹. In illa
inquit die reddet nō hic: hic autē in laborib⁹ in p̄cullis in naufragijs
quasi athleta bonus decebat quod sciebat quoniam p̄ multas tribula
tiones oportet nos introire in regnū dei. Ergo nō pōt quis p̄miū ac
cipere nisi quod legitime certauerit. Nec ē glorioza victoria nisi ubi
fuerint laboriosa certamina: Nonne iustus est quod ante dat p̄miū
quā certamen fuerit absolutū. Ideoque dñs in euāgelio ait. Bea
ti pauperes spiritu quoniam ipsorū est regnū celorū. Nō dixit beati di
uites sed pauperes: Inde incipit beatitudo iudicio diuino ubi erū
na extimatur humana. Beati qui esuriunt quod ipsi saturabuntur

Beati qui lugent quoniam ipsi consolationem habebunt. Beati misericordes quoniam ipsi miserabitur deus. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Beati qui persecutionem patiuntur propter quoniam ipsorum est regnum celorum: Beati estis cum vobis maledicent et persequent et dicent omne malum aduersum vos propter iustitiam: gaudete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in caelo. futuram non partem in caelo non in terra mercedem promisit esse reddendam. Quid alibi possis quod alibi debes. Quid propropere coronam exis ante quam vincas. Quid detergere puluerem quod redescere cupis quod epulari gessis ante quam stadium soluas. Adhuc populus spectat adhuc athletam in schemate sunt et tu iam oculum petis: Sed forte dicas: Cur ipsi letant: Cur luxuriant: Cur etiam ipsi non mecum laborant: Quonia qui non subscripserint ad coronam non tenentur ad laborem certaminis. Qui non ad stadium descenderint non se perfundunt oleo non oblinunt puluere: Quos manet gloria expectat iniuria: Unguentari spectare solent non delectare non solem aestus: puluerem ymbresque perpeti. Dicant ergo et ipsi athletae. Venite nobiscum laborare Sed respondebunt spectatores: Nos hic interim de vobis iudicamus vos aut sine nobis coronam si viceritis gloriam vindicabitis. Isti igitur qui in delicijs qui in luxuria rapinis quaestibus honoribus studia posuerunt sui spectatores magis sunt quam praetatores. Habent lucrum laboris fructum virtutis non habent: fouent oculum astutia et improbitate aggerunt diuitiarum acervos sed

B. iij.

exoluent serā licet neq̄ctæ suæ poenā. Hoꝝ requies in infernis
tua vero in cælo: Hoꝝ domus in sepulchro tua i paradiso. Cū
pulchre vigilare eos i tumulo iob dixit qz soporē q̄ctis habere
nō possūt quē ille dormiuit qui resurrexit. Noli igit̄ vt paruul⁹
sapere vt paruulus loq̄ vt paruulus cogitare vt paruulus ven
dicare ea q̄ sūt posterioris ætatis Perfectoꝝ est corona: Expe
cta vt veniat qd̄ pfectū est quādo n̄ p speciē i enigmate sed facie
• ad facie formā ip̄am redoperte vitatis possis cognoscere. Tūc
qua causa ille diues fuerit q̄ erat improbus ⁊ raptor alieni: qua
causa potēs alius: qua causa ille abūdauerit liberis: Ille fultus
honoribus reuelabit: fortasse vt dicaſ raptor: diues eras: qua
causa aliena raptebas: gestas nō cōpult. iopia nō coegit. Non
ne ideo te diuitē feci: vt excusationē habere nō possis: Dicatur
etiā potētī cur nō affuisti viduæ orfanis quoqz iurīā patētibus
Nunq̄d tu infirmus eras: Nunquid nō poteras subuenire: Ideo
te feci potētē vt nō inferres violētīā sed repelleres. Nō tibi scri
ptū est: eripe iniuriā accipiētem. Nō scriptū est eripite pauperē
et egenū de manu peccatoris liberate. Dicaſ etiā abūdanti libe
ris honoribus te cumulauī salubritatē corporis cōcessi tibi. Cur
nō secutus es p̄cepta mea: famule meus quid feci tibi aut quid
cōtristauī te: Nōne ego tibi liberos dedi honores cōtuli salutē
donauī: Cur me negabas: Cur extimabas quod ad scienciā meā
que gereres nō puenirent: Cur tenebas dona mea despiciēbas

madata mea: Deniq; de iuda pditore hæc colligere licet, Qui
 ⁊ apls inter duodecim electus est: Et loculos pecuniarū quas
 paupibus erogaret cōmissos habebat: ne videat̃ aut quasi ho
 norus aut quasi egenus dñm pdidisse: Et ideo vt iustificaretur
 in eo dñs hoc ei contulit: vt non quasi iniuria exasperatus: sed
 quasi p̃uaricatus gratia maior̃ esset offensæ obnoxius.

¶ Cap. 1. de officio adolescentiæ et verecundia.

Noniam igitur et poenam improbitati et virtuti fore
 præmiū satis claruit: de officijs aggrediamur dice
 re quæ nobis ab adolescentia spectanda sunt: vt cum ætate ac
 crescant simul: Est igitur bonorum adolescētij timorem dei
 habere deferre parentibus honorem habere senio:ibus castita
 tem tueri non aspernari humilitatem diligere clemētiam ac ve
 recundiam q̃ ornamenta sunt minori ætati. Ut enim in sensibus
 grauitas in iuuenibus alacritas ita in adolescentibus verecun
 dia velut quadam dote commendatur naturæ. Erat ysaac do
 minum timens vt pote abraæ indoles deferens patri honorem
 vsq; adeo vt aduersus paternam voluntatem nec mortem recu
 saret: Joseph quoq; cum somniasset quod sol et luna et stellæ
 adorarent eum sedulum tamen obsequium deferere patri: ca
 stus ita vt ne sermonem quidem audire vellet nisi pudicum. hu
 milis vsq; ad seruitutem verecundus vsque ad fugam patiens
 vsq; ad carcerem, remissor iniuriæ vsque ad remunerationem,

Cultus tanta verecūdia fuit vt comphēsus a muliere vēstē in ma-
nibus eius fugiēs mallet relinquere quā verecūdiā deponere.
Moyses quoq; z ieremias electi a dño vt oracula dei p̄dicarent
populo qđ poterāt p̄ gratiā excusabāt p̄ verecūdiam. Pulchra
igit̄ virtus: est verecūdia z suauis gratia q̄ non solū in factis sed
et̄ in ipsis spectat̄ sermonibus ne modū progrediaris loquen-
di nec qđ indecorū sermo resonet tunc: Speculū em̄ mētis plez-
q; in verbis refulget. Ipsū vocis sonū libret modestia. Ne cui⁹
quā offēdat aurē vox fortior: Dent̄q; in ip̄o canēdi genes̄ prima
disciplina verecūdia est imo etiā in oī vsu loquēdi vt sensum qđ
aut psallere aut canere aut postremo loqui icipiat vt verecūda
p̄ncipia cōmēdent processū. Silētiū quoq; ipsū in quo est relt-
quarū virtutū ociū maximus actus verecūdiæ est. Dent̄q; si aut
infantiæ putatur aut supbiæ probro datur si verecūdiæ laudi
dic̄t. Tacebat in piculis susāna z grauius verecūdiæ quā vitæ
dānū putabat. Nec arbitrabat̄ periculo pudoris tuēdam salutē
Deo soli loquebatur cui poterat casta verecūdia eloq; refugie-
bat ora intueri viroz: Est em̄ z in oculis verecūdia vt nec vide-
re viros foemina nec videri velit. Neq; vero quisquā solus hāc
laudem castitatis putet. Est em̄ verecūdia pudicitiae comes cu-
tus societate castitas ipsa tutior: est hic onus em̄ regēdæ castita-
tis pudor: est comes qui se p̄tēdat z q̄ prima picula sūt pudicitia
tēptari nō sinat. Hic primus in ip̄o cognitiōis ingressu dominū

matrem cōmendat legentibus et tāquam testis locuplex digna
 quæ ad tale munus eligeretur astruit q̄ in cubiculo q̄ salutata
 ab angelo tacet ⁊ mota est in introitu eius quod ad virilis sex⁹
 speciem peregrinam turbatur aspectus virginis. Itaq̄ quāvis
 esset humilis p̄ verecūdia tamen salutantem non resultavit nec
 ullū responsū intulit nisi vbi de suscipienda domini generatiōe
 cognouit vt qualitatē effectus disceret non vt sermonē p̄ferret
 In ipsa quoq̄ oratione nostra multū verecūdia placet multum
 cōcelliat gratiæ apud deū nostrū. Nōne hæc p̄tulit publicanū et
 cōmendauit eū q̄ nec oculos suos audebat ad cælū leuaf: Ideo
 iustificat magis dñi iudicio q̄ ille phariseus quem deformauit
 p̄sūptio. Ideoq̄ oremus ī incorruptiōe quieti ⁊ modesti spiri⁹
 q̄ est ante deū locuplex vt ait petrus. Magna est igit̄ modestia
 q̄ cū sit a natura sui iuris remissior nihil sibi vsurpans nihil vidi
 cans et quodā modo intra vires suas contractior diues ē apud
 deū apud quem nemo diues. Diues ē modestia qz dei portio est
 Paulus quoq̄ orationem deferrī p̄cepit cū verecūdia ⁊ so
 brietate: Primā hanc ⁊ quasi p̄uam vult esse orationis futuræ
 vt non glorie peccatoris oratio sed quasi colorē pudoris obdu
 cat ⁊ quo plus defert verecūdiæ de recordatiōe delicti hoc vbe
 riorē mereat gratiā: Est etiā ī ipso motu gestu incessu tenēdave
 recūdia: habitus em̄ mētis ī corpis statu cernit. hinc homo cor
 dis vostri absconditus sut leuior aut factatior sut turbidior aut

contra grauior z cōstantior z purior z maturior extimat. Itaqz
vox qdā est animi et corporis motus. Meministis filij quēdam
amicū cū sedulis se videret cōmēdare officijs hoc solū i clerū a
menō receptū qd gestus eius plurimū dedeceret. Alterz quoqz
cū in clero repperissē tubere me ne vnquam p̄iret mihi qz velut
quodā i solētis incessus v̄bere oculos feriret meos Idqz dixi cū
redderet post offēiā munerī hoc solū exceptit nec se fellit sētēcia
Uterqz enī ab ecclesia recessit vt qualis incessus p̄debat tali p̄f
dia animi demonstraret. Nāqz alter ariāx i festatiōis tēpore fidē
deseruit alter pecunīe studio ne iudiciū subiret sa cerdotē se no
strū negauit Lucebat i illoz incessu imago leuitatis species qdā
scurrarū p̄cursatiū. Sūt etiā qd sēsīm ābulādo imitantē histrionū
cos gestus z quasi qdā fericula pōparū z statuarū motus imitā
tiū vt quociēscūqz gradū trāfferūt modulos quosdā seruare vi
deāt. Nec cursim ābulare hōestū arbitror nisi cū cā exigat alicu
ius piculi vel iusta necessitas. Nā plexqz festinātes anhelos vt
dem⁹ torqre ora qb⁹ si causa desit festinatiōis necessariā neuus
iustae offēsiōis ē. Sed nō de his dico qbus rara p̄peratio ex cā
nascit sed qbus iugis z continua i naturā vertit. Nec i illis ego
tanquā simulacroz effigies probō nec in istis tanq̄ ex cussorum
ruinas. Est enī gress⁹ probabilis in quo sit species auctoritatis
grauitatis pōdus tranquillitatis vestigiū. Ita tamen si studiū desit
a tōz affectatio sed motus sit purus ac simplex. Nihil enī fucatiō

15
placet: Motū natura informet. Si qđ sane in natura vicij est in
dustria emēdet vt ars desit nō desit correctio. Qđ si etiā ista spe
ctant̄ altius quāto magis cauēdū ē ne qđ turpe ore exeat. Hoc
em̄ grauius coinquinat hoiem. Nō em̄ cibus inquinat sed iusta ob
trectatio sed vboꝝ obscenitas. Hac etiā vulgo pudori sunt In
nō vō officio nullū vbu qđ ihoneste cadat nō icutit verecūdiā.
Et nō solū nihil ip̄i idcoꝝ loqđ sed ne aut qđ ē debem⁹ hui⁹ mōi
p̄bere dicis: sicut ioseph ne icōgrua suæ audiret verecūdiæ ve
ste fugit relicta, Qm̄ quē delectat audire alterū loqđ puocat In
telligere quoq; qđ turpe sit pudori maximo est, Spectare vero
si quid huiusmodi fortuito accidat quāti horroꝝ est. Qđ ergo
in alijs displicet nūqđ pōt i se ip̄o placere: hac ip̄a natura nos
docet qđ pfecte qđ ē om̄is ptes nostri corpōis explicauit vt z ne
cessitati p̄suleret z gratiam venustaret. Sed tamen eas qđ de
ri ad aspectū foꝝent in quibus formæ apex quasi i arce quadam
locatus vt z figuræ suauitas z vultus species emineret opandi
qđ vsus esset paratio: obuias atq; aptas reliq̄t. Eas vero i qbus
esset naturale obsequiū necessitatis ne deforme sui p̄berent
spectaculū partim tanquā in ip̄o emēdauit atq; abscondit corpe
partim docuit z sua sit tegendas: Nonne igitur ipsa natura est
magistra verecūdiæ: Cuius exēplo modestia hoim quā a modo
scientiæ qđ deceret appellatū arbitro: id qđ i hac nostri corpo
ris fabrica abditū repperit operuit z textit: vt hostiū illud quod

ex transuerso faciendū in arca illa noe iusto dictū est in qua vel ec-
clesiæ vel nri figura est corpis p qđ hostiū egerūt reliquæ ciboꝝ
Ergo naturæ opifex sic nræ studuit verecūdiæ sic decoꝝ illud
et honestū i nro custodit corpore: vt velut duct⁹ quosdā atqꝫ
exitus cuniculoꝝ nostroz post tergū relegaret atqꝫ ab aspectu
nostro auerteret ne purgatio vētris visū oculoꝝ offēderet. De
quo pulchre ap'ls ait: Quæ vident inqt mēbra corpore isfirmio-
ra necessaria sūt z q̄ putamus ignobiliora esse mēbra corpis
ijs abūdantiorē honorē circūdamus z q̄ ihonesta sūt nostra ho-
nestatē abūdantiorē habēt: Et em̄ imitatione naturæ industria
eupit gratiā qđ alio loco etiā altius interpretati sumus vt nō solū
abscondamus ab oculis verū etiā q̄ abscondēda accipimus coz in-
dicia vsusqꝫ mēbroꝝ suis appellatiōibus nūcupare idēcoꝝ pu-
temus. Deniqꝫ si casu apianē hæ ptes confūdīt verecūdiā: si stu-
dio ipudētia extimat. Vñ z filius noe cham offensā retulit quia
nudatū vidēs patrē risit: qui aut operuerunt patrē acceperunt
benedictionis gratiā. Ex quo mos vetus z in vrbe roma z i ple-
risqꝫ ciuitatibus fuit vt filij cū parētibus puberes vel generi nō
lauarēt ne paterne reuerētiae auctoritas minueret: Licet plerū-
qꝫ se z in lauacro quātū possūt tegāt ne vel illic vbi nudū totū ē
corpus huiusmodi itecta portio sit. Sacerdotes quoqꝫ vereri mo-
re sicut i exodo legim⁹ brachas accipiebāt sicut ad moisen dictū
est a dño. Et facies illis brachas lineas vt tegatur turpitudine pu-

docto. A lūbis vsq; ad femora erūt Et habebit eas aaron filij
 eius cū intrabūt ī tabernaculū testimoniij z cū accedēt sacrificā
 re ad aram s̄cti z nō īducēt sup se peccatū ne moriant. Qd̄ non
 nulli nostrorū seruare adhuc ferunt. Pleriq; spiritali īterpreta
 tione ad cautionē verecūdiā z custodiā castitatis dictū arbitra
 tur. Delectauit me diutius in p̄sibus demorari verecūdiā quia
 ad vos loq̄bar: q̄ aut bona ei⁹ ex vobis recognoscitis aut dāna
 ignozatis. Quæ cū sit oībus ætatibus p̄sonis tēporib⁹ et locis
 apta tñ adolefcētes iuuenilesq; annos maxime decet. In oī aut
 seruādū ætate vt deceat qd̄ agas z pueniat z quadret sibi ordo
 vitæ suæ. Unde tullius etiā ordinē putat in illo decoræ seruari
 oportere Idq; positū dicit ī formositate ordine ornatu ad actio
 nē apto q̄ difficile ait loquēdo explicari posse. Et ideo satis esse
 intelligo formositatē aut cur posuerit nō itelligo. Quāuis etiā
 ille vires corporis laudet: nos certe in pulchritudine corporis
 locū v̄tutis nō ponimus: gratiā tñ nō excludimus: qz et vultus
 ip̄os verecūdiā solet pudore effundere gratiores que reddere
 Ut em̄ artifex in materia cōmodiore melius operari solet sic ve
 recūdiā in ip̄o quoq; corporis decore plus eminet: Ita tamen
 vt etiā ip̄se nō sit affectat⁹ decore corporis sed naturalis simplex
 neglectus magis quā expetit⁹ non preciosis z albētib⁹ adiu
 gus vestimētis sed cōmunibus: vt honestati vel necessitati nihil
 desit nihil accedat n̄stro. Vox ip̄a non remissa non fracta nihil

foens: neū sonās qualē multī grauitatis specie simulare cōsueue
rūt: sed formā quādā z regulā ac sucū virilē resonās. Hoc em̄ ē
pulchritudinē viuēdi tenere: cōuentētia cuiq; sexui z psonæ red
dere. Hic ordo gestoz optimus hīc ornatus ad oēm actionē ac
cōmodus. Sed vt molliculū z ifractū: aut vocia sonū aut gestū
corporis nō pbo ita neq; agrestē ac rusticā naturam imitemur:
eius effigies formula disciplinæ forma honestatis est. habet sa
ne suos scopulos verecūdia nō quos ipa iuehit sed quos sæpe
incurrit si i itēperatiū icidamus pfortia q̄ sub specie locūditatis
venenū infūdūt bonis: Hi si assidui sūt z maxime i cōuiuio ludo
ac ioco eneruant grauitatē illā virilem. Caueamus itaq; ne dū
relaxare animū volumus soluamus oēm armoniam quasi con
centum quendam bonoz operum. Ufus enim cito inflectit na
turam. Unde quod prudenter facitis cōuenire ecclesiasticis et
maxime ministeriorum officijs arbitroz declinate extraneozū
cōuiuia vel vt ipi hospitalet sitis pegrinātibz vel vt ea cautio
ne nullus sit obprobrio locus. Conuiuia q̄ppe extraneoz occu
patiōes habēt. Tū etiā epulandi producūt cupiditatē: Subre
pūt etiā fabulæ frequēter de seculo ac voluptatibus. Claudere
aures nō potes p̄hibere putat supbia: Subrepūt etiā p̄ter vo
lūtātē pocula. Melius est tuæ domi semel excuses quā alienæ
frequēter. Et vt ipse sobri⁹ surgas tñ ex aliena isolētia cōdēnari
nō debet p̄sentia tua. Uiduarū ac virgīnū domos nisi visitand.

17

gratia iuniores adire nō est opus: et hoc cū senioribus hoc ē cū
presbiteris, vel si grauior ē causa cū episcopo. Quid necesse est vt
demus secularibus obrectādi locū: Quid opus ē vt ille quoq;
uisitatioes crebrae arripiāt auctoritatē: Qui si aliqua illarū for
te labat: cur alient laps⁹ subeas iudiciā: Quā multos etiā fortes
silecebra decipit. Quātū nō dederūt errori locū z dederūt suspi
tioni. Cur nō illa tēpora q̄b⁹ ab ecclesia vacas lectioni ipēdas:
Cur non christū reuifas: christū alloquaris christū audias: Illū
alloqmur cū oramus illū audimus cū diuina legimus oracula.
Quid nobis cū alienis domibus: Una est domus q̄ omīs capit.
Illi potius ad nos veniant qui nos requirūt. Quid nobis cum
fabulis: Ministeriū altaribus christi non obsequiū hominibus
deferendum recepimus. Humiles decet esse mites mansuetos
graues patiētes modū tenere in omnibus vt nullum vitii eē in
moribus vel tacitus vultus vel sermo annunciet.

¶ Cap. xi. de cohibenda iracundia z indignatione.

Aueat iracundia aut si p̄caueri n̄ pōt cohibeat. Mala
em̄ idex peccati indignatio ē q̄ ita s̄im pturbat vt rōni
nō reliquat locū: Primū ē igit̄ si fieri pōt vt motū trāq̄litas vsu
quodā z affectatiōe p̄positū ī naturā vertat. Deide qm̄ motus
ita plerūq; ē infixus naturæ ac moribus vt euelli atq; euitari n̄
queat si p̄ouideri potuerit ratōe reprimat̄. Aut si prius occupa
tus fuerit animus ab indignatione quam cōsilio prospici ac pro
C. J.

videri potuerit ne occupares meditare quo modo motū animi
tui vincas iracūdiā tēperes. Resiste iræ si potes cede si n̄ potes
q̄ scriptū est dare locū ire. iacob fratri idignantī pie cessit ⁊ re-
becca id est patiētīa istructus cōsilio abesse maluit ⁊ pegrinari
quā excitare fratris idignationē et tūc redire cū fratrem mitiga-
tū putaret. Et ideo tantā apud deū iuenit gratiā: Quibus deinde
obsequijs quāntis muneribus fratrem ipsū recōciliavit sibi ut ille
p̄ reptæ benedictiōis nō meminisset: meminisset de latæ satisfac-
tiōis: Ergo si p̄uenierit ⁊ p̄occupauerit mētē tuā iracūdiā et af-
cēderit ī te nō relinquant locū tuū. Locus tuus patiētīa ē locus
tuus est ratio: sapiētīa est locus tuus locus tuus sedatio idigna-
tiōis est. Aut si te p̄tumacia respōdētis mouerit ⁊ p̄uersitas ipu-
lerit ad idignationē si nō potueris mitigare mētē reprime linguā
tuā. Sic. n. scriptū est cohibe linguā tuā a malo ⁊ labia tua ne lo-
quant dolum deinde inq̄re pacē ⁊ sequere eā. Pacē illā iacob sancti
vide quāta sit. Primū sedato animum. Si nō p̄ualueris frenos
lingue impone tue: deinde recōciliatiōis studiū nō p̄termittas.
Hæc oratores seculi de n̄ris usurpata ī suis posuere libris. Sz
ille sc̄sus huius habet gratiam q̄ prior dixit. Uitemus ergo aut
tēperemus iracūdiā ne sit eius aut ī laudibus exceptio. aut ī vi-
cijs exageratio. Nō mediocre est mitigare iracūdiā nō ifertus
quā oīno nō cōmoueri. Hoc nostrū est naturæ illud. Deniq̄ cō-
mouiones in pueris innoxie sūt q̄ plus habēt gratiæ quam ama-

ritudinis, Et si cito pueri inter se mouent facile sedant et malo
 ri suauitate in se recurrunt nesciunt se subdole artificiosaque tracta
 re. Nolite hos contemneret pueros de quibus dominus ait. Nisi conuersi fu
 eritis et efficiamini sicut puer iste non introibitis in regnum celorum.
 Itaque et ipse dominus hoc est dei virtus sicut puer iste cum maledicere
 non remaledixit cum percuteretur non percussit. Ita ergo te compara ut
 quasi puer iniuriam non teneas maliciam non exerceas. Oia a te inoce
 ter perficiantur: Non consideres quod ab alijs in te referat locum tuum
 serua simplicitatem et puritatem tui pectoris custodi. Noli responde
 re irato ad iracundiam eius siue imprudenter ad imprudentiam. Cito culpa
 culpam excutit. Si lapides texas non ne ignis erumpit: fuerunt gentiles
 ut in manus oia vobis extollere solent architæ tarçtini dictum philo
 sophi quod ad villicum suum dixerit. O te in felice quam afflictarẽ nisi
 iratus esse: Sed iam dauid et armatam dexteram in indignatione
 contempserat. Et quanto plus est non remaledicere quam non vin
 dicare: Et bellatores aduersus nabal ad ultionem paratos abigail
 deprecatione reuocauerat. Unde aduertimus tempestiuis quoque
 intercessionibus non solum cedere nos sed etiam delectari oportere
 Eo usque autem delectatus est ut benediceret interuenientem quod
 ab studio vindictæ reuocatus foret. Jam dixerat de inimicis suis
 quoniam declinauerunt in me iniquitates et in ira molesti erant
 mihi. Audiamus turbatus in ira quid dixerit. Quis dabit mihi
 pennas sicut columbæ et volabo et requiescam. Illi ad iracun
 C. ii.

diā uocabāt. Sic eligebat tranquillitē sã dixerat Irascimini et nolite peccare. Moralisa magister q̄ naturalē affectū inflectēdū magis ratiōe doctrinæ quā extirpandū nouerat moralisa docet hoc est irascimini ubi culpa est cui irasci debeat: Nō p̄r em̄ si eri ut nō rerū indignitate moueamur: Alioquin non v̄tus sed lenitudo et remissio iudicat. Irascimini ergo ita ut a culpa abstinatis. Vel sic si irascimini nolite peccare sed vincite rōne iracundiā vel certe sic: si irascimini vobis irascimini q̄ cōmoti istis et n̄ peccabitis q̄ em̄ sibi irascit̄ q̄ cito cōmōt̄ est desinit irasci alteri. Qui aut̄ voluerit iram suā iustā probare plus iustā et cito in culpā cadit. Melior est aut̄ secūdū salomonē q̄ iracundiā cōtinuet quā d̄rbem capit q̄ ira etiā fortes decipit. Cauē igit̄ debemus ne in pturbationes prius incidamus quā animos nostros ratiōe componat. Exanimat em̄ mētem plerūq̄ aut ira aut dolor aut formido mortis et iprouiso percellit̄ ictu: ideo p̄uenire pulchrū est cogitatione q̄ voluendo mētē exerceat ne repētinis exciteē cōmotionibus sed iugo quodā ratiōis et habentis astricta mite scar: Sūt aut̄ gemini motus hoc est cogitationū et appetitus alteri cogitationū alteri appetit̄ nō cōfusi sed discreti et dispares. Cogitationes verū exquirere et quasi emolere muneris habēt appetitus ad aliquid agendum impellit atq̄ excitat. Ita q̄ ipso genere naturæ suæ et cogitationes tranquillitatem sedatiōis infundunt et appetitus modū agendū excutit. Ita ergo informati

19
simus vt bonarū rerū subeat animū cogitatio: appetitus rationi
obtrēperet: si veſ vt illud decoꝝ custodiamus animū volumus
intēdere: ne rationē excludat rei alicuius affectus sed rō qđ ho
nestati cōueniat examinet. Et quontā ad cōseruationē decoꝝis
spectare diximus vt sciam⁹ i factis dictis vt q̄ modus sit. Pꝛioꝝ
aūt ordo loquēdi quā faciēdi est Sermo i duo diuidit i colloqū
familiare ⁊ i tractatum disceptationemq; fidel atq; iusticiæ. In
vtroq; seruādū ne sit aliq̄ pꝛurbario sed tāquā mitis ⁊ placidus
⁊ beniuolētix plenus ⁊ gratiæ sine vlla sermo ducat ꝓtūmelia
Absit pertinax i familiari sermone cōtētio, q̄stiones em̄ magis
excitare inanes q̄ vtilitatis aliqđ asferre solet. Disceptatio sine
ira sua vitas sine amaritudine sit monitio sine asperitate hortat
io sine offēsiōe. Et sicut i oī actu vitæ id cauere debemus ne
rationē nimis animi motus excludat sed teneam⁹ cōsiliij locū
ita etiā i sermōe formulā eā teneri cōuenit ne aut ira exciteꝝ aut
odiū aut cupiditatis nſæ aut ignauitæ aliqua exprīnam⁹ iudicia
Sic igif sermo hmōi de scripturis maxie. Quid em̄ magis nos
oportet loq̄ quā de pꝛuersatōe optia adhortatōis discipliæ custo
dia. Habeat caput ei⁹ rōez ⁊ finis modū. Sermo. n. tedios⁹ irā
excitat. Quāvero idecoꝝ ē vt cū oīs cōfabulatio habere soleat
Incrementum gratiæ habeat neuū offensionis. Tractatus quo
q; de doctrīna fidel de magisterio continentix de disceptatiōe
iusticiæ de adhortatione diligentix non vnus semper sed vt se
C. liij.

delectat lectio nobis et arripiedus est et put possumus psequed?
neque nimium plixus neque cito iterruptus ne vel fastidium dereliquit
desidia pdat atque icuria. Oratio pura simplex dilucida atque ma
nifesta plena grauitatis et ponderis non affectata elegancia sed non
intermissa gra. Multa preterea de ratione dicendi dant precepta saccu
lares viri que nobis pretereunda arbitror ut de locandi disciplina:
Nam licet interdum honesta loca ac suauia sint tamen ab ecclesiasti
ca abhorrent regula quonia que in scripturis non repperimus ea
queadmodum usurpare possumus. Cauendum est etiam in fabulis ne
inflectant grauitate seuerioris propositi. Ne vobis que ridetis que
flebitis dominus ait: et nos ridendi materia requiramus ut hic ridetes
illic fleam. non solum profusos sed omnes etiam locos declinandos arbitror
nisi forte plenum grauitatis et gratie sermonem esse non indecorum est
Nam de voce quid loquar: quam simplicem et puram esse satis
arbitror. Canorem autem esse nature est non industria. Sit sane
distincta pronuntiatio modo et plena succi virilis ut agrestem ac
subrusticum fugiat sonum non ut rithimum affectet scenicum sed in rusticum
seruet. De ratione dicendi satis dictum puto. Nunc de actione vitae
quid congruat consideremus:

¶ Cap. xij. quid vitae actioni congruat.

Ris autem in hoc genere spectanda cernimus. Unum ut
rationi appetitus non reluctet hoc enim solummodo possunt
officia nostra illi decore puenire. Si enim appetitus rationi obediat

facile id quod deceat in oibus officijs cōseruari pōt. Deinde ne
 maiore studio quā rea ip̄a est q̄ suscipit vel minore aut parū ma-
 gno, ambitu suscepisse aut magnā inferiorē destituisse videamur
 Tercū de moderatōe studiorū op̄erūq; nostrorū, de ordine quo
 q; rerū z opportunitate tēporū nō dissimulandū puto. Seb pri-
 mū illud quasi fundamentū est oīm vt appetitus rationi pareat
 secūdū z terciū idē est hoc est in vtroq; moderatio: Vacat enim
 apud nos speciei liberalis q̄ pulchritudo habetur et dignitatis
 cōtēplatio. Sequit̄ de ordine rerū z de opportunitate temporū
 Ac per hoc tria sunt iā videamus vtrum in aliquorum consumpta
 possimus dicere Primum igitur ip̄e pater abraam qui ad ma-
 gisterium futuræ successionis informatus z instructus est iussus
 exire de terra sua z de cognatione sua z de domo patris sui nō
 ne multiplicatæ necessitudinis p̄strictus, affectu tamē appetitū
 rationi obediētē præbuit. Quem enim terræ suæ cognationis
 domus quoq; propriæ gratiā nō delectaret: Et hunc ergo mul-
 cebat suorum suauitas sed imperij cælestis et remunerationis
 æteenæ consideratio mouebat amplius: Nonne considerabat
 vxorem imbecillem ad labores teneram ad iniurias: decorā ad
 incertū insolentium sine sūmo non posse duci periculo: Et ta-
 men subire oīa quā excusare consultius diiudicauit: Deinde cū
 descenderet in ægyptum monuit vt diceret se sororem esse non
 vxorē ip̄ius, Aduerte quātū appetitus, Timebat vxoris pudorū

timebat propriæ salutis suspectas habebat ægyptioꝝ libidines
Et tñ pualuit apud eū ratio rrequēdæ deuotiōis. Cōsiderauit
eū qđ dei fauore vbiqꝫ tutus eē posset offēso aut̃ dño etiā domi
nō posset illesus manere. Uicit igit̃ appetitū ratio ⁊ obediētem
sibi p̃stitit. Capto nepote nō p̃territus neqꝫ tot regū turbat⁹ po
pulis bellū recepit. Victoria potius p̃dæ patrē cuius sp̃e fuit
auctor recusauit. P̃omisso quoqꝫ sibi filio cū cōsideraret emoz
tui corporis sui vires depositas sterilitatē cōiugis ⁊ supremā se
nectutē cōtra vsū etiā naturæ deo credidit. Aduerte conuenire
oīa: appetitus nō defuit sed rep̃ssus ē animus æqualis gerēdis
q̃ nec magna p̃ vilibus nec minora p̃o magnis duceret. Mode
ratio p̃ negocijs. Ordo rerū. Opportunitas tēporū: Mensura
verboꝝ fide primus iusticia p̃cipuus in plio strenuus ī victoria
nō auarus domi hospitālis vxori sedulus. Sāctum quoqꝫ eius
nepotē iacob delectabat domi securū degere sed mater voluit
peregrinari⁹ daret fraternæ iracūdiæ lo cū. Uicit appetitū cō
filiij salubritas: exul domo profugus a parētibus vbiqꝫ tñ cōue
niētē mēsurā negocijs tenuit et tēporibus opportunitatē refer
uauit: acceptus domi parētibus ut alter maturitate p̃uocatus
obsequij benedictionē daret alter amore pio p̃p̃dere. frater
no quoqꝫ iudicio platus cū cibū suū fratri cedēdum putasset de
lectabatur utiqꝫ alimento scđm naturam sed scđm pietatē cessit
petito. Pastor domino gregis fidus, socerogener sedulus, in

labore impiger. in conuulso parcus, in satisfatione praeuius, in remuneratiōe largus. Dentōq; sic fraternam mitigauit iracūdiā vt cuius verebatur inimicias adipisceretur gratiam. Quid de Joseph loquar qui vtiq; habebat cupiditatē libertatis et suscepit seruitij necessitatem. Quam subditus in seruitute quam in virtute cōstans quam benignus in carcere. Sapiēs in interpretatiōe in potestate moderatus in vbertate prouidus ī fame iustus ordinem laudis rebus adiungens ⁊ oportunitatem tēporibus aequitatem populis officij sui moderatiōe dispēsans Job quoq; iuxta secundis atq; aduersis rebus irrepræhensibilis patiens gratus deo atq; acceptus verebatur doloribus sed se consolabatur. David etiam fortis in bello patiens in aduersis in ierusalem pacificus in victoria mansuetus in peccato dolēs in se nectute prouidus rerū modos vices tempoz ꝑ singulaz sonos seruauit atq; vt mihi videat non minus viuēdi genere quā canendi suauitate ꝑdulcis imortalē deo sui fudisse meriti cātilenā Quod his virtis virtutū principalū officium desuit.

¶ Cap. xiiij. de quattuor virtutibus.

Harum primo loco cōstituerunt prudentiam quae in veri inuestigatiōe versatur ⁊ sciētiae plenioris īfūditi cupiditatē, secūdo iusticiā q̄ suū cuiq; tribuit alienū nō vēdicat vtilitatem propriam negligit vt cōmunē aequitatem custodiat: tercio fortitudinē quae ⁊ ī rebus bellicis excelsi animi magnitu

dine z domi eminet corporisq; p̄stat viribus: quarto tēperatiā
q̄ modū ordinēq; seruat oīm q̄ vel agēda vel dicēda arbitramur
Hac forsitan aliq̄s dicat primo loco poni oportuisse quoniā ab
his quattuor v̄tutib⁹ nascunt officioꝝ genera: Sed hoc artis ē
vt primo officium definiat postea certa in genera diuidat. Nos
autē artē fugimus exēpla maiōꝝ proponimus q̄ neq; obscuritas
tē afferūt ad intelligendū neq; ad tractandū versutias. Sit igit̄
nobis vita maiōꝝ disciplinæ speculū nō calliditatis cōmētariū
imitādī reuerētia nō disputandī astutia. fuit igit̄ in sācto abraā
primo loco prudentia de quo dicit scriptura. Credidit abraam
deo z reputatū ē ei ad iusticiā. Nemo em̄ prudēs qui deū nescit
Deniq; insipiens dixit quia nō est deus. Nam sapiēs nō diceret
Quomodo em̄ sapiēs qui nō requirit auctozē suum qui dicit la
pidi pater me⁹ es tu qui dicit diabolū vt manicheus auctoz me⁹
es tu: Quomodo sapiēs vt arriamus qui mauult īperfectū auc
tozē habere atq; degenerē quā vez atq; perfectū: Quomodo
sapiens vt marcion atq; eunomius qui mauult deū malū quam
bonū habere. Quomodo sapiēs qui deū suū nō timet. Inicium
em̄ sapiētiae timor dñi. Et alibi habes Sapiētes non declinant
de ore domini sed tractant in cōfessionibus suis. Simul quoq;
dicte scriptura reputatū ē ei ad iusticiā alterius virtutis ei gra
tiā detulit. Primi igitur nostri definirunt prudentiam in veri
cōsistere cognitione. Quis enim illozum ante abraam dauid

salomonem. Deinde iusticiam spectare ad societate generis hu-
 mani. Denique dauid ait: Dispersit dedit pauperibus iusticia ei?
 manet in aeternū Justus miseretur iustus cōmodat. Sapiēti z
 iusto totus mūd⁹ diuitiarum plenus est. Justus communia pro
 suis habet. sua pro cōmunibus: Justus se ipsū priusquam alios
 accusat: Ille em̄ iustus qui nec sibi parcat z occulta sua latere nō
 patitur. Uide quam iustus abraam: Susceperat in senectute fi-
 lium per repromissionē: reposcenti dño negādum ad sacrificiū
 quāuis vnicū non putauit. Aduerte hic oēs virtutes quattuor
 in vno facto: fuit sapiētiae deo credere nec filij gratiā ante ferre
 auctoris p̄cepto: fuit iusticiae accertū reddere: fuit fortitudi-
 nis appetitū ratione cohibere. Ducebat hostiā pater interroga-
 bat filius tēptabatur affectus patrius sed nō vincebatur. Repe-
 tebat fili⁹ appellationē paternā cōpūgebat paterna viscera sed
 nō minuebat deuotionē. Accidit et quarta virtus tēperātia: te-
 nebat iustus z pietatis modū z executionis ordinē. Denique dū
 sacrificio necessaria vehit dū ignē adolet. Dū filiū ligat dū gla-
 diū educit. Hoc imolēdi ordine meruit vt filiū reseruaret Quid
 sapiētius sancto iacob qui dominū vidit facie ad faciem et bene-
 dictionem meruit. Quid iustius qui ea quae adquisierat oblati-
 muneribus cum fratre diuisit. Quid fortius qui cum deo lucta-
 rus est. Quid modestius eo qui modestiam ita et locis et tempo-
 ribus deferebat vt filiā iniuriā mallet p̄tertere coniugio

quã vindicare eo quò inter alienos positus amor potius cõsulen
dũ quã odia colligẽda cẽsebat. Noe quã sapiẽs quã tantã fabricauit
arcã quã iustus quã ad semen oim̄ reseruatus solus ex oibus et p̄
terite generationis superstes est factus et auctor futuræ mũdo
potius et vniuersis magis quã sibi natus. Quã fortis vt diluuiũ
vinceret. Quam tẽperans vt diluuiũ tolleraret quãdo introiret
qua moderatiõẽ degeret quando coruũ quãdo colũbam dimitt
teret quando repereret reuertẽtes quãdo exẽdi opportunita
tẽ captaret et agnosceret. Itaq; tractatũ in veri inuestigatiõẽ te
nẽdũ illud decoꝝ vt sũmo studio requirãt quid verũ sit nõ falsa
pro veris dicere nõ obscuris vera inuoluere non superfluis vel
implexis atq; ambiguis occupare animũ. Quid tam indecorũ
quam venerari ligna quod ipsi faciunt. Quid tam obscurũ quã
de astronomia et geometria tractare quò pbant et profũdi aeris
spacia metiri cælũ quoq; et mare numeris includere relinquere
causas salutis erroris quærere. An non ille eruditus in om̄i sa
piẽtia egyptioꝝ moyses probauit ista. Sed illam sapiẽtiam de
trimẽtum et stulticiã iudicauit et auersus ab ea intimo deũ quæ
siuit affectu ideo quæ vidit interrogauit audiuit loquẽtẽ. Quis
magis sapiens quam ille quem docuit deus qui om̄ẽ egyptioꝝ
sapiẽtiam omnesq; artium potentias operis sui virtute vacua
uit. Non hic incognita pro cognitis habebat hisque temere as
sentiebatur quæ duo in hoc maxime naturali atque honesto lo

eo vitāda dicāt qui sibi nec cōtra naturā esse nec turpe iudicant
 sicut adorare et simulacris auxiliū petere q̄ nihil sētīāt. Quāto
 igit̄ excelsior virtus est sapiētia tāto magis euitādū arbitror vt
 assequā eā possimus. Itaq; neqd cōtra naturā ne quid turpe atq;
 indecorū sētīamus duo hęc id est et tēpus et diligētiam ad p̄sede
 rationē rerū examinandi gratia cōferre debemus. Nihil est em̄
 magis quo homo ceteris animātibus p̄stet quā apud rationis
 est particeps. Causas rerū req̄rit generis sui auctorē iuestigādū
 putat in cuius potestate vitæ necisq; nr̄æ potestas sit q̄ mūdum
 hūc suo nutu regat cui sciamus rationē esse reddēdam nostrorū
 acturū: Nihil est em̄ qd magis proficiat ad honestā vitam quā vt
 credamus eū iudicē futurum quē et ocula nō fallant et indecora
 offēdant et honesta delectēt. Oibus igit̄ hoibus inest secundum
 naturam humanam verum inuestigare quæ nos ad studium co
 gnitionis et scientiæ trahit et inquirēdi infundit cupiditatem
 In quo excellere vniuersis pulchrum videtur sed paucorum est
 assequi qui voluendo cogitationes consilia examinando nō me
 diocrem impendunt laborem vt ad illud beate honesteq; viuē
 dum peruenire possint atq; operibus appropinquare: Non em̄
 qui dixerit iquit mihi domine domine intrabit in regnū celorū
 sed qui fecerit ea quæ dico: Nam studia sciētiae sine factis baud
 scio an etiam inuoluant magis.

¶ Cap. xliij. de primo fonte officij prudentia.

Rimus igitur officij fons prudentia est. Quid enim tam ple-
nū officij quā deferre auctori studium atque reuerentiam
Qui tamen fons et in virtutes derivat ceteras neque enim potest iusticia
sine prudentia esse cum examinare quod iustum quod ve iustum sit non medio-
cris prudentia sit: sumus in utroque error. Qui enim iustum iudicat in-
iustum: Iniustum autem iustum execrabilis est apud deum. Ut quod abundat
Iniusticiae imprudenti Salomon ait: Neque iterum prudentia sine iusti-
cia est: Pietas enim in deum iustum intellectus quod advertimus ab huius
seculi translatus magis quam inuentum sapientibus quia pietas fundamentum
est virtutum omnium: iusticiae autem pietas est prima in deum secunda in patriam
tercia in parentes item in omnes que et ipsa secundum naturam est magisterium. Si quod
de ab ineunte aetate ubi primum sensus infunditur coepit vitam amare tan-
quam dei munus patriam parentesque diligimus deinde aequales quibus
sociari cupimus: Hinc charitas nascitur que alios sibi profert non quareno
que sua sunt in quibus est principatus iusticiae. Omnibus quoque animantibus in a-
scit primum salutem tueri cauet que noceat expetere que possint ut pastum ut
latibula quibus se a periculo ibidem sole defendunt quod est prudentia. Suc-
cedit quoque ut omnium generum animantium congregabilia natura sint
primum generis sui ac formae consortibus tamen etiam ceteris ut boues vi-
demus armatis equos gregibus et maxime pares paribus dele-
ctari ceruos quoque ceruis et plerumque hominibus adiungit: Jam de pre-
candi studio et sobole vel etiam generantium amor quod loquar in quo
est iusticiae forma praecipua: Liqueet igitur et reliquas cognatas

sibi esse virtutes. Si quidem et fortitudo quæ vel in bello auct
 a barbaris patriã vel domũ defēdit iſirmos vel a latronibus so
 cios plena iusticiã sit ⁊ scif quo cõsilio defēdat atq; adiuuet. Ca
 ptare etiã tēporũ ⁊ locoꝝ opportunitates prudētiã atq; mode
 sticiã sit ⁊ temperãria ip̃a sine prudētia modũ scire nõ possit. Op
 portunitatē noscere ⁊ scõm mēsurã reddē sit iusticiã ⁊ i oĩbus
 istis magnanimitas necessaria sit ⁊ q̃dam fortitudo mentis ple
 riq; ⁊ corporis vt quisquod velit implere possit.

¶ Cap. xv. de iusticia secundo fonte officij.

Iusticia igit ad societate generis hũani ⁊ ad om̃nita
 tē referē Societatis em̃ rō diuidit̃ i ptes duas iusticiã
 ⁊ bñficiã q̃ eãdē liberalitatē ⁊ benignitatē vocãt. iusticia mibi
 excelsior: videē liberalitas gratior. Illa cēsurã tenet ista bonita
 tē. Sed primũ ip̃m qd̃ putãt philosophi iusticiã mun⁹ apd̃ nos
 excludit. Dicũt em̃ illi eã p̃mã eē iusticiã formã vt nemini qd̃ no
 ceat nisi lacessitus iuria qd̃ euangelij auctoritate vacuat. Vult
 em̃ scriptura vt sit in nobis spiritus filij hoĩs qui venit conferre
 gratiam non inferre iniuriam. Deinde formam iusticiã putaue
 rũt vt quis cõmunia id est publica pro publicis habeat. priuata
 pro suis. Ne hoc quidē secũdũ naturam. Natura em̃ oĩa oĩbus
 in cõmune profudit: Sic enim deus generari iussit oĩa vt pass⁹
 oĩbus cõmunis esset ⁊ terra foret omnium ⁊ quædam cõmunis
 possessio: Natura igitur ius cõmune generauit, vsurpatio ius

fecit p̄. uatū. Quo i loco aiūt placuisse stoicis q̄ in terris gignāē
oīa ad vsus hoīm creati hoīes aiūt hoīm causa esse generatos vt
ipsi iter se alijs alij p̄desse possunt. Un̄ hoc nisi de scripturis no
stris dicēdū assūpserūt. Moyses enī scripsit qz dixit deus. facia
mus hoīem ad imaginē et similitudinē nostrā habeat potestātē
p̄ficiū maris z volatiliū cæli: z pecoz oīz z repētū sup̄ terram
Et dauid ait: Oīa subiecisti sub pedibus eius oues z boues vni
uersas insup̄ z pecora cāpi volucres cæli z p̄sces maris. Ergo
oīa subiecta esse homīni de nostris didicerūt z ideo censent p̄
pter hoīem esse generata. Dominem quoqz hominis causa ge
neratū esse ilibris moysi repperimus dicente domino: Non est
bonum hominem esse solum faciamus ei adiutorium simile sibi
Ad adiumētum ergo mulier data est viro q̄ generaret vt homo
homīni adiumētō foret. Deniqz antequā mulier formaret̄ dictū
est de adam. Non est inuētus adiutor similis illi. Adiumētū enī
homo nisi de homine habere nō poterat. Ex oībus igit̄ anima
libus nullū animal simile z vt absolute dicamus nullus adiutor
hominis similis inuētus est: Muliebrius igitur sexus adiutor ex
pectabatur. Ergo scōm dei volūtatē vel naturæ copulam in
uicem nobis auxilio esse debem⁹ certare officijs velut i medio
oēs vtilitates ponere. Et vt vbo scripturæ vtr̄ adiumētū fer
re alter alteri vel studio vel pecuniis vel opib⁹ vel quolibet mō
vt iter nos societatis eugeat̄ gr̄a: Nec q̄sq̄ ab officio vel perī

cult terrore reuocet sed oia sua ducat vel aduersa vel propera.
 Deniq; factus moyses p populo patriae bella suscipere graua
 no reformidauit nec regis potentissimi trepidauit arma nec bar
 baricae imanitatis expauit ferocia; s; abiecit salutē suā vt piebi
 libertatē redderet. Magnus itaq; iusticiae splēdo: q̄ alijs poti⁹
 nata quā sibi cōmunitatē et societātē nostrā adiuuat excellit: ē
 tenet vt suo iudicio oia subiecta habeat opē alijs ferat peccatā
 cōferat officia nō abnuat picula suscipiat aliena. Quis nō cupe
 ret hāc vtutis arcē tenere nisi prima auaricia infirmaret atq; ifle
 cteret tātae virtutis vigorem: Et enī dū augere opes aggerare
 pecunias occupare terras possessionibus cupimus p̄stare diuī
 cijs iusticiae formā exuim⁹ beneficētiā cōmunē amissimus. Quo
 modo enī pōt iustus esse q̄ studet eripere alteri qd̄ sibi q̄rat. Po
 tētiae quoq; cupiditas formā iusticiae virilē effoeminat. Quomō
 enī pōt p alijs ireruenire q̄ alios sibi subijcere conat: z infirmo
 aduersū potētes opē ferre q̄ ipse graue libertati affectat potētā
 Quanta aut iusticia sit ex hoc itelligi pōt qd̄ nec locis nec p̄sōis
 nec tēporibus excipit q̄ etiā hostibus reseruat: vt sic cōstitutus
 sit cū hoste aut locus aut dies plij aduersū iusticiā puteēt. aut lo
 co praenire aut tempore. Interest enim vtrum aliquis pugna
 aliqua z conflictu graui capiatur an superiore gratia vel aliquo
 euentu. Si quidē vehementioribus hostibus z infidīs z ijs qui
 amplius leserint vehementior inferē vltio vt de madiantis qui

p mulieres suas plerosq; peccare fecerāt ex plebe iudeorū. Un̄
et dei populū patrū iracundia effusa est, et iō factū est vt nullū
moyses victor superesse pateret: Sabaonitas autē q̄ fraude ma
gis quā bello tēptauerant plebē patrū nō expugnaret iesus sed
cōditionis ipositæ afficeret iūria. Syros vero heliseus quos
obsidētes in ciuitatē iduxerat momentaria cœcitate percussos
cū quo igrederētur videre nō possēt volētī regi israhel pcutere
nō adquiesceret dicēdo. Nō pcuties quos nō captiuastī in gladio
et lancea tua Pone eis panē z aquā vt manducēt z bibant z re
mittāt z eāt ad dominū suū vt humanitate prouocati gratiam
rep̄sentarēt. Deniq; postea in terrā israhel venire p̄ratæ syriæ
desisterūt. Si ergo etiā i bello iusticia valet quāto magis i pace
seruāda est. Et hanc gratiā ppheta his detulit q̄ ad eū corrip̄tē
dū venerant. Sic, n. legimus qd̄ in obsidione eius miserat rex
syriæ exercitū suū cognito quod heliseus esset qui cōsilijs z ar
gumētationibus eius obusaret oibus. Quē videns exercitum
giezi seruus pphetae de salutis periculo trepidare cœpit. Cui
dixit ppheta. Noli timere quoniā plures nobiscū sūt quā cum
illis z rogante ppheta vt aperirent oculi seruo suo aperti sunt
videt itaq; giezi totū montē equis repletū z curribus i circuitu
helisei. Quibus descendētib; ait ppheta. Percutiat dñs cœ
citate exercitū syriæ Quo ipetrato ad syros dixit Venite post
me z ducam vos ad hominē quē q̄ritis; z viderūt heliseū quem
corripere gestiebant z videntes tenere non poterant.

¶ Cap. xvi. quod fides est fundamentum iusticiæ.

Iquet igit etiam in bello fide et iusticiam seruari oportere
 nec illud decorum esse posse si violetur fides Denique etiam ad
 uersarios molli veteres appellatone noxiabant ut peregrinos vocarent
 hostes. n. aliquo ritu peregrini dicebant. Quod æque etiam ipsum de
 nostris assumptum dicere possumus. Aversarios enim suos hebrei al
 iophilos hoc est alienigenas latino appellabant vocabulo. Deni
 que in libro regum primo sic legimus. Et factum est in diebus illis con
 uenerunt alienigenæ in pugnam ad israhel. fundamentum ergo est iu
 sticiæ fides iustorum enim corda meditantur fidem. Et quod se iustus
 iusticiam supra fidem collocat. Nam tunc iusticia eius apparet si vera
 fateatur. Denique et dominus per ysaiam ecce inquit mitto lapidem in funda
 mentum syon id est christum in fundamentum ecclesie. fides enim omni
 christus ecclesia autem quidam forma iusticiæ est commune ius omnium
 in commune oratur in commune operatur in commune temptatur. Denique
 qui se ipsum sibi quoti die abnegat ipse iustus ipse dignus est christo
 Ideo et paulus fundamentum posuit christum ut supra eius opera iu
 sticiæ locaremus quia fides fundamentum est. In operibus autem
 aut malis iniquitas aut bonis iusticia est.

¶ Cap. xvij. de beneficentia.

Ediam de beneficentia loquamur quæ diuiditur
 etiam ipsa in beniuolentiam et liberalitatem
 Ex his igitur duobus constat beneficentia ut sit perfecta. Non
 D. ij.

em̄ sc̄ est bene velle sed et̄ā benefacere: Nec satis iterū bene
facere nisi id ex bono fōte hoc est bona volūtate p̄ficiscat̄. Nulla
rem em̄ datorē diligit deus. Nā si iuitus facias q̄ tibi merces est
Unde ap̄ls generaliter: Si volēs hoc ago mercedē habeo. Si
iuitus dispēsatio inq̄t mihi credita est In euāgelio quoq̄ multa
disciplinas accepimus iustae liberalitatis: Pulchrū est igiē
bene velle z colargiri cōsilio vt pro sis nō vt noceas. Nā si luxu-
rioso ad luxuriā effusionē adultero ad mercedē adulterij largi
endū putes nō est beneficētia ista vbi nulla est beniuolētia. Offi-
cere em̄ est istud nō p̄desse alteri si largiaris ei q̄ cōspiret aduer-
sus patriā q̄ cōgregare cupiat tuo sūptu p̄ditos q̄ ipugnēt eccle-
siā. Nō est hac p̄babilis liberalitas si adiuues eū q̄ aduersus vi-
duā z pupillos graui decernit iurgio aut vi aliqua possessiones
eorū eripere conat̄. Nō probat̄ largitas si qd̄ alteri largiē alteri
q̄s extorquet si iniuste q̄rat z iuste dispēsandū putet. nisi forte
vt ille zacheus reddas prius ei quadruplum quē fraudaueris
z gentilitatis vitia fidei studio z credentis operatione compen-
ses. fundamentum igitur habeat liberalitas tua: Hoc primum
quæritur vt cum fide conferas fraudem non facias oblati ne
dicas te plus conferre et minus conferas. Quid enim opus est
dicere fraus p̄missi est i tua potestate largiri quod velis, fraus
fūdamentū soluit z opus corrūit. Nūq̄d petrus ita indignatiōe
efferbuit vt ananiam exringui vellet vel vxorē eius. Sed exem

plo eoz noluit perire ceteros. Nec illa perfecta est liberalitas si
 factiã causa magis quã misericordiã largiatis. Affectus tu⁹
 nomen iponit operi tuo. Quomodo a te p̄ficiat sic æstimatur
 Videas quã moralẽ iudicẽ habeas te p̄sultit quomodo opus tu
 scipiat tuũ. Mõtẽ tuã p̄i⁹ īterrogat. Nesciat inq̄t sinistra tua qđ
 facit dextera tua. Nõ de corpore loquit sed etiã vnanimus tuus
 frater tuus qđ facias nesciat ne dũ hic mercedẽ q̄ris factantiã
 illic remuneratõis fructũ amittas. Perfecta autẽ est liberalitas
 vbi filẽtio q̄s regit opus suũ z necessitatibus singuloz occulte
 subuenit quẽ laudat os pauperis z ñ labia sua. Deinde perfecta li
 beralitas fide causa loco tẽpore cõmõdat vt primũ operis circa
 domesticos fidei. Grãdis culpa ẽ si sciẽte te fidelis egeat si scias
 eũ sine sũptu esse famem tolerare erũnã p̄peti qui p̄sertim egere
 erubescat. Si in causã ceciderit aut captiuitatis suoꝝ aut calũ
 nia z nõ adiuues. Si sit in carcere z poenis z supplicijs p̄pter
 debitũ aliqđ iustus excruciet. Nã z si oĩbus debet misericordia
 tamen iusto ãplius. Si tẽpore afflictionis suã nihil a te īpetret
 Si tẽpos periculi quo rapit ad mortẽ plus apud te pecunia tua
 valeat quã vita morituri. De quo pulchre iob dixit. Benedictio
 perturi in me veniebat. Personarum quidem deus acceptoz
 non est quia nouit omnia nos autem omnibus quidem debem⁹
 misericordiam. Sed quia plærĩos fraude eã quærũt z assingũt
 erumnã ideo vbi causa manifestatur persona cognoscitur tem⁹

pus vrget largius se debet. pfūdere misericordia. Nō em̄ auar⁹
est dñs vt plurimū q̄rat. Beatus q̄dē q̄ dimittit oīa et sequit̄ eū
sed ⁊ ille beatus est q̄ q̄d habet ex affectu facit. Deniq; duo mi-
nuta æᵛa viduæ illius diuitū muneribus p̄tulit qz totum illa q̄d
habuit cōtulit illi aut̄ ex abūdātia partem exiguam cōtulerunt
Affectus iḡit̄ diuitē collationē aut pauperē facit ⁊ p̄ciū reb⁹ im-
ponit. Cæterū aut̄ dñs nō vult simul effūdī opes s; disp̄sari nisi
forte vt hellseus q̄ boues suos occidit et pauit pauperes ex eo
q̄d habuit vt nulla cura teneret̄ domestica sed relictis oībus in
disciplinam se p̄pheticam daret. Est etiā illa, pbāda liberalitas
vt. primos seminis tui ne despicias si eges cognoscas. Melius
est em̄ vt ip̄e subuenias tuis q̄bus pudor est ab alijs sūptū depo-
scere aut alicui postulare subsidiū necessitati n̄ tñ vt illi ditiores
eo fieri velint q̄d tu potea cōferre iōpibus. Causa em̄ p̄stat non
gratia. Neq; n. p̄pterea te dño dicasti vt tuos diuites facias: s;
vt vitā tibi p̄petuā fructu boni operis adq̄ras ⁊ p̄cio miseratōis
peccata redimas tua. Putāt se parū poscet̄ p̄ciū tuū q̄rūt vitæ
tuæ fructū adimere cōtendūt ⁊ accusat q̄d eū diuitē nō feceris
cū te ille velit æternæ vitæ fraudare mercede. Cōsiliū p̄missim⁹
auctoritatē petamus. Primū neminē debet pudere: si ex diuite
pauper fiat dñ largit̄ pauperi: qz christus paup factus est cū di-
ues esset: vt oēs sua iōpia ditaret. Dedit regulā quā sequamur
vt bona rō sic exinaniti patrimonij: si q̄s pauperū famē repulit

inopiā subleuauit. Unde et cōsiliū in hoc do ap̄ls dicit: **Et**
 vobis vtile ē vt christū imitemini. Cōsiliū bonis dat. correptio
 errātes coherces. Deniq; quasi bonis dicit: q; nō tm̄ facere sed
 et velle cœpistis ab āno p̄terio. Perfectoz vtrūq; est non pars
 Ita q; docet et liberalitatē sine beniuolētia et beniuolētiā sine li
 beralitate nō esse p̄fectā. Uñ ad p̄fectū hortat dicens. Nūc autē et
 faciet cōsumate vt quēadmodū p̄ōpta est i vobis volūtas faciē
 dī ita sit et p̄ficiēdi ex eo qđ habetis: Si em̄ volūtas p̄rompta est
 scđm id quod habet acceptū est nō secūdum id quod non habet
 Nō em̄ vt alijs refectio sit vobis aut angustia sed ex æqualitate
 in hoc tēpore vestra abūdantia ad illoz inopiā vt et illoz abun
 dantia sit ad vestram inopiā vt fiat æqualitas sicut scriptum est
Qui multū nō abūdauit et qui modicū n̄ minozauit: Aduertim?
 quēadmodū et beniuolentiam et liberalitatē et modū cōp̄hendit
 et fructū atq; personas Ideo modum quia imperfectis modum
 dabat et connum. Non enim patiūtur angustias nisi imperfecti
 Sed si quis ecclesiam nolens grauare in sacerdotio aliquo con
 stitutus aut ministerio non totum quod habet conferat sed ope
 retur cum honestate quantū officio satis est non tamen mihi im
 perfectus videtur et puto quod hic angustiam non animi sed rei
 familiaris dixerit de personis autem puto dictū vt vestra abun
 dantia sit ad illoz inopiā et illoz abundantia ad vestram
 inopiā id est vt populi abundantia sit bonæ operationis ad il

loꝝ. Nō abūdat alendi ioptam ꝛ illoꝝ abūdantia spiritalis adiu
uet i plebe ioptā meriti spiritalis ꝛ cōferat ei gratiā. Cū exēplū
optimū posuit qui multū nō abūdauit ꝛ qui modicū nō minuit
Bene hortat ad officiū misericordiæ om̄s hoies istud exēplum
quoniā ꝛ plurimū auri possidet nō abūdat quia nihil est quidd
in seculo est ꝛ q̄ qui exiguum habet nō minuit qꝛ nihil est quod
amittit. Res sine dispēdio est q̄ tota dispēditū est: Est etiā sic in
tellectus bonus qui plurimū habet et si nō donat nō abūdat qꝛ
quantū ius adquirat eget semp quia plus cōcupiscit ꝛ q̄ exigū
habet nō minuit quia nō multū est q̄ pauperē pascit Similiter
ergo ꝛ ille pauper qui cōfert spiritalia pro pecuniarijs ꝛ si plu
rimū habeat gratiæ nō abūdat nō em̄ onerat gratia sed alleuat
mentē: Sed etiā sic potest intelligi: Nō abūdas o homo quantū
est em̄ q̄ accepisti et si tibi multū est Joannes quo nemo maior
est inter natos mulierum inferior tamen erat eo qui minor est in
regno caeloꝝ Potest ꝛ sic intelligi. Nō abūdat dei gratia corpo
raliter qꝛ spiritalis est. Quis ei⁹ potest aut magnitudinē aut la
titudinē comprehendere quā nō videt, fides si fuerit sicut granū
sinapis montes trāsferre pōt et tibi nō dat vltra granū sinapis
si abundet in te gratia. Non est verēdum ne mens tua tanto mu
nere incipiat extolli quia multi sūt qui ab altitudine cordis sui
grauius corruerunt quā si nullam habuissent dei gratiam. Et
qui parū habet non misquit quia nō est corporeū vt diuidatur et

quod parū videtur, habenti plurimū est cui nihil deest. **C**on
sideranda etiam in largiēdo ætas atq; debilitas nonnunquam
etiam verecūdia quæ ingenuos prodit natales vt senibus plus
largiatis qui sibi labore iam nō quæunt victū q̄rere. Similiter
et debilitas corporis et hæc iuuanda p̄optius. Tū si quis ex di
uicijs cecidit in egestatē et maxime si nō vicio suo sed aut latro
cinijs aut proscriptione aut calūnijs quæ habebat amisit, Sed
forte dicat aliquis, Cæcus vno loco sedet et p̄teritur et iuuenis
validus frequēter accipit. Et verū est quia obripiit p̄ oportunita
tem non est illud iudicij sed tedij nam et dñs ait in euangelio de
eo qui tam clauserat hostium suū si quis hostium ei⁹ procacius
pulsset quia surgit et dat illi propter ip̄ortunitatē. Pulchrū quo
q; est propensioē eius haberi rationē q̄ tibi aut beneficiū aliq̄d
aut munus cōtulit si ipse in necessitatē incidit. Quid em̄ tam cō
tra officiū quam nō reddere quod acceperis. Nec mēsurā part
sed vbertore reddendū arbitror et vsū pensare beneficij vt tanto
subuenias quanto eius erumnam repeila. Et em̄ superiorem
non esse in referendo quam conferendo beneficio hoc est mino
rem esse quoniam qui prior contulit tempore superior est huma
nitate prior. Unde imitāda nobis est in hoc quoq; natura terra
rū q̄ susceptū semen multiplicatioe solet numero reddere q̄ ac
ceperit: Ideo tibi scriptū est, Sicut agricultura ē homo inspiēs
et tanquā vinea homo egenus sēsu, Si reliqueris eū desolabitur

agricultura. Ergo etiā sapiēs vt tāquā fenerata sibi mato
re mēsurā semina suscepta restituat. Terra ergo aut spōtaneos
fruct⁹ germinat aut creditos vberios cumulo refūdīt ac reddīt
Utrūq; debes quodā hereditario vsu parētis ne relinquas si
cut infecūdus ager. Esto tamen vt aliq; excusat possit qđ non
dederit. Quomodo excusare pōt qđ nō reddiderit. Nō dare cui
quā vix licet nō reddere vero ñ licet. Ideo pulchre salomon ait
Si federis coenare ad mēsa potētis sapiēter itellige ea q̄ appo
nūt tibi z mitte manū tuā sciēs qđ oportet te talia p̄parare. Si
aut īfacibilis es noli cōcupiscere escas eius. Hæ enī optinent
vitā falsā. Quas nos imitari cuplētēs scētēcias scripsimus con
ferre gratiā bonū est. Atq; referre nescit durissimus: Humanita
tis exēplū ipsa terra suggerit spōtaneos fruct⁹ ministrat quos
non seueris multiplicatū quoq; reddit qđ acceperit. Negat tibi
pecuniā numeratā nō licet quomodo licet acceptam nō referre
gratiā. In puerbis quoq; habes qđ ita plurimū redhibitio ista
gratiæ apud dñm cōsuevit valere: vt etiam ī die ruina iuentat
gratiā qñ possūt p̄poderare peccata. Et quid alijs vtar exēplis
cū dñs ipse remunerationē vberiorē sanctorū meritis ī euāgelio
polliceat atq; hortet vt operemur bonū opus dicēs. Dimitte
z dimitte date z dabit vobis. Mēsurā bonā z fertā supelluē
tē dabūt ī sinū vestrū. Itaq; z illud p̄uuiū salomōis nō de cibis
sed de operibus est bonis. Quo, n. melius epulant animi quam

bonis factis Aut qđ aliud tā facile potest iustoz explere mētes
 quā boni operis cōsciētia. Quis aut iocūdior cibus quā facere
 volūtate dei. Quē cibū sibi solū dñs abūdare memorabat sicut
 scriptū est ī euangelio. Meus cibus est vt faciā volūtate patris
 mei qđ in cælo est. Hoc cibo delectemur de quo ait ppheta: De
 lectare in dño: Hoc cibo delectant qđ superiores delectationes
 mirabili ingenio cōphēderūt qđ possūt scire qualis sit illa mūda z
 intelligibilis mētis delectatio. Edamus ergo panes sapiētiae z
 saturemur ī vbo dei qz nō ī solo pane sed ī oī vbo dei vita ē hoīs
 facti ad imaginē dei. De poculo vero satis exp̄sse dicit s̄ct⁹ iob
 Sicut terra expectās pluuiā sic z isti sermōes meos: Pulchrū
 est ergo vt diuinaz scripturaz humescam⁹ eloq̄o z q̄si ros sic ī
 nos dei v̄ba descendāt. Cū igit federis ad illā mēsā potētis itelli
 ge qđ iste sit potēs: Et in paradiso delectationis positus atq; in
 cōuiuio sapientiae locatus considera quæ apponunt tibi. Scri
 ptura diuina conuiuium sapientiae est. Singuli libri singula sūt
 fercula. Intellige prius quid habeant ferculorum dapes et tūc
 mitte manū vt ea quæ legis vel quæ accipis a domino deo tuo
 operibus exæquaris z collocatā in te gratiā officijs rēp̄sentes
 vt petrus z paulus qui euangelizando vicem quandā largitozi
 muneris reddiderunt. Vt possint singuli dicere: Gratia aut dei
 sum id quod sū z gratia eius egena in me nō fuit sed abūdātius
 illis om̄ibus laboraui. Alius ergo fructum accepti beneficii vt

aurum. Caro argentum argēto rependit alius labor alius haud
scio an etiam locupletius solum restituit affectum,

Cap. xvlij. De beniuolentia,

Utd em̄ si reddēdi nulla facultas suppetit. In benefi-
cio referēdo plus animus quā cēsus operat magisq̄
ppōderat beniuolētia quā possibilitas referēdi muneris. gratia
em̄ i eo ip̄o qd̄ habet referē. Magna igit̄ beniuolētia q̄ etiā si ni-
hil cōferat plus exhibet ⁊ cū i patrimonio nihil habeat largit̄
plurib⁹ idēz facit sine vllō sui dispēditō ⁊ lucro oīm et ideo p̄stat
beniuolētia supra ip̄ā liberalitatē. Ditior hęc moribus quā illa
muneribus. Plures em̄ sūt q̄ idigēt beneficio quam q̄ abūdant
Est aut̄ beniuolentia ⁊ cōiūcta liberalitati a qua ip̄a liberalitas
p̄ficiat̄ cū largitatis affectū seq̄ largiēdi vsus ⁊ separata atq̄
discreta, vbi em̄ deest liberalitas beniuolētia manet. Cōmunis
qd̄a parens oīm q̄ amicitia cōuectit ⁊ copulat in cōsilijs, fidelis
in prosperis, læta i trisibus moesta vt vnusq̄sq̄ beniuolētis se
magis quam sapientis credat cōsilio vt dauid cū esset prudētio,
Jonathæ tñ iunioris cōsilijs adq̄escebat. Tolle ex vsu hoīm be-
niuolētia tāquā solē e mūdo tuleris ita erit. Qz sine eav⁹ hoīm
esse nō potest vt peregrinanti mōstrare viā reuocare errantē de-
ferre hospiciū Nō igit̄ mediocris virtus, De qua sibi plaudebat
Job dicens. foris autē non habitabat hospes ianua mea omni
ueniēti patebat. Aquā de aqua p̄fluent̄ dare lumen de lumine

accendere. Beniuolētia itaq; in his est oībus tāquā fons a
reficiēs sūtētē tanquā lumen qđ etiā alijs luceat. Nec illis desit
qđ de suo lumīe alijs lumen accēderint. Est etiā illa beniuolētiae
liberalitas ut si qđ i^o habes debitoria chirographū scindēs resti
tuas nihil a debitorē psecutus debiti. Qđ exēplo sui nos facere
debere iob sāctus admonet. Nā qđ habet nō mutuat qđ nō habet
nō liberat syngrapham. Qđ igit̄ etiā si ipse nō exigas auaris hae
redibus seruas quā potes cū beniuolentie tuae laude sine dāno
pecuniae rep̄sētare. Atq; ut plenius discutamus beniuolētā a
domesticis primū pfecta p̄sois id est a filijs parētib; fratrib;
p p̄suctionū grad^o i ciuitatū puenit ābitū z de paradiso egressa
mūdū repleuit Deniq; cū i viro z i foemina beniuolētē deus po
suisset affectū dixit. Erūt ambo i vna carne z vno spiritu. Cū se
eua serpēti credidit quoniā q̄ beniuolētā acceperat malitulen
tiā esse nō opinabā. Augeť beniuolētia coetu ecclesiae fidei cō
sortio iniciandi societate p̄cipiendae gratiae necessitudine misse
rioz cōmuntione. Hāc em̄ etiā appellatōes necessitudinū reue
rētā filioz auctoritatē z pietatē patrū germanitatē fratrū sibi
vindicanť. Multū igitur ad cumulandā spectat beniuolentiam
necessitudo gratiae adiuuant etiā non parū studia virtutū. Si
quidem beniuolētia etiā morum facit similitudinem. Deniq;
Jonathas filius regis imitabatur sancti dauid mansuetudinē
propter quod diligebat eū. Unde et illud cū sancto sāctus eris

non solum ad cōuersationē sed etiā ad beniuolentiā derisandum
videf. Nā utiqz z filij noe simul habitabant z nō erat in his mo-
rū cōcordia. Habitabāt etiā in domo patris esau z iacob sed di-
screpabāt. Nō erat em̄ beniuolētia inter oēs q̄ sibi p̄feret alterz
sed magis cōtētio q̄ p̄riperet benedictionē. Nā cū alter p̄durus
alter māsuētus esset iter dispares mores z studia compugnātia
beniuolētia esse nō poterat. Adde quia sanctus iacob paternae
degenerē domus virtuti p̄ferre nō poterat. Nihil autē tā cōsocia-
bile quā cū aq̄tate iusticia q̄ velut cōpar z socia beniuolētiaē fa-
cit ut eos quos pares nobis credimus diligamus. Habet autē in
se beniuolētia fortitudinē nā cū amicitia ex beniuolētiaē fonte
p̄cedat nō dubitat p̄ amico graua vitrae sustinere picula z si ma-
la inq̄t mibi euenerint p̄ illū sustineo beniuolētia etiā gladiū ira-
cūdiae extorquere cōsueuit. Beniuolētia facit ut amici vulnera
utilia quā volūtaria inimici oscula sint. Beniuolētia facit ut vn⁹
fiat ex pluribus quoniā si plures amici sint vnus sūt in quibus
sp̄ritus vnus et vna sentēcia est. Simul aduertimus etiā corre-
ptiones in amicitia gratas esse q̄ aculeos habent dolores non
habēt. Cōpūgimur em̄ censoijs sermonibus sed beniuolētiaē
delectamur sedulitate. Ad sūmam non oībus eadē sēper officia
debentur nec personaz sēper sed plerūqz causarū z temporum
p̄xalatōnes sunt ut vicinū quis interdū magis quam fratrem
adiuuerit: quoniā z salomon dicit melius est vicin⁹ in proximo

quod frater longe habitans. Et ideo plerumque amici se benivolentiae
 quisque committit quam fratris necessitudini. Tantum valet benivo-
 lentia ut plerumque pignora vincat naturae.

¶ Cap. xix. De fortitudine tercio fonte officij.

Arts copiose iustitiae loco honesti naturam et vi tracta-
 nimus. Nunc de fortitudine tractemus quae velut excelsior
 caeteris diuiditur in res bellicas et domesticas: sed bellicarum rerum
 studium a nostro officio iam alienum videtur quia animi magis quam corpo-
 ris officio intendimus nec ad arma iam spectat versus noster sed a pa-
 cis negotia. Malores autem nisi ut iesus naue hieroboam sanfon
 dauid summam rem quoque bellicis retulerit gloriam. Est itaque fortitu-
 do velut excelsior caeteris sed nusquam incomitata virtus. Non enim
 se ipsam committit sibi. Alioquin fortitudo sine iustitia iniquitatis mate-
 ria est. Quo enim validior est eo proprior ut inferiori opprimat.
 Cum in ipsis rebus bellicis iusta bella an iniusta sint spectandum pu-
 tetur. Nunquam dauid nisi laceratus bellum intulit. Itaque pru-
 dentiam fortitudinis comitem habuit in praelio: nam et aduersus
 goliath immanem mole corporis vi singulari certamine dimica-
 turus arma quibus honoraretur respuit. Virtus enim suis lacer-
 atis magis quam alienis integumentis nititur. Deinde eminens
 quo grauius ferret ictu lapidis hostem interemit: postea nun-
 quam nisi consulto domino bellum aduersus Ido in omnibus victor praelii
 usque ad summam senectam manu proptus bello aduersus titanas su-
 scepto ferocibus bellator miscebat agminibus gloriae cupidus

Inuictus salutis. Sed nō hęc solū p̄clara fortitudo est. Sed
etiā illoꝝ glorioſā fortitudinē accepim⁹ q̄ p̄ fidē magnitudine
animi obſtruxerūt leonū ora extinxerunt v̄tutē ignis effugave
rūt aciē gladij cōualuerūt de iſſirmitate fortes q̄ nō comitatu ⁊
legiōibus succinti cōmunē cū multis victoriam sed nuda v̄tute
animi ſingularem de p̄fidis retulerūt triūphū. Quā iſupabilis
daniel q̄ circa latera ſua rugietes n̄ expauit leones: fremebāt
beſtiæ ⁊ ille epulabaf. Nō igit̄ i viribus corporis ⁊ lacertis t̄m
modo fortitudinis gloria est sed magis in v̄tute animi. Neq̄ i in
ferēda sed depellēda iūria lex v̄tutis est. Qui em̄ non repellit a
ſocio iniuriā ſi poteſt tā est in vitio quā ille qui facit. Unde ſāct⁹
moſes hinc p̄cius oſus est tēptamēta bellicæ fortitudinis. Nā
cū vidiff̄ hebreū ab ægyptio iūriā accipiētē deſēdit ita vt ægy
ptium ſterneret atq̄ in harena abſcōderet. Salomon quoq̄ ait
Eripe eū d̄ ducit̄ ad mortē. Unde igit̄ hoc vel tullius vel c̄t pa
netius aut ip̄e ariftoles tranſulerint apertū est ſatis quāq̄ c̄t
his duobus antiquior dixerit iob ſaluū feci pauperem de manu
potētis ⁊ pupillū cui adiutor nō erat adiuui. Benedictio peritu
ri in me veniebat. Nōne hic fortiff̄imus qui tā fortiter pertulit i
petus diaboli ⁊ vicit eū v̄tute mentis ſuæ. Neq̄ vero de eius
dubitandū fortitudine cui dicit dñs. Accinge ſicut vir lūbos tu
os ſuſcipe altitudinē ⁊ v̄tutem. oēm aut̄ iniurioſū humiliato.
Ap̄l's quoq̄ ait. Habetis fortiff̄imam conſolationem. Eſt ergo

fortis q̄ se in dolore consolatur. Et reuera iure ea fortitudo vocatur
 quādo vnusq̄sq̄ se ip̄m p̄pter christū vincit irā p̄tinet nullis ille
 cebris emolitur atq̄ inflectitur nō aduersis p̄turbatur nō extollitur sc̄dis
 z quasi v̄cto quodā variāz rez circūferē mutatione. Quid autē
 excelsius z magnificētius quā exercere mētē afficere carnē z
 in seruitutem redigere vt obediat ip̄erio consilijs obtēperet vt
 in adūdīs laboribus ip̄igre exequatur p̄positū animi ac volūta
 tem? Hęc igit̄ prima vis fortitudinis quoniam in duobus gene
 ribus fortitudo spectatur animi. Primo vt externa corporis pro
 minimis habeat et quasi superflua despiciēda magis quam ex
 petenda ducat. Secūdo vt ea q̄ sūma sūt om̄sq̄ res in quibus
 honestas z illud idem decoz p̄ponendū cernit p̄aclarā animi
 intentione vsq̄ ad effectū p̄sequatur. Quid em̄ tam p̄clarū
 quam vt ita animū informes iū vt neq̄ diuitias neq̄ volupta
 tes neq̄ honores in maximis cōstituas neq̄ in his studiū om̄ne
 cōteras qui cū ita affectus animo fueris necesse ē vt illud hone
 stū ac decoz p̄ponendū putes illiq̄ mētē ita intēdas tuā vt q̄dqd
 acciderit quo frangi animi solēt aut patrimonij emissio aut ho
 noris iminutio aut obtrectatio infidelium quasi superiorū sc̄tias
 Deinde vt te salutis ipsius pericula pro iusticia suscepta nō mo
 ueant. Hęc vera fortitudo est quam habet christi athleta q̄nis
 legitime certauerit non coronabitur. An mediocriter tibi videtur
 p̄ceptum fortitudinis, Tribulatio patientiam operatur, pa

scientia probationē: probatio autē sp̄s. Unde quot certamina et
vna corona. Quod p̄ceptū nō dat nisi q̄ est cōfortatus in christo
Jesu cuius caro requiem nō habebat: Afflictio vndiq; forte pu-
gnat̄ itus timores. Et quāuis in p̄culis ī laboribus plurimis in
carceribus ī mortibus positus animo t̄n nō frāgebat s; p̄labať
a deo vt potētior suis fieret infirmitatibus. Ita q; cōsidera quē
admodū eos qui ad officia ecclesię accedūt despiciētīā rerū hu-
manarū habere debere doceat. Si ergo mortui estis cū christo
ab elemētis huius mūdi qđ adhuc velut viuētes de hoc mundo
decernitis. Ne tetigeritis ne attaminaueritis ne gustaueritis q̄
sūt oīa ad corruptelā ip̄o vsu. Et infra. Si ergo cōsurxeritis cū
christo q̄ sursum sūt q̄rite. Et itez: Mortificate membra vestra q̄
sūt sup̄ terrā. Et hęc qđē adhuc oībus fidelibus et ibi autē fili cō-
tēptū diuitiarū profanarū quoq; et aniliū fabularū suadet decli-
nationē nihil pmittēs nisi quod te exerceat ad pietatē q; corpo-
ralis exercitatio nulli rei vsus ē: pietas autē ad oīa utilis. Exer-
ceat ergo te pietas ad iusticiā cōtinentiā māsuēdinē vt fugias
iuuenilia opa confirmatus et radicans ī gratia bonū fidel subeas
certamē nō te ip̄licea negotijs secularibus quoniā deo militas
Et. n. si ij qui imperatorū militāt a susceptionibus litis actu nego-
cioꝝ forensiū veditōne mercū prohibētur humanis legibus:
quāto magis qui fidei exercet militiā ab omni vsu negociatiōis
abstinere debet agelluli sui cōtētus fructibus si habeat et si non

habet stipendiorum suorum fructu? Si quidem bonus tenens est
 qui dicat Iuuenis sui et senui et non vidi iustum derelictum nec
 semen eius quaerens panem. Ea est enim tranquillitas animi et
 temperantia quae neque studio quaerendi afficitur neque egestatis
 metu angitur. Ea est etiam quae dicitur vacuitas animi ab angu-
 ribus ut neque in doloribus molles simus neque in prosperis ela-
 stiores. Quod si ij qui ad capeffendam rem publicam adhortatur
 aliquos haec praeccepta dant quanto magis nos qui ad officium
 ecclesiae vocamur talia debemus agere quam placeant deo ut pra-
 tédatur in nobis virtus christi et ita simus nostro probati impera-
 tori ut membra nostra arma iusticiae sint arma non carnalia in quibus
 peccatum regnet sed arma fortia deo quibus peccatum destruat.
 Moriatur caro nostra ut in ea omnis culpa moriat et quasi ex mor-
 tuis viventes novis resurgamus operibus ac moribus. Haec sunt
 plena honesti et decori officij stipendia fortitudinis. Sed quia in
 omnibus quae agimus non solum quid honestum sed etiam quid possibile
 sit quaerimus ne forte aggrediamur aliquid quod non possimus
 exequi unde nos tempore persecutionis de civitate in civitatem cedere
 debere imo ut verbo ipso utar fugere vult dominus. Ne temere aliquis
 dum martyrij desiderat gloriam offerat se periculis quam fortasse caro
 infirmior aut remissior animus ferre ac tolerare non queat. Nec
 rursum propter ignavia cedere deus ac deserere fidem debet metu periculi.
 Qua gratia preparandus est animus exercenda mens stabilienda ad

cōstantiā vt nullis p̄turbari animus possit terroribus nullis frā
gt molestijs nullis supplicijs cædere q̄ difficile q̄dē sustinentur
Sed qz oīa supplicia grauiorū suppliciorū vincuntur formidine
Ideo si cōsilio firmes animū tuū nec a ratiōe discedendū putes
z p̄ponas diuini iudicij metū perpetui supplicij tormēta potes
animi subire tolerantiā. Hoc igit̄ diligētia est vt d̄s ita se p̄paret
Illud igenij si q̄s potest v̄goze mētis p̄uidere q̄ futura sūt z tan
quā ante oculos locare q̄d possit accidere et q̄d agere debeat si
ita acciderit definire interdū duo z tria simul voluere animo q̄
cōficiat aut singula aut p̄iūcta accidere posse z aut singulis aut
cōiūctis d̄sponere actus quos itelligat p̄futuros. fortis ergo
est viri nō dissimulare cū aliquid im̄neat sed p̄tēdere z tāquam ex
plorare de specula quadā mētis z obuiare cogitatiōe p̄uida re
bus futuris ne forte dicat postea ideo i ista icidi qz n̄ arbitrabar
posse euenire. Deniqz nisi explorent̄ aduersa cito occupāt. Ut
In bello iprouisus hostis vix sustinet̄ z si iparatos iueniat facile
opp̄rim̄t ita animū mala inexplorata plus frangūt. In his igit̄
duobus illa est animi excellentia vt primū animus tuus bonis
exercitatus cogitationibus mundo corde quod verū z honestū
est videat. beati enim mundo corde quia ipsi etiam deū videbūt
Atqz id quod honestum est solum bonum iudicet: deinde nullis
perturbetur occupationibus nullis cupiditatibus fluctuet. Ne
qz vero id facile quisquam faciet. Quid enim tam difficile quam

despicere tanquam ex arce aliqua sapientiae opes aliaque oia que perierunt
 que videntur magna precesse: Deinde ut iudicium tuum stabili ratione
 confirmes et que iudicaueris leuia tanquam nihil profutura cotenas
 deinde ut si quod acciderit aduersi idque graue et acerbum putes ita
 feras ut nihil propter naturam accidisse putes cum legeris nudus sum
 natus nudus exibo que dominus dedit dominus abstulit et utique ille et filios
 amiserat et facultates: feruesque in oibus personam sapientis et iusti
 sicut ille seruauit qui ait sicut domino placuit ita factum est sit nomen
 domini benedictum et infra sicut vna insipientium mulierum locuta es.
 Si bona suscepimus de manu domini que mala sunt non sustineamus?
 Non est igitur mediocris nec discreta a ceteris animi fortitudo
 que non solum bellum cum virtutibus gerat sed que sola defendat orna
 menta virtutum omnium et iudicia custodiat et que inexplorabili pre
 lio aduersus omnia vitia decernat inuicta ad labores fortis ad
 pericula rigidior aduersus voluptates dura aduersus illecebras
 quibus aurem deferre nesciat nec ut dicitur auedicat pecuniam
 negligat auariciam fugiat tanquam labem quandam que vir
 tutem effoeminet. Nihil enim tam contrarium fortitudini quam
 lucro vinci, frequenter pulsus hostibus et inclinata in fugam ad
 uersariorum acie dum exuijs caesorum capitur prelatos in
 ter ipsos quos stravit miserandus occubuit et triumphis suis
 deiectae legiones dum spolia occupantur hostem in se euoca
 runt qui fugerat, fortitudo igitur tam immanem pestem repellat.

et proterat nec tempestē cupiditatibus nec frāgatur metu: quia
virtus sibi cōstat vt fortiter oīa psequat vicia tāquā virtutis ve
nena. Iracūdiā velut q̄busdā propulset armis q̄ tollat cōsiliū z
tāquā aegritudinē vitet. Glorizē quoq̄ caueat appetētiam quæ
frequēter nocuit imoderatius expetita sēp aut vsurpata. Quid
hoꝝ sancto iob vel in virtute defuit vel in vitio obrepit. Quo-
modo laborē aegritudinis frigidis famis pertulit quomodo de
spexit salutis piculū. Nūquid rapinis diuitiæ coarceruare de qb̄
tāta inopibus affluebant. Nūquid auariciā cēsus aut voluptatis
studia cupiditatesq̄ excitauit. Nūquid triū regū iniuriosa cōtē-
tio vel seruoꝝ cōtumelia in irā excussit. Nūquid gloria sicut le-
uem extulit qui iprecabatur grauiā sibi si vnquā vel nō volūta-
riam celauerit culpā vel reueritus esset multitudinē plebis quo-
minus annūciaret eā in cōspectu omniū. Neq̄ em̄ consentaneæ
sunt vicia virtutes sed sibi cōstant. Quia igit̄ tam fortis quam
sanctus iob. Cui secūdu ad iudicari potest q̄ parē vix repperit
Sed fortasse aliquos bellica desiros gloria tenet vt purēt solā
esse plārem fortitudinem z ideo me ad hęc deflexisse quia illa
nostris deforet. Quā fortis iesus naue vt vno plō quiq̄ reges
captos sterneret cū populis suis. Deinde cū aduersū gabaonit-
as surgeret plū z vereret ne noꝝ ipediret victoziam magnitu-
dine mētis z fidei clamauit stet sol z stetit donec victozia consu-
maretur. Sedeon in trecentis viris de ingēti populo et acerbo

hoste triumphū reuexit Jonathas adolescens virtutē fecit in ma-
 gno paello. Quid de machabeis loquar: Sed prius de populo
 dicā patrū q̄ cū essent parati ad repugnādū pro tēplo dei ⁊ pro
 legitimis suis dolo hostiū die lacessit sabbati maluerunt vulne-
 ribus offerre nuda corpora quā repugnare ne violarēt sabbatū
 Itaq; oēs leti se morti obtulerūt: Sed machabei cōsiderantes
 quod hoc ex ēplo gens oīs posset perire sabbato etiā ipsi cum in
 bellū prouocarētur vlti sūt innocentū necem fratrum suorum
 Unde postea stimulatus rex antiochus cū bellū accēderet per
 duces suos lissiam nicanorem gorgiam ita cum oriētalibus suis
 ⁊ assyrijs attritus est copijs vt quadraginta ⁊ octo milia in me-
 dio campi a tribus milibus prosternerētur. Vt tunc ducto iu-
 dae machabei de vno eius milite cōsiderate. Nam eleazarus cū
 supereminētem caeteris elephantum lorica vestitu regia aduer-
 teret arbitrat us quod in eo rex esset curiu concitus in medium
 legionis se proripuit ⁊ abiecto clipeo vtraq; manu iterficiebat
 bestiam atq; intrauit sub eam ⁊ subiecto gladio interemit eam
 Itaq; cadens bestia oppressit eleazarum atque ita mortuus est
 Quanta igitur virt⁹ animi: Primo vt mortē nō timeret deinde
 vt circumfusis legionibus inimicorum in confertos raperetur
 hostes medium penetraret agmen ⁊ cōtempta morte ferocior
 abiecto clipeo vtraq; manu vulnerare molē bestiae subiret ac su-
 stineret Post itra ipaz succederet qđ plentof feriret ictu. Cuius

rutus inclusus magis quā oppressus suo est sepultus triumpho nec
fefellerit opinio virū quāuis regius fefellerit habitus, Tanto enim
virtutis spectaculo defixi hostes ieremem occupatū i cursare nō
ausi post casū ruētis bestiae sic trepidauerunt vt impares se oēs
vnius virtuti arbitraremur. Deniq; rex anthiochus lysiae fili⁹
qui cū centum viginti hominū milibus armatus venerat z cum
triginta duob⁹ elephantis ita vt ab ortu solis p singulas bestias
velut mōtes ddā armoz⁹ corusco tāquā lapadibus ardentibus
refulgerēt: vnius territus fortitudine pacē rogauit: Itaq; elca-
zarus haeredē vtutis suae pacē reliqt sed hec triumphoz⁹ sint: Ne
rū q; fortitudo non solū secundis rebus sed etiā aduersis probat
spectemus nūc iudae machabei exitū Js enim post victū nicanorē
regis demetrij ducē securio: aduersus viginti milia exercit⁹ re-
gis cū nōingētis viris bellū aduersus volentibus his cedere ne
multitudine opprimerētur gloriosā magis mortē quā turpē fu-
gā suasisit ne crimen inqt nostrae reliquam⁹ gloriae. Itaq; pmissio
paelio cū a primo ortu diei in vespērā dimicaret dextrū cornu
i quo validissimā manū aduertit hostiū aggressus facile auer-
tit. Sed dū fugiētes sequit a tergo vulneri locum pbuit: ita glo-
riosiorē triūphis locū mortis inuenit. Quid ionathā fratrē ei⁹
attexani qui cū parua manu aduersus exercit⁹ regis pugnās
desertus a suis z cū duobus tātum relictus reparauit bellum
auerit hostem fugitātes suos ad societate reuocauit triumphū

Habes fortitudinem bellicam in qua non mediocri honestate
 decorata forma est quod mortem seruituti præferat ac turpitudini.
 Quid autem de martyrum dicam passionibus. Et ne longius eua-
 gemur non minore de superbo rege antiocho machabej pue-
 ri reuexerunt triumphum quam patres proprij. Si quidem illi armati
 isti sine armis vicerunt. Stetit in uicta septem pueroꝝ choors regio
 cincta legionibus defecerunt supplicia cesserunt tortores non de-
 fecerunt martyres. Alius corium capitis exutus specie mutauit
 rat virtutem auererat. Alius linguam iussus ad amputandum p-
 mittere respōdit. Non solos dominus audit loquentes qui audie-
 bat moysen tacentem: Plus audit tacitas cogitationes suorum
 quam voces omnium. Linguae flagellum times flagellum san-
 guinis non times. Habet et sanguis vocem suam qua clamat ad
 dominum sicut clamauit in abel. Quid de matre loquar que expec-
 tabat leta filioꝝ quot funera tot trophæa et morientium uocibus
 tanquam psallentium cantibus delectabat pulcherrimam veteris sus-
 cytharam in filijs cernens et pietatis armoniam omni lyra numero
 dulciorē. Quid de bimulis loquar qui ante palmam uictoriae
 acceperunt quam sensum naturae. Quid de sancta agneta loquar qui in dua-
 rum rerum posita maximarum periculo castitatis et salutis castitatem
 protexit salutem cum in mortalitate commutauit. Non præte-
 reamus etiam sanctum laurentium qui cum uideret risum epi-
 scopum suum ad martyrium ducti flere cepit non passionem illius

sed suam remātionē. Ita q̄ his verbis eū appellare cœpit Quo
progrederis sine filio pater quo sacerdos sactę sine diacono p
peras tuo. Nūq̄ sacrificiū sine ministro offerre p̄sueueras: Quid
in me ergo displicuit pater. Num degenerē p̄bas? Experis cer
te vtrū idoneū ministrū elegeris. Cui p̄misisti dominici s̄guinis
cōsecrationē cui cōsumādoꝝ cōsortiū sacramētorum. Huic san
guinis tui cōsortiū negas. Uide ne piclitez iudiciū tuū dū forte
tudo laudat. Abiectio discipuli detrimētum est magistri. Quid
q̄ illustrius p̄stātes viri discipuloꝝ certaminibus quā suis vin
cūt. Dentoz abraā filiū obtulit petrus stephanum p̄misit. Et tu
pater ostēde ī filio tuo virtutē tuā offer quē erudisti vt securus
iudicij tui comitatu nobili puenias ad coronam. Tūc x̄stus ait
Nō ego te desero filii ac derelinquo sed maiora tibi debent cer
tamina. Nos quasi senes leuioꝝ pugnae cursū recepimus: te
quasi iuuenē manet glorioꝝ de tyrāno triūph⁹. Moꝝ venies
flere desiste post triduū me seq̄ris Inter sacerdotē et leuitā hic
medius numerus decet. Nō erat tuū sub magistro vincere qua
si adiutorē q̄reres. Quid cōsortiū passiōis meae expetis. Totā
tibi h̄reditatē eius dimitto. Quid presentia meā req̄ris. Infir
mi discipuli magistrū p̄cedant fortes sequantē vt vincāt sine ma
gistro q̄ iā nō indigēt magisterio: Sic ⁊ helias heliseū reliquit ⁊
virtutē nō abtulit. Tibi ergo mando n̄sae vtutis successionem
Talis erat p̄tētio digna sane de qua certaret sacerdos ⁊ mīster

quis prior pateret pro christi nomine. In fabulis ferunt tragicis excitatos theatri magnos esse plausus cum se pylades hoestem diceret hoestea ut erat hoestem se eum asseueraret ille ut pro hoeste necaret. hoestes ne pyladem pro se pateret necari sed illis non licebat viuere quod uterque esset paricidij reus alter qui fecisset alter qui adiuuisset. hic laurētium factum ad hoc nullus urgebat nisi amor deuotiois. Tū et ipse post triduum cum illuso tyrano ipositus super craticulam exureret assū est inquit vasa et māduca. Ita virtute animi vincebat ignis naturā. Cauendum etiam reos ne dum aliqui nimia gloria ducuntur cupiditate insolentius abutantur potestatibus et plerumque auersos a nobis animos gentiliū in studia persecutionis excitent atque inflament ad iracundiam: Itaque ut illi perseuerare possint et supplicia vincere quātos perire faciunt: Prospiciendum etiam ne adulationibus aperiamus aurem. Emoliri enim adulatione non solum fortitudinis non esse sed etiam ignauitæ videtur.

¶ Cap. xx. de temperantia quarto fonte officij.

Quoniam de tribus virtutibus diximus Restat ut de quarta virtute dicamus quæ temperantia ac modestia vocatur in qua maxime tranquillitas animi studium mansuetudinis moderatiois gratia honesti cura decoris consideratio spectatur et quaeritur. Ordo igitur quidam vitæ nobis tenendus est ut a verecundia prima quædam fundamenta ducantur quæ socia ac familiaris est mentis placiditati proteruiam fugitans ab omni aliena luxu

sobrietate diligit honestate fouet decori illud requirit. Sequat
perversatio electio ut adiugamur pbatissimis quibusq; senioribus
Namq; ut aequali usus dulcior ita senum tutior est quam magisterio quo
dam et ductu vitae colorat mores adolecentium et velut murice pbi
tatis inficit. Namq; si ij qui sunt ignari locorum cum solertibus viam iter
admirari gestiunt quanto magis adolecentes cum senibus debent nouis
sibi iter vitae aggredi quo minus errare possint et a vero tramite vir
tutis deflectere. Nihil enim pulchrius quam eosdem et magistros vitae
et testes habere. Quarandum etiam in omni actu quod propriis temporibus con
ueniat atque aetatibus quod etiam singulorum ingenijs sit accommodum
Saepe enim quod alteri decet alteri non decet. Aliud iuueni aptum ali
ud seni in peculiaribus aliud rebus secundis. Saltauit ante arcam domini
dauid non saltauit samuel. Nec ille reprehensus sed magis iste lau
datus. Mutauit vultum contra regem cui nomen achis. At hoc si re
mota fecisset formidine quo minus cognosceretur nequaquam
leuitatis reprehensione carere potuisset. Saul quoque vallatus
choro prophetarum etiam ipse prophetauit et de solo quasi indigno
memoratum est et saul inter prophetas. Unusquisque igitur suum
ingenium nouerit et ad id se applicet quod sibi aptum elegerit.
Itaque prius quid sequatur consideret. Non solum nouerit bona sua
sed etiam virtuta cognoscat aequalibus se iudicem sui praebet ut bo
nis imitetur vicia declinet. Alio distinguenda lectio aptior alius psal
mo gratior alius exorcizandis qui malo laborant spiritu solliciti

eloz altus sacrario opportunos habet. Hæc omnia spectat sacer
 dos z qd cuius congruat id officij deputer. Ad qd em vnūquēq
 suū ducit ingenū aut quod officū decet id maiore implet gratis.
 Sed id cū i omni vita difficile sit tū in nostro actu difficillimū est.
 Amat em vnusq̄sq̄ sequi vitā parētū. Deniq̄ pleriq̄ ad militiā
 ferūtur quoꝝ militauerūt parētes alij ad actiōes diuersas. In
 ecclesiastico vero officio nihil rarius inuenias quam eum qui se
 quatur institutū patris vel quia grauis deterret actus vel quia
 in lubrica ætate difficilior abstinētia vel quia alacri adolescētiae
 videtur vita maiorū obscurior. Et ideo ad ea cōuertūtur studia
 quæ plausibilia arbitrantur p̄sentia quippe plures quā futura
 p̄ferunt Illi autem p̄sentibus nos futuri militamus. Unde quo
 p̄stantior causa eo debet esse cura attentior. Teneamus igitur
 verecūdam z eam quæ totius vitæ ornatū attollit modestiam
 Nō em mediocre est rebus singulis modū seruare atq̄ ipartire
 ordinē in quo vere p̄lucet illud quod decoꝝ dicit qd ita cū hone
 sto iūgitur vt separari non queat. Si quidē et quod decet hone
 stū est z quod honestū est decet vt magis i sermone distinctio sit
 quam in virtute discretio. Differre enim ea inter se intelligi po
 test explicari non potest. Et vt conemur aliqd eruere distinctio
 nis honestas velut bona valitudo est et quædam salubritas
 corporis decus autem tāquam venustas et pulchritudo. Sicut
 ergo pulchritudo supra salubritatem ac valitudinem videtur

excellere et tamen sine his esse non potest neque vlllo separari modo
quonia nisi bona valitudo sit pulchritudo esse ac venustas non
potest: sic honestas decoꝝ illud in se continet vt ab ea profectum
videat et sine ea esse non possit velut salubritas. Igitur totius opti
actusque nostri honestas est et sicut species est decoꝝ quod cum hone
state confusum opinio ne distinguit. Nam et si aliquo videat excelle
re tamen in radice est honestatis sed flore proprio vt sine ea decidat in
ea floreat. Quid est, n. honestas nisi quod turpitudinem quasi mortem
fugiat? Quid vero inhonestum nisi quod ariditatem ac mortem afferat
vixenti. Igitur substantia virtutis decoꝝ illud tanquam flos emicat quod
radix salua est. At vero propositi nostri radice viciosa nihil germinat
habes hoc in nostris aliquando expressius. Dicit enim dauid. Dominus
regnauit decoꝝ induit. Et aplos ait. Sicut in die honeste ambu
late. Quod graeci dicunt euschemos hoc autem proprie significat
bona habitudo bona species. Deus ergo primum hominem cum code
ret bona habitudine bona membrorum compositione formauit et opti
mam ei specie dedit remissionem non dederat peccatorum sed postea
quam renouauit eum spiritu et infudit ei gratiam quam venerat in serui for
ma et hominis specie assumpsit decoꝝ redemptionis humane et ideo
dixit propheta dominus regnauit decoꝝ induit. Deinde alibi dicit
Te decet hymnus deus in syon hoc est dicere honestum est vt te
timeamus te diligamus te precemur te honorificemus. Scriptum
est enim. Omnia vestra honeste fiant. Sed possumus et hominem

timere diligere rogare honorare. Hymnus specialiter deo dic-
 cit hoc tanq̄ excellētius cæteris credit̄ z decoꝝ qđ deferimus
 deo. Mulierē quoq̄ in habitu ornato ozare cōuenit sed specia-
 liter eā decet ozare velatā z ozare promittētē castitatē cū bona
 cōuersatiōe. Est igit̄ decoꝝ quod p̄minet cuius diuisio gemina
 est. Nam est decoꝝ quasi generale quod per vniuersitatē fūdit̄
 honestatis et quasi in toto spectatur corpore. Est etiā speciale
 quod in parte aliqua existet. Illud generale ita ē ac si æquabile
 formam atq̄ vniuersitatem honestatis ī omni actu suo habeat
 continētē cum oīs sibi eius v̄ta consentit nec in illo aliqua re
 discrepat. Hoc speciale cū aliquem actū in suis habet virtutib⁹
 p̄minētē. Simul illud aduerte quod z decoꝝ est secundum na-
 turam viuere secundum naturā degere z turpe est quod sit cōtra
 naturam. Ait enim apostolus quasi interrogans decet mulierē
 non velatam ozare deum. Nec ipsa natura docet nos: quod vir
 quidem si comam nutriat ignominia est illi quoniam cōtra natu-
 ram est. Et iterum dicit. Mulier vero si capillos habeat gloria
 est illi. Est enim secundum naturam quoniam quidem capilli p̄
 velamine sunt. Hoc est enim naturale velamen. Personā igit̄ z
 speciē nobis natura ipsa disp̄sat quā seruare debemus. Utinā
 q̄ et innocētiam eius custodire possimus nec acceptam nostra
 mutaret in licita. Habes hūc decoꝝē generalem quia fecit deus
 mundi istius pulchritudinem. Habes et per partes quia cum

faceret deus lucē z diē noctēq; distingueret cū cōderet cælum
cū terras z maria separaret cū solē z lunā z stellas constitueret
lucere super terrā probauit singula. Ergo decoꝝ hoc qđ in sin-
gulis mūdi partibus elucebat in vniuersitate resplēdit. Sicut
probat sapiētia dīcēs: Ego erā cui applaudebat cū letareſ orbe
perfecto. Similiter ergo z in fabrica humani corporis grata est
vniuscuiusq; mēbz portio sed plus in cōmune cōpositio mēbro-
rū apta delectat qđ ita sibi quadrare z cōuenire videant. Si qđ
igit̄ æquabilitatē vniuersæ vitæ z singularū actionum modos
seruat: ordinem quoq; z cōstantiam dictoꝝ atq; opēz modera-
tionemq; custodiat in eius vita decoꝝ illud z excellit z quasi in
quodā speculo elucet. Accedat tamen suavis sermo vt cōciliet
sibi affectū audiētū gratūq; se vel familiaribus vel ciuibz vel
si fieri potest oibz præbeat neq; adulantem se neq; adulandū
cuiquam exhibeat. Alterū enim calliditatis est vanitatis alteꝝ
Non despiciat quid de se vnusquisq; z maxime vir optimus sen-
tiat: hoc enim modo discit bonis deferre reuerētiam. Nam ne-
gligere bonoꝝ iudicia vel arrogantia vel dissolutionis est quo-
rum alterum superbiae ascribitur alterum negligētia. Caueat
etiam motus animi sui Ipse enim sibi et obseruandus et circun-
spiciendus est et vt aduersum se cauendus ita etiam de se tuen-
dus. Sunt enim motus in quibus est appetitus ille qui quasi quo-
dam prorumpit impetu. Unde graece ho:me dicit̄ quod in qua

dam se repete propriat. Nō mediocris in his vis qdā est animi
atq; naturæ est. Quæ tñ vis gemina est vna i appetitu altera in
ratione posita q̄ appetitū refrenet et sibi obedientē p̄stet ⁊ ducat
quo velit ⁊ tāquā sedulo magisterio edoceat qd fieri quid evita
ri oporteat vt bonæ domitrici obrēperet. Solliciti em̄ debem⁹
esse ne dō temer̄ aut icuriose geramus aut qdquā oino cuius p
babile nō possimus rationē reddere. Actus em̄ nri causa ⁊ si nō
oibus reddi tñ ab oibus examinā. Nec vero habemus in quo
possimus nos excusare nā ⁊ si vis qdā naturæ in omni appetitu
sit tamen idē appetitus ratiōi subiectus ē lege naturæ ipsius ⁊
obedit ei. Unde boni speculatozia est ita p̄tendere animo vt ap
petitus neq; præcurrat rationē neq; deserat ne p̄currēdo p̄tur
bet atq; excludat eāq; deserēdo desituat. Perturbatio tollit ⁊
stātiā desitutio p̄dit ignaviā accusat p̄griciā. Perturbata em̄
mente latius se ac longius fūdīt appetitus ⁊ tāquā efferato tm
petu frenos rationis nō suscipit nec vlla sentit aurigæ modera
mīa quibus possit reflecti. Unde plærūq; non solū animus exa
gitatur ⁊ amittitur ratio sed etiam inflāmatur vultus vel iracū
dia vel libidine pallefcit timore voluptate se non capit ⁊ nimia
gestit leticia. Hæc cum fiūt abijcitur illa naturalis qdā censu
ra grauitasq; morum nec teneri potest illa quæ in rebus geren
dis atq; consilijs sola potest auctoritatem suam atque ad illud
quod deceat tenere constātiā. Grauior autem appetitus ex ip

f. j.

Significatio nuda nascit qua accepte plax qz accedit iurij dolo
De quo satis nos psalmi que i pfatone posuimus pcepta instruit
Pulchre aut et hoc accidit vt scripturi de officijs ea pfationis
nostre afferre vteremur q t ipa ad officij magisterij ptinet
Sed q supra vt oportebat pstrinximus quemadmodu vnusqz
cauere possit ne excites accepta iuria veretea ne prolixior pae
factio fieret nunc de eo vberius disputadu arbitroz. Locus em
opportunitus est vt in partib⁹ tēperantiae dicamus quemadmodu
reprimatur iracundia. Tria itaqz genera esse hominu iuriam ac
ceptiū in scripturis diuinis demonstrare volumus si possumus
Unū est eoz in quibus peccator insultat couiciatur inquietat
Tria quia deest iusticia pudor crescit auget dolo. Hoꝝ similes
plurimi de meo ordine de meo numero. Nam mihi infirmo si qe
iniuriam faciat forsitan licet infirmus donē iuriā meā si crimen
obijciat non sū tantus vt sim contētus cōsciencia mea etiā si me
eius oblectu alienū nouerim sed cupio abluere i gentū pudoris
notam tanquā infirmus. Ergo oculū pro oculo z dētē p dente
exigo z cōuictū cōuicio repēdo. Si vero is sū q proficiā z si nō
dū perfectus non retorqueo cōtumeliā. Et si influat ille puctū
z inyndet aures meas cōtumelijs ego taceo z nihil respondeo
Si vero pfectus sim verbi gfa loquar. Nā veritate infirmus sū
Si ergo pfectus sim benedico maledicentē sicut benedicebat z
paulus q ait maledicemur z benedicim⁹. Audierat em dicentem

Diligite inimicos vestros orate pro calificantibus et persequen-
 tibus vos. Ideo autem paulus persecutionem patiebatur et sustine-
 bat quia vincebat et mitigabat humanum affectum propositae mer-
 cedis gratia ut filius dei fieret si dilexisset inimicum. Tamen et
 sanctum david in hoc quoque genere virtutis imparem paulo non
 fuisse edocere possumus quod primo quidem cum malediceret ei filius
 semel et crimina objiceret tacebat et humiliabatur et silebat a bo-
 nis suis hoc est bonorum operum conscientia. Deinde expetebat
 verba maledicentis sibi quod maledicto illo divinam adquirebat
 misericordiam. Uide autem quomodo et humilitatem et iustitiam et pru-
 dentiam emerendae a domino gratiae reseruaerit. Primo dixit
 ideo maledicit mihi quia dominus dixit illi ut maledicat. Habes hu-
 militatem quia ea quae diuinitus imperatur aequanimiter quasi ser-
 uulus ferenda arbitrabatur. Item dixit. Ecce filius meus qui exiit
 de ventre meo querit animam meam. Habes iustitiam: Si enim a nostris
 grauiora patimur cur indigne ferimus quae inferuntur ab alte-
 nis. Tercio ait: Dimitte illum ut maledicat quoniam dixit illi do-
 minus ut videat humiliationem meam et retribuatur mihi benedictio-
 nem dominus pro maledicto hoc. Nec solum conuiciantem prulle
 sed etiam lapidantem et sequentem illesum reliquit. quoniam etiam
 post victoriam petenti veniam libenter ignouit. Quod ideo infer-
 rit ut evangelico spiritu sanctum david non solum inoffensum sed
 etiam gratum fuisse docerem conuicianti et delectatum potius quam ex-

aspiciat iuriso p qbus mercedē sibi reddēdā arbitrabat. Sed
tñ quāuis pfectus adhuc pfectiora q̄rebat: Incalescebat iuriae
doloze quasi homo sed vincebat quasi bonus miles tolerabat
quasi athleta fortis. Patientiae autē finis promissoz expectatio
z ideo dicebat. Notū mihi fac dñe finē meū z numerz diez meo
rū q̄s est vt scia qd desit mibi. finē illū q̄rit promissoz caelestū
vel illū quādo vnusq̄sq̄ surget in suo ordine: primitiae christus.
deinde hi q̄ sūt christi q̄ in aduētū eius crediderunt deinde finis
Tradito em̄ regno deo z patri z euacuatis oibus potestatibus
vt apostolus ait pfectio īcipi. Sic ergo īpedimētū hic īfirmetas
etiā pfectoz illic plena pfectio: Ideo et dicit illos requirit
vitae aeternae qui sunt nō qui praetereunt vt cognoscat quid sibi
desit quae terra sit repromissionis perpetuos fructus ferens q̄
prima apud patrem mansio quae secūda et tertia in quibus pro
ratione meritorum vnusquisq̄ requiescet. Illa igitur nobis ex
petenda sunt in quibus pfectio in q̄bus veritas est. Dæcymbra
hic imago illic veritas. Umbra ī lege imago ī euāgelio veritas
in caelestibus. Ante agnus offerebat vitulus nūc christus offerē
Sed offerē q̄si si hō q̄si recipēs passionē: z offert se ipse q̄si sacer
dos vt peccata nra dimittat: hic ī imagine sibi ī vitate vbi apud
patrem pro nobis quasi aduocatus interuenit. Sic ergo in ima
gine ambulamus in imagine videm⁹: illic facie ad faciē vbi plēa
pfectio quia pfectio omis in veritate est. Ergo dum hic sumus

seruemus imaginē vt sibi perueniamus ad veritatē. Sit i nōdis
 imago iusticiæ sit imago sapiēticiæ quia veniet ad illū diē ⁊ scdm
 imaginem æstimabimur, Nō iueniat in te aduersarius imaginē
 suā nō rabiem nō furozē, in his em̄ imago neq̄ciæ est. Aduersa
 rius em̄ diabolus sicut leo rugiens querit quē deuoret: nō inue
 niat auri cupiditatē nō argenti aceruos non vicioꝝ simulachra
 ne auferat tibi vocē libertatis. Uox em̄ libertatis illa est vt di
 cas veniet huius mūdi p̄nceps ⁊ in me inueniet nihil. Itaq̄ si
 securus es quod nihil in te inueniat cū venerit p̄scrutare dicēs
 illud quod dixit ad laban iacob patriarcha, Cognosce si quid tu
 oꝝ est apud me. Merito beat⁹ iacob apud quē nihil laban suū
 potuit reperire. Absconderat em̄ rachel simulachra deoꝝ eius
 aurea ⁊ argentea. Itaq̄ si sapiētia si fides si contēptus seculi
 si gratia tua abscondat oēm p̄fidia beatus eris quia non respicit
 in vanitates ⁊ insanias falsas. An mediocre est tollere vocē ad
 uersario vt arguēdi te nō possit habere auctoritatē. Itaq̄ q̄ nō
 respicit in vanitates nō cōturbatur: qui em̄ respicit cōturbatur
 Et vanissime quidem. Quid est em̄ cōgregare opes nisi vanum
 quia caduca quærere vanum est satis: cū autem congregaueris
 quid scias an possidere liceat tibi, Nōne vanū ē vt mercator no
 ctibus ac dieb⁹ cōficiat iter quo aggregare possit thesauri acer
 uos: merces congregat cōturbetur ad p̄ciū ne forte minoris vē
 dat quā emerit. Aucupeꝝ locoꝝ p̄cia ⁊ subito aut latronis in

se inuidiā famosæ negociationis imēsitās excitet. Aut nō expe-
ctatis serenioribus flatibus dū lucrū q̄rit naufragiū impatiens
moræ incidat. An nō cōturbatur etiā ille vane qui sūmo labore
coaceruat quod nesciat cui hæredi relinquat. Sæpe quod aua-
rus sūmā cōgesserit solitudine p̄cipitata effusione dilacerat
hæres luxuriosus: et diu q̄sita turpis elluo p̄sētū coecus futuri
improvidus quadā absorbet voragine. Sæpe etiā speratus suc-
cessor iuidiā partæ adq̄rit hæreditatis et celeri obitu extraneis
aditæ successions trāscribit cōpendia. Quid ergo vane araneā
textis q̄ inanis et sine fructu est et tanquā casses suspēditas iutiles
diuitiarū copias. Quæ et si fluant nihil p̄sunt imo exiit te ima-
ginē dei et induit terreni imaginē. Si tyrāni aliquis imaginem
habeat nōne obnoxius est dānatiōi. Tu deponis imaginē æter-
ni imperatoris et erigis in te imaginē mortis. Et sic magis de clu-
tate animæ tuæ imaginē diaboli et attolle imaginē christi. Hæc
in te fulgeat in tua ciuitate hoc est in anima tua respēdeat quæ
obliterat viciō: imagines de quibus ait dauid. Dñe in ciuitate
tua ad nihilū deduces imagines eorū. Cū. n. p̄iuxerit ierusalem
dñs ad imaginē suā tūc aduersarioꝝ ois imago delebit. Quod
si euangelio dñi etiam apostolus ip̄e ad despiciētīā op̄ū i forma
tus atq̄ institutus est quāto magis vos leuitas oportet terrens
nō teneri cupiditatibus quorū deus portio est. Nā cū diuideret
a moise possessio terrena populo patrū excepit leuitas dominū
æternæ possessiōis cōsortio quod ip̄e illis esset funiculus hære

44

ditatis. Unde ait dauid: Dñs pars hæreditatis meæ et canticis
mei. Deniq; sic appellat leuita ipse meus vel ipse p me. Magnū
ergo munus eius vt de eo dominus dicat ipse meus vel quem
admodum petro dixit de statere in ore piscis reperto dabis his
pro me et pro te. Unde et apostolus cum episcopum dixisset de
bere esse sobrium pudicum ornatum hospitem doctilem nō
suarum non litigiosum domui suæ bene præpositum addidit,
Diaconos similiter oportet esse graves non bilingues nō mu-
to vino deditos non turpe lucrum sectantes habentes misterium
fidelis in consciencia pura. Et hi autem probentur primum et sic
ministrent: nullum crimen habentes. Aduertimus quanta i no-
bis requirantur vt abstinens sit a vino minister domini vt iente-
mento bono fulciatur nō solum fidelium sed etiam ab his q; fo-
ris sūt. Decet enī actuum operūq; nostrorū tellem esse publicā
existimationē ne deroget muneri. Ut qui videt ministrū altaris
congruis ornatū virtutibus auctorem prædicet et dominū ve-
neretur qui tales seruulos habeat. Laus enī domini vbi mūda
possessio et inocens familiæ disciplina. De castimonia autē quid
loquar: quādo vna iātū nec repetita permittit copula et in ipso
ergo cōiugio lex est non iterare cōiugium nec secundæ cōiugis for-
tiri cōiunctionē. Quōd plerūq; mirū videt cur etiā ante baptismū
herari coniugij ad electionē mueris et ordinationis præroga-
tiuam impedimenta generentur cum etiam delicta obesse nō so-

leam si lauacri remissa fuerint sacramēto. Sed intelligere debe-
mus quia baptismo culpa dimitti potest lex aboleri non potest
In cōiugio nō culpa sed lex est. Qd culpæ est igit in baptisate
relaxat qd legis est in cōiugio nō solutē. Quomodo autē potest
hortator esse viduitatis qui ipse cōiugia frequētauerit: Inoffensū
sūt exhibēdū esse et imaculatū ministeriū nec vllō cōiugali costu
violandum cognoscitis qui integri corpore incorrupto pudore
alieni etiā ab ipso consortio coniugali sacri ministerij gratiā rece-
pistis. Quod eo nō pterij quia in plerisq; abditioribus locis cū
ministeriū ingererent vel etiā sacerdotū filios susceperunt et id
tāquam vsu veteri defēdunt quādo per iterualla dieꝝ sacrificiū
deferebatur et tamen castificabat etiam populus per bīduū aut
trīduū vt ad sacrificiū purus accederet vt in veteri testamēto le-
gimus et lauet vestimēta sua. Si in figura tāta obseruātia quāta
in veritate: discite sacerdos atq; leuita quid sit lauare vestimēta
tua vt mūdū corpus celebrandis exhibeas sacramentis. Si po-
pulus sine ablutione vestimentoꝝ suoz prohibebatur accedere
ad hostiam suam: tu illotus mente pariter et corpore audes pro
alijs supplicare audes alijs ministrare. Nō mediocre officiū le-
uitarū de quibus dicit dñs. Ecce eligo leuitas de medio filioꝝ
Israhel pro omni primogenito aperiēte vuluam in filijs israhel
precīū redēptionis erūt isti et erūt mihi leuitæ: Mibi em̄ sanctifi-
caui primogenitū in terra ægypti. Cognouimus quia nō inter

ceteros leuitæ cõputantur sed oĩbus p̄ferũtur qui eliguntur ex
 oĩbus ⁊ sanctificant̄ vt primogenita fructuũ atq; primiciæ que
 dño deputantur in quib⁹ est votoꝝ solutio ⁊ redẽptio peccatoꝝ.
 Nõ accipias inq̄t eos inter filios israhel ⁊ cõstitues leuitas sup
 tabernaculũ testimonij ⁊ sup oĩa vasa eius adstare ⁊ sup ea q̄cũ
 q; sũt in ip̄o. Ipsi tollant tabernaculũ ⁊ oĩa vasa eius ⁊ ip̄i minj
 strent in eo ⁊ in circuitu tabernaculĩ castra ipsi cõstituant ⁊ pro
 mouẽdo castra tabernaculũ ip̄i ponãt leuitæ ⁊ p̄stituẽdo castra
 rurũ ip̄ũ tabernaculũ ipsi statuant. Alienigena q̄cũq; accesserit
 morte moriat̄. Tu ergo electus es ex oĩni numero filioꝝum
 Israhel inter sacros fructus quasi primogenitus extimatus p̄
 positus tabernaculo vt p̄tẽdas in castris sanctitatis ⁊ fidei ad q̄
 si alienigena accesserit morte moriat̄ positus vt operias arcam
 testamẽti. Non em̄ oēs vident alta misterioꝝ quia operiuntur
 s leuitis ne videant qui videre nõ debẽt ⁊ sumãt qui seruare nõ
 possũt. Moises deniq; circũcisionem vidit spiritalẽ sed operuit
 eã vt in signo circũcisionẽ p̄scriberet. Vidit ⁊ azima veritatis et
 sinceritatis vidit passionem dñi. Operuit azimis corporalibus
 azima veritatis opuit passionẽ dñi agni vel vituli imolatõe. Et
 boni leuitæ seruauerunt misterũ fidei suæ tegmine ⁊ tu medio
 cre puras qđ p̄missũ ẽ tibi primũ vt alta dei videas qđ ẽ sapiẽtiæ
 deide vt excubias p̄ populo deferas qđ ẽ iusticię castra defẽdas
 tabernaculũ qđ tuearis qđ ẽ fortitudis te ip̄m p̄tinẽtẽ ac sobri

prætes quod est tēperantiæ. hæc virtutū genera' principalia
cōstituerūt etiā hi qui foris sūt. Sed cōmunitatis superiorē or-
dinē quā sapiētia iudicauerūt cū sapiētia fūdamētū sit iustitiæ
opus sit quod manere nō potest nisi fūdamētū habeat: fūdamē-
tū autē christus est. Prima ergo fides q̄ est sapiētia vt salomon
dicit secutus patrē iūctū sapiētia timor dñi. Et lex dicit diliges
dominū deū tuū diliges proximū tuū: pulchrū est em̄ vt gratiā
tuā atq; officia in societate humani generis p̄feras. Sed primū
illud decoꝝ vt quod habes pretiosissimū hoc est mētē tuam
qua nihil habes p̄stantius deo deutes: Cū solueris auctori de-
bitum licet vt opera tua in beneficētiā ⁊ adiūmēta hominum
cōferas atq; opē feras necessitatib⁹ aut pecuniā aut officio aut
etiā quocūq; munere quod late patet in nostro ministerio pecu-
niā vt subuenias debito vt obligatū liberes officio vt seruanda
suscipias q̄ metuat emittere qui deponēda credidit. Officiū est
igitur depositū seruare ac reddere. Sed interdū cōmutatio fit
aut tēpore aut necessitate vt nō sit officii reddere quod accepe-
ris vt si quis p̄tra patriā opē barbaris ferens pecuniā apertus
hostis repositat aut si cui reddat cū adsit qui extorqueat si furen-
ti restituas cū seruare nō queat. si insaniētē gladiū depositū nō
neges quo se ille interimat nōne soluisse cōtra officii est: si fur-
to acquisita sciens suscipias vt fraudē q̄ amiserat nōne contra
officiū est: Est etiā cōtra officii nōnūquā promissum soluere

sacramentū custodire vt herodes qui iurauit quoniā quidquid
 petitus esset daret filiae herodias & necē iōānis p̄stitit ne pro
 missū negaret. Nā de septe quid dicā qui imolauit fillam q̄ sibi
 victori prima occurrerat quo votū impleret quod spopōderat
 vt quidquid sibi primum occurrisset offerret deo melius fuerat
 nihil tale promittere quā p̄missū soluere patricidio. Hæc quā
 et sit cōsiliij prospicere non ignozatis. Et ideo eligat leuita q̄ sa-
 crariū custodiat ne fallat p̄silio ne fidē deserat ne mortē timeat
 neqd̄ intēperātius gerat vt specie ip̄a grauitatē p̄ferat nec solū
 animū sed etiā oculos cōtinētes habere quē deceat ne vel ipse
 frontē sobrietatis fortuitus violet occursum quoniā qui viderit
 mulierē ad cōcupiscendū eam tā adulterauit eā i corde suo. Ita
 adulteriū nō solū facti colluione sed etiā aspectus intentione
 cōmittitur. Magna hæc vidētur ac nimis seuera sed in magno
 munere n̄ supflua qm̄ tāta est leuitarū gratia vt de his moyses in
 benedictiōibus diceret. Date leui veros eius date leui manife-
 stos eius date leui forte suffragij eius & veritatē eius viro s̄cto
 quē tēptauerūt in tēptatiōibus maledixerūt sup aquam contra
 dictionis. Qui dicit patri suo & matri nō noui te & fratres suos
 nō cognouit & filios suos abdicauit hic custodit verba tua & te
 namētū tuū obseruabit. Illi ergo veri ei⁹ & manifesti ei⁹ q̄ nihil
 in corde doli habeāt nihil fraudis occultēt sed v̄ba ei⁹ custodiāt
 & in corde suo cōferant sicut cōferebat et maria qui suos paren

tes officio suo non nouerit præferēdos qui violatores oderint
castitatis pudiciæ uiscantur iniuriam nouerint officioꝝ tem
pora quod maius quod minus sit quod cui aptum tempore est ⁊
ut id solum sequantur quod honestū est. Sane ubi duo honesta
id quod honestius est præponendum putent hi iure benedicti.
Si quis ergo manifeste iusticias dei in cœsum imponat benedic
domine uirtutem ipsius opera manuum eius suscipe ut gratiam
propheticæ benedictionis inueniat.

C finis Libri Primi.

47

Principiū Secūdi Libri.

Uperioze libro de officijs tractauimus quae
cōuenire honestati arbitraremur ī qua vitā
beatā positā esse nulli dubitauerūt quā scrip-
tura appellat vitā aeternā. Tātus em̄ splēdor honestatis est vt
vitā beatā efficiat trāq̄litas cōsciēctae ⁊ securitas inocētiae. Et
ideo sicut exortus sol lune globum ⁊ caetera stellaz abscondit lu-
mina. Ita fulgor honestatis vbi vero ⁊ ī corrupto vsbat decoze
caetera q̄ putant bona secūdū voluptatē corporis aut secūdum
seculū clara ⁊ illustra obūbrat. Beata plane q̄ nō alienis existi-
stimaī iudicij sed domesticis percipitur sēssibus tāquam sui iu-
dex. Neq̄ em̄ populares opiniones pro mercede ali qua reqrūt
neq̄ p supplicio pauet. Ita q̄ quo min⁹ sequit̄ gloriā eo magis
sup eā eminet. Nā q̄ gloriā reqrūt ijs ea merces p̄sentū vmbra
futuroz est q̄ īpediat vitā aeternā quod in euāgelio scriptum est
Amen amen dico vobis p̄ceperūt mercedē suam De ijs scilicet
qui velut tuba canentī vulgare liberalitatem suam quā faciunt
circa pauperes gestiūt. Similiter ⁊ de ieiunio quod ostētatiōis
causa faciunt. Habēt īquit mercedem suam. Honestatis igit̄ est
vel misericordiam facere vel ieiunium deferre in abscondito vt
mercedem videaris a solo deo tuo quærere non etiam ab homi-
nibus Nam qui ab hominibus quærīt habet mercedem suā qui

sūt a deo habet vitam aeternā quā p̄stare non potest nisi auctoz
aeternitatis sicut illud est: Amen dico tibi hodie mecum eris in
paradiso. Unde expressius scriptura vitam aeternā appellauit eā
quae sit beata vt nō hominū opiniōibus extimādū relinquere
sed diuino iudicio cōmitteretur: Ita q̄ philosophi vitam beatam
alij in non dolendo posuerūt vt hieronymus alij in rerū sciēcia
vt herillus qui audiens ab aristotele ⁊ theophrasto mirabiliter
laudatam esse rerū scienciam solam eā quasi sūmū bonū posuit
cū illi eam quasi bonū nō quasi solū bonū laudauerint. Alij vo
luptatē dixerūt vt epicurus Alij vt calipho ⁊ post eū diodorus
Ita interpretati sūt. Ut alter ad voluptatē alter ad vacuitatē do
loris cōfortiū honestatis adiūgerēt quod sine ea non possit esse
beata vita. zenon stoicus solū ⁊ sūmū bonū quod honestum est
Aristoteles autē ⁊ theophrastus ⁊ ceteri peripathetici in v̄tute
quidē hoc est honestate vitam beatā esse. Sed plerique eius beatitu
dinē etiam corporis et q̄ externis bonis asseruerūt. Scriptura
autē diuina vitam beatā in cognitione posuit diuinitatis et fructu
bonae opationis. Deniq̄ vtriq̄ assertioni euangelicū suppetit
testimoniū. Nā ⁊ de sciēcia ita dixit dñs iesus. haec est autē vita
aeterna vt cognoscant te solū verū dñm ⁊ quē misisti iesū christū
Et de opibus ita respōdit. Om̄s qui reliquerit domū vel fratres
aut sorores aut patrem aut matrē aut filios aut agros p̄pter
nomen meū centuplū accipiet ⁊ vitam aeternā possidebit. Sed ne

extimeñ hoc recēs esse ⁊ prius tractatū a philosophis quam in euāgelio prædicatum anteriores em̄ euāgelio phisosophi idest aristoteles ⁊ theophrastus vel zenon atq; hieronymus sed posteriores .pphetis. accipiant quā longe ante quā phisosophoꝝ nomen audiretur per os sancti dauid vtrūq; aperte videat expressum. Scriptū est em̄. Beatus homo quē tu erudieris dñe ⁊ de lege tua docueris eū. Habemus ⁊ alibi. Beatus vir q̄ timet dominū in mandatis eius cupiet nimis. Docuimus de cognitōe cui⁹ primū æternitatis fructū esse memorauit adijciēs .pphera quia in domo huius timētis dominū vel eruditū in lege ⁊ cupētis in mandatis diuinis gloria ⁊ diuitiæ ⁊ iusticia eius manet in seculū seculi. De operibus quoq; in eodē psalmo subiūxit vitæ æternæ suppetere præmiū viro iusto. Deniq; ait. Beatus vir q̄ miseret et cōmodat disponet sermones suos in iudicio quia in seculū non cōmouebit̄. In memoria æterna erit iustus. Et infra Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in æternū. Habet ergo vitam æternam fides quia fundamentum est bonum. Habēt ⁊ bona facta. Quia vir iustus ⁊ dictis ⁊ rebus .pbat. Nā si exercitatus sit in sermonibus ⁊ desidiosus ī opibus prudētia suā factis repellit. Et grauius ē scire qđ facias nec fecisse quod faciēdum cognoueris. Contra quoq; strenuum esse ī operibus affectu ifidum. Ita ē ac si vittoso fūdamēto pulchra culminū velis eleuare fastigia. Quo plus struxeris plus corruit qz sine mu

nimeto fidei opera nō possūt manere. Infida statio ī portu nauē
perforat et harenosū solū cito cedit nec potest īpositæ ædifica
tiōis sustinēre onera. Itē ergo plenitudo p̄mij vbi virtutū p̄fectio
z q̄dā in factis atq; ī dicitis æqualitas sobrietatis. Et quoniam
sola rerū sciētia explosa est vel quasi ianis secūdū philosophiæ
disputatiōes sup̄fluas vel quasi semip̄fecta sētētia. Cōsiderem⁹
quā enodē de eo scriptura diuina absoluit sētētiā. De quo tam
multiplices z īplicatas atq; cōfusas videmus q̄stōes esse philo
sophiæ. Nihil em̄ bonū scriptura nisi qđ honestū asserit. Virtu
tem que in om̄i rerū statu beatam iudicat quæ neq; bonis auge
atur corporis vel externis neq; minuat̄ aduersis. Nihilq; tam
beatū nisi quod a peccato alienū sit plenū innocētiæ z plenum
gratiæ dei. Scriptū ē em̄. Beatus vir q̄ nō abiit ī cōsilio īpioꝝ
z in via peccatoꝝ nō stetit z ī cathedra pestilētiæ nō sedit sed in
lege dñi fuit voluntas eius. Et alibi. Beati immaculati in via qui
ambulant in lege domini. Innocentia igit̄ z sciētia beatū faciūt
Bonæ quoq; operatiōis mercedē esse beatitudinē vitæ æternæ
īsuperius aduertimus. Restat igitur vt sp̄reto patrociniō volu
ptatis aut doloris metu quoꝝ alterꝝ quasi infractū z molliculū
alterum quasi euitatum z infirmum despicit in ipsis doloribus
vitam beatam em̄nere demōstrem. Quod facile doceri potest
cum legerimus. Beati estis cum vobis maledicent z persequen
tur z dicent omne malum aduersum vos propter iusticiā gaude

dete et exultate quoniam merces vestra copiosa est in caelo. Sic
 enim persecuti sunt et prophetas qui erant ante vos. Et alibi, Qui vult
 venire post me tollat crucem suam et sequatur me. Est ergo beatitudo
 et in doloribus quos plena suauitatis virtus copulauit et coercet
 ipsa sibi domesticis opibus abundans vel ad conscientiam vel ad gratiam.
 Neque enim parum beatus moyses cum aegyptiorum vallatus populis et
 mari clausus per fluctus sibi et populo patrum pedestrem viam pijs me-
 ritis inuenisset. Quando autem fortior quantum cum extremis circuuen-
 tus periculis non desperabat salutem sed exiebat triumphum. Quid
 saron: quando beatorum se credidit quam tunc quando medius iterum
 inter viuos ac mortuos et obiectu sui statuit mortem ne ad viuorum
 transiret agmina a cadaveribus mortuorum. Quid de puero daniel
 loquar: qui tam sapiens erat. Ut iter leones fame exasperatos nulla
 bestia. is se uictis frangeret formidie. Ita alienus a metu ut possit
 epulari nec vereretur ne ad pastum exemplo suis feras puocaret. Est
 ergo et in dolore virtus quam sibi bonae suauitatis exhibeat conscientiae.
 Et ideo idcirco est quod non minuat dolor virtutis voluptatem. Sicut
 ergo nulla virtutis recessio beatitudinis per dolorem ita etiam nulla ac-
 cessio per voluptatem corporis aut comodorum gratiam de quibus
 pulchre apostolus ait. Quae mihi fuerunt lucra haec duxi propter christum
 detrimenda esse. Et addidit propter quem omnia danna duxi et estimo
 ut stercoza ut christum lucrifaciam. Denique moyses danum suum
 credidit thesauros esse aegyptiorum et obprobrium dominicae cru-

cis p̄tulit. Nec tūc diues cū abſtuleret pecunia nec poſtea paup̄
cū egezet alimēto. Niſi forte tūc alicui minus beatus videretur
fuiſſe cū in deſerto quotidiana alimonia ſibi ⁊ populo ſuo deſo
ret ⁊ q̄ ſūmi boni ac beatitudinis nemo negare audeat manna
ei hoc eſt panis angeloz miniſtrabat e caelo carnis quoq̄ quo
tidiana pluuia totius plebis epulis redūdabat Heliae quoq̄ ſā
cro panis ad victū decerat ſi q̄rereſ ſed nō videbat de eſſe qz nō
q̄rebat. Ita qz d̄urno cozuoꝝ obſequio mane panis caro ad ve
ſperā deſerebat. Nūquid ideo minus beatus qz erat paup̄ ſibi.
Minime: Imo eo magis beatus qz erat deo diues. Alijs em̄ eē
quā ſibi diuitē p̄ſtat vt iſte er at quī tēpore famis cibū auidus pe
tebat largiturus vt ydrīa farinae per trīenſū ⁊ ſex mēſes nō de
ficeret ⁊ ad quotidianos vſus olei vas viduae ſopi ſufficeret ac
miniſtraret. Merito ſibi volebat petrus eſſe vbi iſtos videbat.
Merito in mōte cū chriſto in gloria apparuerūt quia ⁊ ip̄e pau
per factus eſt cū diues eſſet. Nullū ergo am̄niculū p̄ſtant diuiti
ae ad vitā beatā. Quod euidenter d̄ns demōſtrauit in euāgelio
dicens. Beati pauperes quonſā eſt veſtrū regnū dei. Beati qui
nūc eſuriūt ⁊ ſitiūt quia ſaturabūtur. Beati qui nūc fletis quia
ridebitis. Ita qz paupertatē famē dolore q̄ purātur mala n̄ ſolū
īpedimēto nō eſſe ad vitā beatā ſed etiā ad iumēto euidentiffime
pronūciatū eſt. Sed ⁊ illa q̄ vidētur bona diuitias ſactetatē le
ticiā ex p̄te doloris detrimēto eē ad fructū beatitudinis dominico

declaratū iudicio liquet: cū dicitur, **Ne vobis diuitibus qui ha-**
betis cōsolationē vestrā. Ne vobis q̄ saturati estis qz esurietis
z illis qui ridēt qz iugebūt. Sic ergo nō solū āmīculo nō sunt
 ad vitā beatā corporis aut externa bona sed etiā dispēdio sunt
Inde em̄ beatus nabuthe etiā cū lapidaret a diuite: qz pauper
z infirmus aduersū opes regias solo erat affectu z religioē di-
ues: vt pecunia regali nō p̄mutaret paternæ vineæ hereditatē
Eoqz p̄fectus quia sāguine pp̄rio defēderet iura maiorū suoz
Inde quoqz miser achab etiā suo iudicio qz pauperem necari fe-
cerat vt eius possideret vineā. Certū est solū z sūmū bonū vir-
 tutē esse. Eāqz abūdare solā ad vitæ fructū beatæ nec externis
 aut corporis bonis sed virtute sola vitā p̄stari beatā: p̄ quē vita
 æterna acquir̄. Vita em̄ beata fructus plētū vitæ aut æterna
 spes futuroz est. Et sūt tamen qui in hoc corpore tam infirmo
 tam fragili impossibilē vitā beatā putent in quo necesse est an-
 gi dolere deplozare egrescere: quasi vero ego in corporis exul-
 tatiōe dicā vitā beatam cōsistere z nō in altitudine sapiētiae sua-
 uitate cōsciētiae virtutis sublimitate: Non em̄ in passione esse
 sed victorem esse passionis beatum est: z nec frangi temporalis
 metu doloris: pone accedere hæc quæ grauiā ad vim doloris
 ferūtur Coecitatem exilū famē. stuprū filia amissionē liberoz
Quis neget beatum ysaac: qui non videbat in senectute z bea-
titudines suas benedictiōibus cōferebat. An non beatus iacob

nū z decoꝝ a quo officia ducerent. Secūdo loco quid vtille. Et
 quēadmodū in primo diximus qz inter honestū z decoꝝ est qdā
 dīstinctio q̄ magis ītelligi q̄ explicari possit sic z cūvtille tracta
 mus cōsiderādū videt qd vtilius. Utilitatē aut nō pecuniarij lu
 cri æstimationē subducimus sed acquisitionē pietatis. Sicut ap̄s
 ait pietas aut ad oīa vtilis est p̄missionē habēs vitæ p̄sētis z fu
 ture. Itaqz ī scripturis diuinis si diligēter q̄ramus sæpe iuente
 mus qd honestū est vtille vocari. Oīa mihi licēt sed nō oīa sunt
 vtilia. Supra de vicijs loquebat hoc ergo dicit licet peccare s̄
 nō decet. In potestate sūt peccata sed nō sunt honesta. luxuria
 p̄ceptū sed nō iustū: n̄ em̄ deo esca sed vētri colligit. Ergo quia
 quod vtille id etiā iustū. Iustū est vt seruiamus ch̄risto qui nos re
 demit. Ideo iustū q̄ p̄o eius nomine se morti obtulerūt. In iustū
 q̄ declinauerūt. De q̄bus dicit q̄ vtilitas ī sāguine meo id est q̄ iu
 sticiæ meæ p̄fectus. Unde z illi Alligemus iustū qz iustis ē no
 bis: Id est iustus q̄ nos arguit cōdēnat corripit. Licet hoc possit
 etiā ad auariciā īp̄toꝝ hominū deriuari q̄ p̄fidia vicina est sicut
 in iuda p̄ditore legimus q̄ auariciæ studio z pecuniæ cupidita
 te laqueū p̄dit iōis icurrit atqz icidit. De hac igit tractādum est
 vtilitate q̄ sit plena honestatis sicut ip̄s verbis diffiniuit ap̄tus
 dicens. Hoc aut ad vtilitatē vestrā dico nō vt laqueū īsticiam vo
 bis sed ad id quod honestū ē. Liquez igit quod honestū est vtille
 esse z quod vtille iustum z qz iustum vtille. Neqz em̄ mihi ad mer
 B. iij.

caroza lucri cupidie avaros sed ad filios sermo est et sermo de
officijs q̄ vobis quos elegi ministerii dñi iculcare gestio atq̄ in
fudere vt ea q̄ mētibus ac moribus vestris vsu atq̄ institutione
molita atq̄ imp̄ssa sūt etiā sermōe ac disciplina aperiant. Itaq̄
de vtilitate dicitur⁹ vtar illo v̄siculo .pphetico Declina cor meū
in testimonia tua et nō in auariciā: ne vtilitatis sonus excitet pe
cuniae cupiditatē deniq̄ aliq̄ habēt declina cor meū i testimonia
tua et nō ad vtilitatē. Hoc est illā questuū nūdinas aucupātē vtil
litate. Illā vsu hominū ad pecuniae studia inflexā ac deriuatam
Vulgo. n. hoc solū dicit vtile qd̄ questuosū. Nos autē de vtilita
te tractamus qd̄ anis q̄rit vt christū lucremur cuius questus est
pietas cū sufficiētia. Magnus p̄fecto q̄stus quo pietatē adq̄ri
mus q̄ apud dñm diues est nō caducis facultatibus sed muneris
bus aeternis. In q̄bus nō tēptatio lubrica sed p̄stās et p̄petua sit
gr̄a. Est igit̄ vtilitas alia corp̄alis alia p̄teritis sicut diuisit ap̄l̄s
Corporalis igit̄ exercitatio ad modicū inq̄r vtilis ē: pietas autē
ad oīa ē vtilis. Quid autē tā honestū q̄ integritas. qd̄ tā decoꝝ q̄
imaculatū seruare corpus et inuolatū atq̄ itaminatū pudorem
Quid etiā tā decoꝝ q̄ vt vidua vxor defūcto cōiugi fidē seruet
Quid etiā hoc vtili⁹ quo regnū caeleste adq̄rit. Sūt. n. qui se ca
strauerūt p̄pter regnū caeloꝝ. Est igit̄ n̄ solū familiare p̄uber
niū honestatis et vtilitatis sed eadē quoq̄ vtilitas q̄ honestas.
Ideo et ille q̄ regnū caeloꝝ volebat oībus apte nō qd̄ sibi vtile

quærebat sed quod omnibus. Unde ordo quod dicitur nobis et gradus faciendus
 est etiam ab his visitatis et comibus ad ea que sunt precellentia ut ex pluri-
 bus utilitatis colligamus profectum. Ac primum nouerimus nihil tam
 utile quam diligere nihil tam inutile quam non amari. Nam odio haberi exi-
 ac nimis capitale arbitror. Itaque id agamus ut omni sedulitate omne
 demus extirpationem opinionem nostram ac primum placiditate mentis et
 animi benignitate influamus affectum hominum. Popularis. n. et grata
 est omnibus bonitas nihil que quod tam facile humanis illabatur sensibus. Ea si ma-
 suerudie morum ac facilitate animi moderatone precepti et affabilitate
 te sermone uerborum honore patienti quoque sermonum uice modestie
 que adiuuet gratia incredibile est quantum procedit ad cumulatum dilectionis
 Legimus. n. non solum in priuatis sed etiam in ipsis regibus quantum facilitate
 blandie affabilitatis profecerit aut supbia uerborum que obfuerit tumor
 ut regna ipsa labefactaret et potestate solueret. Ita si quis consilio uisum mi-
 nisterio officio populari comprehendat gratiam aut si quis periculum suum
 pro uniuersa plebe offerat non est dubium quod tantum charitatis a plebe in
 eum referat ut populus salutem eius et gratiam sibi preferat. Quas
 moyses a populo illatas absoluebat contumelias: et cum dominus
 insolentes vindicare uellet: se tamen pro populo offerebat fre-
 quenter ut indignationi diuinae plebem subduceret. Quam in
 sermone post iniurias appellabat populum. consolabatur in laboribus
 delinibat oraculis fouebat operibus. Et cum deo constanter loque-
 retur: homines tamen humili et grata appellatione affari solebat

Merito extitatus ē sup hoīes vt z vultū eius n̄ posset itendē z
sepulturā ei⁹ n̄ reptā crederēt qz sic sibi toti⁹ plebis mētes deuī
rerat vt pl⁹ eū p māsuetudie dīligerēt q̄ p factis admirarent
Quid ei⁹ imitator fact⁹ dauid elect⁹ ex oīb⁹ ad plebē regēdā q̄
mittis z bland⁹ hūilis spū sedul⁹ corde facilis affe ctu. An̄ regnū
se p oīb⁹ offerebat. Rex cū oīb⁹ eābat suā militiā z ptebat la
borē. Fortis ī plō māsuet⁹ ī iperto patēs ī pulcio. ferre magis
p̄opt⁹ q̄ referē iurias Jō tā char⁹ erat oīb⁹ vt iuuēis ad regnū
etiā iuit⁹ peteret. Resistēs cogere⁹ Sener ne plō iterrē ēt a su
is rogare⁹ qd̄ mallēt oēs p ipō p̄clitari q̄ illū p oīb⁹ Jra qz sibi
gratis officis plebe obligauerat. P̄mū vt ī discordijs populī
erulat⁹ ī hebron mallet q̄ regnat⁹ ī hierusalē. Deide vt ēt ī hoste
positā v̄rutē dīligeret iusticiā etiā his q̄ arma p̄tra se tulerāt aqz
ac suis p̄stādā putaret. Deniqz fortissimū aduersæ p̄tis ppugna
torē abner ducē z īferētē plā mirat⁹ ē z orātē pacis gratiā n̄ as
pnat⁹ honorauit puluis itereptū īsidijs doluit z fleuit p̄secut⁹
exeqas honestavit mortē vlt⁹ p̄sciēciā fidē p̄stitit quā filio ite
r haereditaria iura trāscripsit. Magis solicit⁹ ne inocētis mortē
iultā reliq̄ret q̄ quo suā doleret Nō mediocre istud p̄fertī ī rege
sic obire huilitatis munia vt p̄munē se exhiberet ēt īfimis. Alie
no p̄iculo cibū n̄ q̄ref potū recusare peccatū fatezī se qz lōz p po
pulo offerē mortē vt ī se dīna īdignatio p̄uere⁹: cū feriēt an
gelo offerēs se diceret. Ecce sū ego peccauit. Et ego passoz ma:

lū feci. Et iste grex qđ se cit: fiat man⁹ tua i me. Nā qđ alia dicā:
 qđ dolū meditatib⁹ n̄ apperiebat os suū z tāquā n̄ audicēs nullū
 sermonē referēdū putabat. Nō respōdebat cōuicijō. Cū sibi de
 rogaref orabat cū malediceref bñdicebat. Ambulās i simplicitate
 supboz fugitās sectatoz imaculatoz. Qui cinerē miscebat a
 līmētis suis eū peccata ppria deploraret z potū suū tēpabat fle
 tib⁹. Merito sic experit⁹ ē ab vniuerso populo vt venirēt ad eū
 oēs trib⁹ israhel dicētes Ecce nos ossa tua z caro tua sum⁹ heri
 z nud⁹ terti⁹ cū eēt saul z regnaret sup nos tu eras qđ pcedebas
 z i ducebas israhel Et dixit tibi dñs tu pasces populū meū Et qđ
 plura de eo dicā: de quo hmōi dei pcessit sētētia vt de eo dicef
 iueni dauid fm cor meū. Quis. n. i scitate cordis z iusticia sicut
 iste ābulauit vt ipleret volūtātē dei: ppter quē z deliquētibus
 posteris ei⁹ venia data z p̄rogatiua ē reseruata heredib⁹. Quis
 igit n̄ diligeret eū: quē videbat ita chaz amicis vt q: ipe sincere
 amicos diligebat. æqz diligi se a suis amicis arbitraref. Deniqz
 parētes eū filijs suis: filij p̄ferebāt parētib⁹. Cū grauitē indig
 nat⁹ saul p̄cuter ionathā filiū hasta voluit: qz pluriū apud eū va
 lef dauid amicitia iudicabat q̄ vel pietatē vel auctoritātē pater
 nā. Et. n. ad icētium charitatis p̄mūis plurimū p̄ficat si q̄s vicē
 amātibus reddat nec minus redamare se p̄bet quā ipe amatur
 Idqz amicitiaē fidelis fiat exēplis. Quid em̄ tā populare quam
 ḡra: qđ tā iustū naturæ quā vt diligētē diligas: qđ tam molitum

et tot impressū affectibus humanis quam ut est amare inducas in
anīmū a quo te amari velle: Merito sapiens dicit Perde pecu
niā ppter fratrem et amicum. Et alibi. Amicum salutare n̄ erubescā
et a facie illius nō me abscondam: Si quidē vitæ et immortalitatis
medicamentū in amico esse ecclesiasticus sermo testatur. Et sūmū
in charitate p̄sidiū nemo dubitauerit cū apostolus dicat. Omnis
suffert omnia credit oīa sperat oīa sustinet. charitas nunquam
cadit. Ideo dauid nō cecidit quia charus fuit oībus et diligit a sub
iectis quæ timere maluit. Timor enim temporalis tutaminis seruat
excubiās nescit diuturnitatis custodiā. Itaque vbi timor decesse
rit audacia obripit quoniam fidē timor nō cogit sed affectus exhi
bet. Prima ergo ad cōmēdatiōnē nisi est charitas. Bonū ē ergo
testimoniū habere de plurimorum dilectione: hinc nascitur fides
ut cōmittere se tuo affectui nō vereātur etiā alieni quē pluribus
charū aduerterint. Similiter etiā per fidē ad caritatē perueniē
ut qui vni aut duobus p̄siterit fidē tanquam influat in animos
vniuersorum et omnium adquirat gratiā. Duo igitur hæc ad cōmē
dationem nostrī plurimū operātur charitas et fides. Et tertium
hoc si habeas quod in te admiratione dignū plerique existiment
et iure honorādū putent. Et quia cōsilioꝝ vsus maxime p̄cellat
homines. Ideo prudētia et iusticia in vnoquoque desiderant et ea
spectantur a pluribus ut in quo ea sit illi deferat fides. quod possit
vtile cōsiliū ac fidele desideranti dare. Quis enim ei se cōmittat

quem non putet plus sapere q̄ ipse sciat qui q̄rit cōsiliū: ne
 cesse est igit̄ vt p̄stantior sit a quo cōsiliū petitur quā ille est q̄ pe
 tit. Quid cōsulas hominē quē nō arbitraris posse melius aliq̄d
 reperire quā ipse intelligis. Quod si eū iueneris qui viuacitate
 ingenij mētis vigore atq; auctoritate p̄stet ⁊ accedat eo vt exē
 plo ⁊ vsu paratior sit p̄sēntia soluat pericula p̄spiciat futura
 denūciat imminētia argumētū expedit remediū ferat in tēpore
 paratus sit nō solū ad cōsulēdū sed etiā ad subueniēdū: huic ita
 fides habeatur vt dicat qui cōsiliū petit. Et si mala mihi euene
 rint per illū sustineo. Huiusmodi igitur viro salutē nostrā ⁊ exi
 stimatōnē cōmittimus qui sit vt supra diximus iustus ⁊ prudēs
 facit em̄ iusticia vt nullus sit fraudis metus. facit etiā prudētia
 vt nulla erroris suspicio sit. P̄optius tamē nos iusto viro quā
 prudēti cōmittimus vt secūdū vsū vulgi loquar. Deniq; sapien
 tiū diffinitōe ī quo vna v̄tus ē cōcurrūt cæteræ nec pōt sine ius
 ticia esse prudētia qd̄ etiā in nostris iuenimus. Dicit em̄ dauid
 Iustus miseret̄ ⁊ fenerat. Quod feneret iustus alibi dicit. Jocu
 dua homo qui miseretur ⁊ fenerat. Disponet sermōes suos in
 iudicio. Ipsū illud nobile salomonis iudiciū nōne sapiētiae ple
 nū ac iusticiæ est: Ita q; spectem⁹ illud si ita est. Duæ inq̄t mulie
 res ī spectu regis salomonis steterūt ⁊ dixit vna ad eū Audi me
 dñe ego ⁊ hæc mulier ī vno habitātes cubiculo ante diē tertiū
 ptu edito sigulos filios suscepim⁹ ⁊ eram⁹ vna arbiter null⁹ do

mi necvlla alia nobiscū foemina nisi nos solæ z mortuus est fili⁹
eius hac nocte vt obdormiuit sup eū et surrexit mediā nocte et
accepit filiū meū de sinu meo z collocavit eū in gremio suo z fi
liū suū mortuū posuit in sinu meo z surrexi mane vt lactarē par
uulū z inueni mortuū z cōsideravi illū diluculo et nō erat filius
meus: Et respōdit altera non. Sed filius meus est hic qui viuit
filius aut tuus qui mortuus est. Et hæc erat cōtētio. Cū vtraq;
sibi filiū vindicarēt supstitē defūctū autē suū negarēt: tū rex ius
sit afferrī macherā z infātē diuidi ac singulas partes dari singu
lis dimidiāvni z dimidiā alteri. Exclamat mulier q̄ erat affectu
percita: Nequaquā dñe ifātē diuidas. Des potius illi z viuat z
nō interficias eū. At illa respōdit altera. Neq; meus neq; hui⁹
sit infans diuidite eū. Et statuit rex dari infātē ei mulieri q̄ dix
erat nolite interficere eū. Sed date eū illi mulieri qz mora sūt in
quit viscera eius i filio suo. Itaq; nō īmerito extimatus est itel
lectus dei ī eo esse quoniā q̄ occulta sūt dei p̄ ipm reuelata sunt.
Quid sūt occultius internoꝝ viscerū testimonio: in q̄ sapientis
intellectus velut qdā pietatis descēdit arbiter z velut quādam
genitalis alui vocē eruit quia matern⁹ patuit affectus. Qui ele
gerit filiū suū vel apud alienā viuere quā in cōspectu matris ne
cari. Sapiētīæ igit̄ fuit latentes distinguere consciencias ex oc
cultis eruere veritatem. Et velut quadam machera ī a spiritus
gladio penetrare non solū vteri sed etiā animæ z mētis viscera

Iusticiæ quoq; ut quæ suū necauerat alienū nō tolleret sed ve
 ra mater reciperet suū. Deniq; etiā scriptura hoc pronunciauit
 Audiuit inq; oīs israhel hoc iudiciū qđ iudicauit rex salomon
 z timuerūt a facie regis eo qđ intellectus dei ī eo esset ut faceret
 iusticiā. Deniq; z ipse salomon ita poposcit sapiētīā ut daretur
 sibi cor prudēs audire z iudicare cū iusticia. Liqueť igit̃ ēť scđm
 scripturā diuinā q̃ antiq;or ē sapiētīā sic iusticia eēñ posse qz vb
 vna eaz ṽtutū sibi vtraq; ē. Daniel quoq; q̃ sapiēter alta iterio
 gatōe fraudulētæ accusatōis dephēdit mēdacīū ut calūniatoz
 sibi respōsio ñ cōueniret Prudētīæ igit̃ fuit vocis suæ testio
 reos p̃dere iusticiæ quoq; nocētes supplicio dare inocētē sub
 ducef. Est ergo īdiuiduū sapiētīæ atq; iusticiæ cōturberniū sed
 vulgi vsu diuidit̃. qđā forma ṽtutū ut tēperāta sit ī despiciēdis
 voluptatibus: fortitudo spectet ī laboribus z piculis: prudētīa
 ī delectu bonoz sciēs cōmoda z aduersa distinguere. Iusticia
 q; sit bona iustos iuris alieni et iudex p̃prietatis suū cuiq; con
 seruans. Sit ergo nobis p̃munis opinionis gratia quadriptita
 hęc facta diuissio ut ab illa subtili disputatione philosophiæ sa
 piētīæq; limandæ veritatis causa quasi ex adīto quodā eruti
 retrahētes pedem forēssem vsū ac popularem sēsū sequamur
 Hac igitur diuisione seruata ut reuertamur ad p̃positū pruden
 tissimo cuiq; causam nostram cōmittimus z ab eo cōsiliū prom
 ptius quam a cæteris poscimus præstat tñ fidele iusti cōsiliū

virī z sapientissimi ingenio frequēter p̄pōderat. Utilia em̄ vulne-
ra amici q̄ alioꝝ oscula. Deinde qz iusti iudiciū est sapiētis autē
argumētū. In illo cēsura disceptatiōis in hoc calliditas inuētio-
nis. Quod si vtrūqz cōnectas erit magna cōsilioꝝ salubritas q̄
ab vniuersis spectat admiratiōe sapiētiae z amore iusticiae vt
oēs q̄rant audire sapiētiam eius viri. In quo vtriusqz virtutis co-
pula sit. Sicut q̄rebāt oēs reges terre videre faciē salomonis
z audire sapiētiam eius. Ita vt sabba regina veniret ad eū et tem-
ptaret eū in q̄stionibus z venit z oia locuta est q̄ habebat ī corde
suo z audiuit omnē sapiētiam salomonis nec vllū verbū p̄teruit
eam. Quæ sit ista quā nihil p̄tereat nec sit aliquid quod ei non
adnūciauerit verus salomon cognosce o homo ex his q̄ audis
loquētē. Verus est inquit sermo quē audiui in terra mea de ser-
monibus tuis z de prudētia tua nō credidi his q̄ dicebant mihi
donec venj z viderūt oculi mei. Et nūc nō est nec dimidia q̄dē
pars secundū ea q̄ adnūciabantur mihi. Apposuisi bona super
oia quæ audiui in terra mea. Beatæ mulieres tuæ z beati pue-
ri tui qui adsistūt tibi q̄ audiūt omnē prudētiam tuā. Intellige cō-
sulium verū salomonis z q̄ apponūtur in eo cōsulito: Intellige sa-
piēter z cōsidera in qua terra p̄gregatio nationū audierit famā
sapiētiae veræ atqz iusticiae z quibus eū viderit oculis cōtēplā-
tibus vtiqz quæ nō viderētur. quoniam quæ vidētur tēporalia
sunt, quæ autem non vidētur æterna. Quæ sunt beatæ mulie-

res nisi illæ de quibus dicitur quia multæ verbum dei audiunt
 ⁊ parant. Et alibi quicumq; eim fecerit verbum dei ipse meus ⁊
 frater ⁊ soror ⁊ mater est. Quinetiã pueri beati qui assistunt nisi
 paulus qui dicebat. Usq; in huc diem sto protestans minorum ac
 maiorum ⁊ Simeon qui expectabat in templo vt videret consola
 tionem israhel. Quomodo em̄ dimitti poscerat: nisi quia assistens
 domino discedendi habere facultatē nō poterat nisi voluntatem
 domini adeptus esset. Exēpli causa propositus nobis salomon
 est a quo certatim vt audiret ei⁹ sapiētia postulabatur. Joseph
 quoq; nec in carcere seruiatus erat quo minus de rebus incertis
 consuleretur. Cuius cōsiliū ægypto vniuersæ profuit vt non
 fēderet septem annoꝝ sterilitatē aliosq; populos miseræ famis
 leuaret ieiunio. Daniel ex captiuis regaliū cōsultoz arbiter fa
 ctus cōsilijs suis emēdauit p̄fētra. adnūctauit futura. Ex his. n.
 quæ frequēter interpretatus ostēderat vere se esse adnūctū fides
 ei in oibus deferebat. Sed etiã tertius locus de his q̄ admira
 tionē digni extimarētur ioseph ⁊ salomonis ⁊ danielis exemplo
 decursus videtur. Nā qd̄ de moise loquar. cui⁹ oīs israhel quo
 tidie cōsilia p̄solabat cuius vita fidē sociabat prudētiae admira
 tionēq; eius augebat. Quis se nō cōmitteret p̄silio moisi: cui se
 niores si qua supra suū intellectū ⁊ virtutē esse arbitrarētur dīsu
 scanda seruabant. Quis danielis p̄siliū refugeret: de quo de⁹
 ipse dixit. Quis daniele sapientior: aut quomō hoīes de eorum

dubitare mētibus possēt quibus deus tantā cōferebat gratiam
Moisi cōsilio bella cōfitebant moisi meritis de caelo affluebat
alimonia potus e petra. Quā purus danielis animus: vt mulce-
ret barbaros mores mitigaret leones. Quae in illo tēperantia:
quāta animi corporisq; cōtinētia: Nec i merito mirabilis factus
oibus quādo q̄ vebemēter admirant; hoies regalibus fultus
amicicis aurū nō q̄rebat nec delatū sibi honorē plus faciebat
quā fidē. Quinetiā p̄clitari malebat pro lege domini quam pro
gratia hois inflecti. Nā de facti ioseph quē pene p̄terierē casti-
monia z iusticia q̄d dicā: quaz altera illecebras heriles respuit
refutauit praemia altera mortē cōtēpsit metū reppulit carcerē
praeprouit. Quis hūc p̄luatae causae ad cōsulendū idoneū nō
iudicaret: cūsus ferax animus z mens fertilis tēporis sterilita-
tē quodam cōsilioz z cordis vber fecūdauit. Aduertimus igit
quod in acquirendis consilijs plurimū adungat vitæ probitas
virtutū praerogatiua beniuolētiae vsus facilitatis gratia. Quis
em̄ in caeno fōtem requirat quis e turbida aqua potū petat: Ita
q; vbi luxuria est vbi intēperantia vbi vicioz cōfusio quis inde
sibi aliquid auriēdum existimet: quis non despiciat mox collu-
sionem quis vtilem cause alienae iudicet quē videt iutilem suae
vitae: quis iterum improbum maliuolum contumeliosum non
fugiat z ad nocēdū paratum: quis non eū omni studio declinet
quis vero quāuis instructum ad consilijs opem difficilē tamē ac

cessu ambulat. In quo sit illud tamquam si quis aquæ fontem precludat
 Quidem prodest habere sapientiam: si consilium neget si consulendi in-
 tercludas copiam. clausisti fontem ut nec alijs influat nec tibi prosit
 Pulchre autem et de illo convenit qui habes prudentiam commaculat
 eam viciorum sordibus eo quod aquæ exitum contaminet Degeneres
 animos vita arguit. Quomodo enim potes eum iudicare consilio su-
 periore: quem videas inferiorem moribus: Supra me debet esse
 cui me committere paro. An vero eum idoneum putabo qui mihi det con-
 silium quod non det sibi: et mihi eum vacare credam qui sibi non vacet. Cuius
 animi voluptates occupet libido devinciat avaricia subiugat
 cupiditas perturbat quatit metus quomodo hic consilij locus ubi
 nullus detur. Admirandus mihi et suscipiendus consiliarius quem pro-
 pter dñs patribus dedit offensus abstulit. Cuius imitator debet
 esse qui potest consilium dare et alienam a vicijis custodire prudentiam
 quoniam nihil inquinatum in illa incurrit. Quis igitur tanquam vultu
 specie preferat pulchritudinis et belluinis posterioribus ac ferinis
 unguibus formæ superioris debonestet gratiam cum tam admirabi-
 lis et preclara forma virtutum sit et specialis pulchritudo sapientiae
 sicut series scripturae indicat. Est enim speciosior sole et super omnem
 stellarum dispositionem. Luci comparata invenitur prior luce. Et
 enim hanc suscipit non sapientiam autem non vincit malicia. Diximus
 de eius pulchritudine et scripturae testimonio comprobavimus
 Superest ut doceamus scripturae auctoritate nullum ei contubernat

nam cū vicijis esse sed idiuuā cū cæteris virtutibus cōiūctionē
Cuius spīritus est discretus sine inq̄namēto certus factus amās
bonū acutus q̄ nihil vetet benefacere benignus stabilis certus
securus omnē habēs virtutē oīa p̄spiciēs. Et infra. Sobrieta
tē docet et iusticiā et virtutē. Oīa igit̄ operat̄ prudētia cū oībus
bonis habet cōsortiū. Nam quomodo potest vtile cōsiliū dare
nisi habeat iusticiam. Ut induat cōstantiā mortē nō reformidet
nullo terroze nullo reuocetur metu nulla adulatione a vero de
flectēdū putet exiliū nō refugiat: q̄ nouerit sapiētī patriā mun
dū esse Egestatē non timeat q̄ nihil deesse sapiētī sciat cui rotas
mūdus diuitiaz est. Quid em̄ p̄cellius eo viro: qui auro moue
ri nesciat cōtēptū habeat pecuniaz et veluti ex arce quadam de
spiciat hominū cupiditates. Quod qui fecerit hūc hoīes supra
hominē esse arbitrātur. Quis est inq̄t et laudabimus eū: fecit. u.
mirabilia in vīta sua. Quomodo em̄ nō admirāndus qui diuitias
spernit et quas plærtoꝝ salutī propriæ p̄tulerūt. Decet igit̄ om̄s
censura fragilitatis cōtinentiæ auctoritas et maxime eū qui ho
noꝝ p̄stet ne p̄eminētē virū thesauri possideant sui et pecunias
seruiat qui p̄æst̄ liberis. Illud magis decet vt supra thesauri
sit animo et infra amicū obsequio. Humilitas em̄ auget gratiā.
Hæc plena laudis et digna primario viro non cōmunē cū tyris
negociatoꝝibus et galathis mercatoꝝibus habet turpis lucri cu
pidinē. Nec omne bonū locare in pecunia et tāquā mercenaria

munere quotidiano numerare quæstus calculari compendis
 Quod si ab his sobriū gerere animū laudabile est. Quāto illud
 prestantius: si dilectionem multitudinis liberalitate acquiras,
 Neq; superflua circa ipozunos neq; restricta circa indigentes
 Plurima aut genera liberalitatis sūt: Nō solū quotidiano sum
 ptu egētibus quo vitam sustinere suā possint disponere ac dupē
 sare alimoniam verū etiam his q̄ publice egere verecundantur
 cōsulare ac iuuuere, Quatenus cōmunis egenorū alimonis
 nō exhauriat. De eo em̄ loquor q̄ p̄est alicui muneri. Ut si officii
 um sacerdotis gerat aut dispēatoris vt de his suggerat episco
 po. Nec reprimat si quē positū in necessitate aliqua cognouerit
 aut defectū opibus ad ioptæ necessitatē redactū maxime si non
 effusione adoleſcētiae sed direptione alicuius z amissione patri
 montij in eā reciderit iuriā vt sūptū exercere diurnū non queat
 Sūma etiā liberalitas captos redimere eripere ex hostiū mans
 bus subtrahere neci hoies z maxime foeminas turpitudini redi
 mere patētibus liberos parētes liberis ciues patriæ restituere
 Nota sūt hæc nimis illirici vastitate z tractæ. Quanti vbiq; ve
 nales erāt toto captiuo orbe quos si reuoces vnius puinciae nu
 mez ex plere non possint, fuerūt: tñ q̄ eos etiā quos ecclesiae re
 demerūt i seruitutē reuocare vellent ipsi grauios captiuitate
 qui inuiderent alienā misericordiā Ipi si i captiuitatē venissent
 seruirēt liberi si vēditi fuisset seruitutis ministeriū nō recusarēt

Et volūt alienā libertatē rescindere qui suā seruitutē nō possēt
rescindere, nisi forte p̄ctum recipere emptori placeret. In quo
tū nō rescinditur seruitus sed redimī. Præcipua est igit̄ libera
litas sed nō cōmunis redimeī captiuos ⁊ maxime ab hoste bar
baro q̄ nihil deferat hūanitatē ad misericordiā nisi qđ auariciæ
reseruauerit ad redēptionē. Res alienū subire si debito: soluē
do nō sit atq; arctet̄ ad solutionē q̄ sit iure debita ⁊ inopia desti
tuta. Nutrire paruulos pupillos tueri. Sūt etiam qui vīrgines
orbatae parētib; tuēdæ pudiciæ gratia cōnubio locent nō
solū studio sed etiā sūptu adiuuēt. Est etiā illud genus liberali
tatis qđ ap̄ls docet vt si quis fidelis habet viduas subministrat
illis vt eaz; alimonij ecclesia nō grauetur vt his q̄ vere viduæ
sūt sufficiat. Utilis igit̄ huiusmodi liberalitas sed non cōmunis
ōib; . Sūt em̄ pleriq; etiā viri boni q̄ tenues sūt cēsu contenti
qđdē exiguo ad sui vsū sed nō idonei ad subsidij leuādæ pauper
tatis alienæ: tū superis aliud beneficentiæ genus quo iuuare
possint inferiorem: Est em̄ duplex liberalitas vna q̄ subsidio rei
adiuuat idest vsu pecuniæ altera quæ operū collatione ip̄dit̄
multo frequēt̄ splēdidior multoq; clarior. Quanto illustrius
abraam captū armis victricib; recepit nepotē quā si redemisset
Quāto vtilius regē pharaonem sāctis ioseph cōsilio puidētē
suuū quam si contulisset pecuniam. Pecunia enim vnus ciuita
tis nō redemit vbertatē. Prospiciētia totius ægypti p̄ septēnt̄

um fame reppulit. facile aut pecunia consumit: consilia exhauriri
nesciunt. Haec usu augent pecunia minuit et cito deficit atque ipsa
desinit benignitate ut quo pluribus largiri volueris eo pauci
ores adiuues et saepe tibi desit quod alij conferendum putaueris. Con
siliij aut opisque collatio quo in plures diffundit eo redudatio: ma
net et in suum fontem recurrit. In se enim refluit ubertas prudentiae et
quo pluribus fluxerit eo exercitatus sit omne quod remanet. Liqueat
igitur debere esse liberalitatis modum ne fiat iurilis largitas cuius
sobrietas tenenda est maxime a sacerdotibus ut non pro factitia sed
pro iusticia dispensent. Nusquam enim maior auiditas petitionis. Veni
unt validi veniunt nullam causam nisi vagandi habentes et volunt substi
dia euacuae pauperum exinanire superfluum nec exiguam ceteri maio
ra querunt ambitu vestium captantes petitionis suffragium et natalium si
mulatione licitates incrementa quaestu. His si quis facile fidem
deserat cito exhaurit pauperum alimoniam futura compedita. Mo
dus largiendi adsit ut nec illi inanes recedant neque transcribant vita
pauperum in spolia fraudulento. Ea ergo mensura sit ut neque hu
manitas deserat nec desituaet necessitas. Plerique simulat debi
ta. Sit verum examen. Exutos se pro latrocinia deplorant. Aut iu
ria fide faciat aut cognitio persone quo propius iuuat ab ecclesia
relegat super impertientem si desit eis alendi copia. Itaque quod modum
seruat avarus nulli sed largus omnibus est. Non enim solas aures pra
bere debemus audientibus precantum vocibus sed etiam oculos con

si: rādīs necessitatibus plus clamat bono operatori debilitas
quā vox pauperis. Neq; vero fieri pōt vt nō extorq̄at amplius
iportunitas vociferantiū sed nō sēp ipudētiae locus sit. Vidēd⁹
est ille q̄ te nō videt. Reqrēdus est ille qui erubescit videri: Ille
etiam clausus in carcere occurrat tibi: ille affectus ægritudine
mētē tuā psonet q̄ aures nō potest. Quo plus te operari viderit
populus magis diliget. Scio plerosq; sacerdotes quo plus cō
tulerūt plus abūdasse quonlā quicūq; bonū operariū videt ipi
cōfert q̄ ille suo officio dispēset securus q̄ ad pauperē sua pue
niat misericordia. Nemo eīm vult nisi pauperi p̄ficere suā colla
tionē. Nā si quē aut imoderatū aut nimis tenacē dispēsatozem
viderit vtrūq; displicet si aut supflue erogatiōibus dissipet alie
ni fructus laboris aut recondat saculis. Sicut igit̄ modus libe
ralitatis tenēdus est ita etiam calcar plerūq; adhibēdū videtur
Modus ideo vt q̄ bene facis id quottidie facere possis ne sub
trahas necessitati q̄ indulseris effusioni. Calcar propterea qz
melius operat̄ pecunia in pauperis cibo quam in diuitis saculo
Cave ne itra oculos tuos icludas salutē inopū z tāquā i tumu
lis sepelias vitā pauperū. Potuit donare ioseph totas ægypti
opes z effundere thesauros regios: noluit tñ de alieno effusus
videri. Maluit frumēta vēdere q̄ donare esurētibus qz si pau
cis donasset plurimis defuisset. Eā liberalitatē pbavit q̄ abun
daret oibus. Patefecit horrea vt oēs emerēt subsidiū frumen

60

tarisū ne gratis accipiēdo cultus terrarū relinquerēt: Quoniā
quā alieno vti sū negligit. Itaq; p̄mo oīm coaceruauit pecu-
nias deinde instrumenta cætera ad postremū iura terrarū regi
acq̄siuit. Nō vt oēs exueret suo sed fulciet publicū tributū cō-
stitueret quo sua tutius habere possēt q̄ ita fuit gratum oībus
quibus terras ademerat vt nō v̄ditionē sui iuris sed redēptio-
nē salutis putarēt. Deniq; dixerūt: Sanasti nos iuenimus gra-
tiā in cōspectu dñi nostri. Nā z de pprietate nihil amiserant qui-
bus receperāt z de vtilitate nihil pdiderāt q̄ acq̄sierāt p̄petuita-
tem. O virū magnū qui nō largitatis supflue tēporalē captauit
gloriam sed p̄petuam cōmoditatē cōstituit. p̄uidētia: fecit enim
vt tributis populi sic iuarēt suis nec in tēpore necessitatis alie-
na subsidia desiderarēt. Melius em̄ fuit cōferre aliqd̄ de fructi-
bus quā totū de iure amittere. Quintā portionē collatiōis sta-
tuit z in p̄uidēdo p̄spicatioz z in tributo liberalioz. Deniq; nū-
quā postea ægyptius huiusmodi famē ptulit. Quā p̄clare autē
collegit futura p̄imū q̄ argute regalis it̄p̄ræ sōnij veritatē
expressit. Sōnij regis p̄imū hoc fuit. Septem iuence ascēde-
bant de flumine visu de coræ z pingues corpore z ad orā pasce-
bātur fluminis. Alia quoq; vitule visu deforme ac ielunæ cor-
pore post illas iuencas ascendebant de flumine z iuxta eas in
ipso risarum choro pascebantur. Et visæ sūt he intulæ tenues
atq; exiles deuozare illas quæ prestabant z forma z gratia. Et

fōnū se cū dū hoc fuit. vii. spicæ pingues electæ z bonæ de ter-
ræ surgebāt sinu z post eas. vii. spicæ exiles z v̄to corruptæ se
madidæ se subijcere mollebant. Et visū ē q̄ letas z vberes spi-
cas spicæ steriles z tenues deuorauerūt. Hoc fōnū ita aperuit
sāctus ioseph eo qd̄. vii. iuuençæ. vii. anni forēt z. vii. spicæ sili-
ter: ex foetu z fructu interpretamur tēpora foetus em̄ iuuençæ an-
num exprimit z fructus segetis annū cōsumat integrum. Quæ
ideo ascēdebant de flumine qd̄ dies anni ac tēpora fluminū p̄te-
reūt modo et cursim labūtur. Annos itaq̄. vii. priores vberes
terre fertiles ac secundos declarat futuros posteriores aut̄ ali-
os. vii. annos steriles atq̄ infecūdos. Quoz sterilitas absūptu-
ra foret vbertatē superiorū. Qua gratia prospiciēdū admonuit
vt vbertioribus annis cōgregareē subsidīū frumētariū quod su-
stetare posset inopiā futuræ ifecūditatis. Quid primū inter: in-
geniū quo in ipsū veritatis descēdit cubile an cōsiliū quo tā gra-
ui atq̄ diuturnæ p̄pexit necessitati an vigilatiā atq̄ iusticiam.
Quarū altera iposito sibi tāto mūere cōgregauit tā multiplicēs
cōmeatus altera q̄ æqualitatē p̄ oēs reseruauit. Nā de magnitu-
dine animi qd̄ loquar: q̄ v̄ditus a fratribus in seruitutē nō ret-
tulit iuriā sed famē depulit. Quid de suauitate q̄ dilecti fratris
p̄fertiā pia fraude q̄siuit quē simulato p̄ elegantiam furto reū sta-
tuit rapinæ vt obsidē teneret gratiæ. Un̄ merito ei a patre dicit̄
filius meus amplius ioseph filius meus amplius zelotes filius

meus adolescētiō: adiuuet te dñs meus ⁊ benedicat te benedi-
 ctione cæli a sūmo benedictiōe terræ habentis oīa ppter bene-
 dictiōes patrie tui ⁊ matris tuæ. Præualuit sup benedictiōes
 mōtiū manētū ⁊ desideria collū æternorū. Et i deutronomio
 Qui vltus es inq̄t in rub: vnt venias sup caput ioseph ⁊ sup ver-
 ticē ipsius hono:ificus inter fratres primitiuus tāti dec^o ei^o cor-
 nua vnico:ni cornua ipsius. In ipse gētes vētilabit simul vsq̄ ad
 extremū terre. Ipsi decē millia effrem ⁊ ipsi millia manases Ta-
 lis itaq̄ debet esse q̄ psiliū alteri dat vt se ipsū formā alijs pbeat
 exēplū bonorū operū in doctrina i integritate in grauitate. Ut
 sit eius sermo salubris atq̄ irrep̄hēnsibilis consiliū vtile vita ho-
 nestā sētētia decoza. Talis erat paulus q̄ cōsiliū dabat vginib^o
 magistrū sacerdotibus vt primū se ipsū formā nobis pberet
 ad imitādū. Ideo ⁊ humiliari sciebat sicut scuit ⁊ ioseph. Qui
 sūmo ortus patriarcharū genere nō dedignatus degenerē ser-
 uitutē: exhibebat eā obsequijs illustrabat v̄tutib^o: sciuit humi-
 liari q̄ ⁊ vēditōrē ⁊ ēptōrē passus ē ⁊ dñm appellabat eū. Audi
 humiliatē se. Si dñs me^o p̄ter me nihil scit i domo sua ⁊ oīa q̄cū-
 q̄ habet dedit i manus meas neq̄ subtractū est a me q̄d q̄d p̄ter
 te q̄ vxor illius es quomō faciā v̄bū hoc malū ⁊ peccabo coram
 dño. Plena vox humilitatis plena castimonīæ. humilitatis q̄
 dño deferēbat hono:ificētīæ q̄ referēbat gratiā plenā castimo-
 niæ q̄ turpi flagitio cōtaminari graue peccatū putabat. Tali

igitur debet esse consiliarius qui nihil nebulosum habeat nihil fallax
nihil simulatum quod vitia eius ac mores refellat nihil improbum ac ma-
livolium quod auertat consilium: alia enim sunt que fugiunt alia que contemunt
fugimus ea que possunt nocere que malitiose possunt in noxam serpere.
Ut si is qui consulit dubia sit fide et pecunie avidus ut possit pre-
cio mutari si iustus hic fugit ac declinat que vero voluntarius
intemperans et si alienus a fraude tamen avarus et cupidior: lucri tur-
pis hic contentus: quod enim specimen industriae que fructum laboris
edere potest quam recipere animi curam ac sollicitudinem que se torpori
dedit atque ignaviae. Ideo bonus vir consilium dicit. Ego enim didici
in quibus scio sufficiens esse. Sciebat enim omnium malorum radicem esse
avaritiam et ideo suo contentus erat alienum non requirebat. Satis est
mihi inquit quod habeo siue parum siue plurimum habeam mihi plurimum
est. Expressius aliquid dicendum videtur. Signato verbo usus est
Efficit mihi inquit in quo sum id est nec deest nec superfluit. Non deest
quod nihil quod amplius non superfluit quod non solum mihi habeo sed plu-
ribus: hoc de pecunia ceterum de omnibus dici potest quod efficiantur
illi praesentia: hoc est non honorem maiorem non obsequia vbertora desi-
derabat non gloriae immodice cupidus aut gratiam indebitam quaerebat
sed debiti finem certaminis patiens laboris securus meriti praestola-
batur. Scio inquit et humiliari. Non ergo indocta humilitas sed
que habeat sui modestiam et scientiam laudat. Est enim humilitas formi-
dinis est imperitiae atque ignorantiae. Et ideo scriptura ait et humiles

spiritu saluabit. Praeclare ergo dixit scio et humiliari id est quo
 in loco qua moderatone quo sine in quo officio in quo munere
 Nesciuit phariseus humiliari ideo defectus. Sciuit publican⁹
 ideo iustificatus est. Sciebat et abundare paulus quia animam ha
 bebat diuitem et si thesaurum diuitis non habebat. Sciebat abunda
 re qui non querebat datum in pecunia sed requirebat fructum in gratia.
 possumus et sic intelligere quia sciebat abundare qui poterat dicere
 Quae nostrum patet ad vos o corinthij cor nostrum dilatatum est In
 omnibus erat ibutus et saturari et esurire. Beatus qui sciebat satu
 rari in christo. Non ergo illa corporalis sed spiritalis est facietas
 quam operatur scientia. Et merito scientiae est opus quia non in solo
 pane uiuit homo sed in omni uerbo dei. Ergo qui sic sciebat satu
 rari et sic esurire sciebat ut semper noua quereret esuriret deum sitiret in
 dominum sciebat esurire qui sciebat quia esurientes manducabant
 Sciebat et poterat abundare quod nihil habebat et possidebat omnia
 Egregie itaque uirga alicui praesidentes muneri commendat iusticia et
 contra iniquitas destituit atque impugnat Exemplo nobis est scriptura
 quae dicit quia cum populus israel post mortem salomonis rogasset filium
 eius roboam ut releuaret ceruices eorum a seruitute dura et pater
 ni impertit temperaret austeritate Ille spreto senili consilio de fugge
 stione adolefcentium responsu fert dedisse huiusmodi. Quia et onus
 adiaceret super patrum iugum et leuioza grauioribus supplicijs muta
 ret. quo responsu exasperati responderunt populi. Non est nobis por:

no cū dauid neq; hereditas in filiis iesse. reuertere vnusquisq; in tabernacula tua israel quoniā hic homo neq; i principē neq; in ducē. Itaq; deserrus a populo ac desitut⁹ vix duarū tribuū propter dauid meritū habet^r e potuit societate. Claret ergo qm̄ æq̄tas i peria cōfirmet z iusticia dissoluat. Nam quomō potest malicia regnū possidet q̄ ne vnā qdē priuatā pōt reges familiam. Sūma igit^r benignitate opus ē vt nō solū publica gubernacula sed etiā priuata iura tueamur. Plurimū iuuat beniuolētia quæ om̄s studet beneficijs amplecti deuincere officijs oppignerare gr̄a affabilitatē quoq; sermōis diximus ad cōciliandā gratiā valere plurimū. Sed hāc volumus esse sincerā ac sobriā sine vlla adulatōe ne simplicitatē ac puritatē alloqui dedecet sermōis adulatio. forma em̄ esse debemus cæteris nō solū in opere sed etiā i sermone i castitate ac fide. Quales haberi volumus tales simus. Et qualē affectū habemus talē apiamus. Neq; dicam⁹ i corde nro verbū iniquū qd̄ abscondi putemus silētio qz audit in occulto dicta q̄ occulta fecit z cognoscit secreta viscerū q̄ sensū visceribus infudit. Ergo tāquā sub oculis cōstitutū iudicis quid gerimus in luce positum putemus vt omnibus manifestē plurimū itaq; prodest vnicuiq; bonis iungi. adolescētibus quoq; vtile vt claros z sapientes viros sequantur quoniā qui congregitur sapientibus sapiens est qui autē cohæret i prudentib⁹ imprudēs agnoscit. Et ad instructionem itaq; plurimū proficit

et pbritatis testimoniū. Ostēdūt enī adoleſcētes eoz se imitato
 res esse q̄bus adherēt et ea cōualeſcit opinio q̄ ab his viuendī
 acceperūt similitudinē cū q̄bus cōuersādi auferint cupiditatem
 Unde tātus iesus naue q̄ eū nō solū erudiuit ad legis sciētiam
 moisi copula verū etiā factificauit ad gratiā. Deniq̄ cū in eius
 tabernaculo diuina refulgere p̄sentia videreſt maestas domini
 solus erat ī tabernaculo iesus naue: Moyses cū dño loquebat̄
 Iesus pariter nube sacra tegebat̄. P̄bri ⁊ populus deoz sū sta-
 bāt iesus cū moise ad accipiēdā legē ascēdebat. Omnis populus
 intra castra erat iesus extra castra in tabernaculo testimoni: cū
 colūna nubis descēderet ⁊ loqueret̄ cū moise quasi fidus adsta-
 bat minister. Nec exibat de tabernaculo iuuenis: cum seniores
 lōge p̄diti diuina trepidaret̄ miracula. Ubīq̄ igit̄ inter admirā-
 da opera ⁊ reuerēda secreta s̄cto moisi indiuiduus adhærebat
 Unde factū est vt q̄ fuerat socius cōuersationis fieret successor
 potestatis. Merito vir huiusmodi euasit vt sisteret fluminū cur-
 sus diceret stet sol ⁊ stareſt sol quasi ei⁹ spectatoz victoziæ noctē
 differret diē p̄duceret. Quid quod moisi negatū est solus elige-
 retur populū introduceret in terrā repromissionis magnus vir
 fidei miraculis magnus triumphis: Illius angustioza opera hui⁹
 prosperioza. Uterq̄ igit̄ diuina subnixus gratia vltra humanā
 p̄cessit p̄ditionē. Ille mari hic caelo īperauit. Pulchra itaq̄ co-
 nula sentioz atq̄ adoleſcētū Alij testimonio elij solatio sūt. Alij

magisterio alij delectationi. Omitto q̄ abraæ adhefit loth ad
Iscētulus etiā p̄ficiscenti ne forte hoc p̄pinq̄tatis magis fuisse
existimet ⁊ necessaria potius quā volūtariē adiūctionis Quid
beliam atq̄ heliseū loquamur: Licet nō exp̄sse heliseū iuuenem
scriptura significauerit aduertimus tñ et colligimus iuniorē
fuisse. In actibus apostolorū barnabas marcū assūpsit paulus
sileā paulus thimothēū paulus titū. Sed superioribus videm⁹
diuisa officia vt seniores cōsilio p̄xualerēt iuniores ministerio
Plerūq̄ etiā v̄tutibus pares dispares ætatibus sui delectātur
copula sicut delectabant̄ petrus ⁊ iohānes. Nā adolescētē legi
gimus in euāgelio ioānē ⁊ sua voce licet meritis ⁊ sapiētia nul
li fuerit seniorum secūdus. Erat em̄ in eo senectus venerabilis
moz ⁊ incana prudētia. Vita em̄ imaculata bone senectatis sit
p̄ditiū est: adiuuat hoc quoq̄ ad p̄fectū bonæ existimationis si
de potētis manibus cripias inopē de morte dānatū eruas quā
tū sine pturbatiōe fieri potest ne videamur iactātia magis cau
sa facere quā misericordia ⁊ grauiora inferre vulnera dū leuio
ribus mederi desideramus. Jā si oppressū opibus potentis ⁊ fa
ctione magis quā sceleris sui p̄cio grauatū liberaueris egregiæ
cōualescit opinionis testimoniū. Cōmēdat plerosq̄ etiā hospit
alitas. Est em̄ publica species humanitatis vt peregrinus ho
spitio nō egeat suscipiatur hīc officiose pateat adueniētī ianus.
Valde id decoz tortus est vrbis existimationi peregrinos cum

honore suscipi nō deesse mēsaē hospitalis gratia decurrere offi-
 ciji liberalitatis explorare aduētus hospitiū. Quod abraze lau-
 di est datū qui ante ianuam suā speculabat ne forte peregrinus
 aliquis p̄teriret ⁊ diligēter p̄tēdebat excubias vt occurreret vt
 p̄ueniret ⁊ rogaret ne trāsiret hospes dicēs. Dñe si iueni grām
 ante te ne p̄terieris puerū tuū. Et ideo pro hospitalitatis mer-
 cede fructū posteritatis recepit. Loth quoq; nepos eius nō so-
 lū geneſ sed etiā virtute, p̄rimus p̄pter hospitalitatis affectum
 sodomitana a se suos supplicia detorsit. Decet igit̄ hospitem
 esse benignū iustū nō alieni cupidū imo de suo iure cādentē po-
 tius aliqua si fuerit lacessitus quā aliena iura pulsātē fugitantē
 litū abhorrentē a iurgijs redimētē cōcordiā ⁊ trāq̄litate gra-
 tiā. Si quidē de suo iure virū bonū aliquid relaxare non solum
 liberalitatis sed plerūq; etiā cōmoditatis est primū dispēdio
 litis careſ nō mediocre est lucrū. Deinde accedit ad fructū quod
 augetur amicitia ex qua oriūtur plurimæ cōmoditates q̄ cōtē-
 nenti aliqua i tēpore postea fructuosæ eruat. In officijs aut̄ ho-
 spitalibus oībus quidē humanitas ipartēda est iustus aut̄ vbe-
 rior deferenda honorificentia. Quicūq; enī iustum receperit in
 nomine iusti mercedem iusti accipiet vt dominus pronunciauit
 Tanta autem est apud deum hospitalitatis gratia vt ne potus
 quidem aquæ frigidæ a p̄æmij remuneratiōis immunitis sit
 Videtur quia abraā deū recepit hospicio dū hospites quærit

Uides quia totus angelos recepit. Unde scis ne et tu cum suscipis
hominem suscipias christum. Licet in hospite sit christus quia christus
in paupere est sicut ipse ait: In carcerem eram et uenistis ad me nudus
eram et operuistis me. Suauis est igitur non pecunie sed gratie studeat
Uerum hoc malum iam dudum humanis influxit mentibus ut pecunia
honoris sit et animi hominum diuiciarum admiratione capiantur. Ita
de se immergit avaricie uelut quaedam bonorum ariditas officiorum ut ho-
mines danum putent quidquid propter morem impenditur. Sed etiam in
hoc aduersus avariciam ne quod afferre possit impedimentum prospe-
xit scriptura uenerabilis dicens quia melior est hospitalitas cum
oleribus. Et infra melior est panis in suauitate cum pace. Non enim
prodigos nos docet esse scriptura sed liberales. Libertatis enim
duo sunt genera. Unum liberalitatis alterum prodigie effusionis. Li-
berale est hospitio suscipere nudum uestire tedimere captiuos non
habentes sumptum iuuare. Prodigum est sumptuosius effluere contu-
uissis et uino plurimo. Unde legisse prodigum est uinum et contumeliosa
ebrietas. Prodigum est popularis fauoris gratia exinanire proprias
opes quod faciunt qui ludis circensibus uel etiam theatralibus et mu-
neribus gladiatorijs uel etiam uenationibus patrimonium dilapidant
suum ut uincant superiorum celebritates cum totum illud sit inane quod
sequuntur. Quando quidem etiam bonorum operum sumptibus imoderatum
esse nos deceat. Pulchra liberalitas erga ipsos quoque pauperes
mensuram tenere ut abudes pluribus non conciliandi fauoris gratia

vltra modū fluere. Quidqd̄ ex affectu puro ⁊ sincero promittitur
 hoc est decoꝝ. Nō sup̄fluas ædificaciones aggredi nec p̄termitt
 tere necessarias ⁊ maxime sacerdoti hoc p̄uenit ornare dei tem
 plū decoꝝe cōgruo vt etiā hoc cultu aula dñi resplēdeat. Impē
 sas misericordiæ p̄ueniētes frequētare quātū oporteat largiri
 peregrinis nō sup̄fluā sed cōpetētia nō redūdātia sed p̄grua hu
 manitati. Ne sūptu pauperū alienā sibi q̄rat gratiā nec restricti
 orē erga clericos aut indulgētiorē se p̄beat. Alterū em̄ inhumā
 nū alterū prodigū si aut sūptus desit necessitati quos a foꝝdidis
 negociacionis aucupijs retrahere debeas aut voluptati super
 fluat. Quinctiam verboꝝ ipsoꝝ ⁊ p̄ceptoꝝ esse mensuram
 cōuenit ne aut nimia remissio videat̄ aut nimia seueritas. Plū
 riq̄ enim remissiores malunt esse vt videantur boni esse. Sed
 nihil simulatū ⁊ fictū seuerē virtutis esse certū est quinetiā diu
 turnū esse non solet quod in p̄ncipio veniat in p̄cessu tāquam
 flosculus dissipat̄ ⁊ soluit. Qd̄ aut̄ verū ac sincerū alta fūdatur
 radice. Et vt exēplis assertōes nostras p̄bemus quoniam q̄ simu
 lata sūt diuturna esse nō possūt sed tanquā ad tēpus virētia cito
 decidūt ex ea familia ex qua nobis plurima ad virtutis p̄fectū
 exēpla arcessiuimus vnū simulatioēs ⁊ fraudis proferamus te
 stimontū Absalon erat dauid regis filius decoꝝe insignis egregi⁹
 forma p̄stans iuuet̄a ita vt vir talis ī israel nō reperiret̄. A vesti
 gio pedis vsq̄ ad viticē imaculatus. Is fecit sibi currus ⁊ equos

z viros qui quaginta qui pcurrerēt ante eū Surgebat diluculo
z stabat ante portā in via z si quē aduertisset regis iudicia qren
tē accedebat ad eū dicēs. Ex qua ciuitate es tu respōdebat. Ex
tribus vna sū de tribubus israel seru⁹ tu⁹. Referebat absalon
Verba tua bona sūt z directa z q̄ te audiat nō ē tibi dat⁹ a rege
Quisq̄s cōstituet me iudicē z q̄sq̄s ad me veniet cuiq̄s fuerit
iudiciū necessarium iustificabo illū: talibus delinibat singulos
sermōibus. Et cū accederēt adorare eū extēdēs manus appra
hēdebat atq̄ osculabaf eos. Sic cōuertit i se corda oīm dū blā
dictā huiusmodi intimoꝝ tāgūt viscerū sēsū. Sed delicatī istī z
ambitiosi elegerūt honorabilia z grata ad tēpus z locūda. Ubi
parua pcessit dilatio quā prudēs oīm ppheta paulisper ceden
do interponēdā putauit nō potuerūt tolerare ac sustinere. De
nīq̄s nō dubitās de victoria dauid cōmēdabat filiū dimicatoris
vt ei parcerent. Ideoq̄ nec plio interesse maluit ne vel referre
arma paricidā licet viderēt sed tñ filio. Liqueat igit̄ ea esse ppe
tua ac solida q̄ vera sūt z q̄ sincere potius quā dolo cōgregātur
Ea vero q̄ simulatione atq̄ assentatiōe parata sūt nō posse diu
perseueraf. Quis igit̄ vel illos q̄ pecunia ad obediētā redimūt
vel eos qui assētatione inuistantē fidos sibi arbitret̄. Nā z illi fre
quēter se vēdere volūt z ista iperia dura ferre nō possunt. Leui
assētatiūcula facile captiunt. Si pstrinxeris vbo imurmurāt de
serūt infestī abeūt indignātes reliquunt imperare malūt quam

obedire. Quasi obnoxios beneficio subiectos sibi debere esse existimant quos p̄positos sibi habere debeant. Quis igit sibi fideles puter quos vel pecunia vel adulatōe sibi obligādos crediderit. Nā et ille q̄ pecuniā acceperit vilē se et respectū iudicat nisi laepe redimat. Itaq̄ frequenter expectat p̄ciū suū et ille q̄ obsecratione ambitus videt̄ vult sēp se rogari. Ergo bonis actibus et sincero p̄posito nitēdū ad honorē arbitror et maxime ecclesiasticū vt neq̄ resupina arrogātia vel remissa negligentia sit neq̄ turpis affectatio et indecora ābitio. Ad oīa abundat animi directā simplicitas satiq̄ se ipsa cōmēdat. In ipso vero munere neq̄ seueritatē esse durā cōuenit nec nimīā remissionē ne aut potestate exercere aut susceptū officiū nequaquā implere videamur. Nitēdū quoq̄ vt beneficijs atq̄ officijs obligemus plurimos et collatā reseruemus gratiā ne iure beneficij fiant inmemores q̄ se grauiter laesos dolēt. Sape enī vsu venit vt quos gratia foueris vel aliquo superiore cumulaueris gradu auertas si idigne aliquem eis p̄ponēdum iudices. Sed et sacerdotē beneficijs suis vel iudicijs fauere conuenit vt æquitatē custodiat et p̄. bi tero vel ministro deferret vt parenti Neq̄ offēdi sacerdotē si aut presbiter aut minister aut q̄sq̄ de clero aut misericordia aut ieiunio aut integritate aut doctrīna: aut lectione existimationem accumulet suā. Etsi. n. ecclesiā laus doctoris est bonum opus alicuius p̄dicari ita tamen si nullo studio sit iactantiā. Lau

Sent vnſquēq; p̄or̄imoꝝ labia ⁊ nō suū os ⁊ cōmendēt opera
nō studia sua. Cæterū si quis nō obediāt ep̄scopo extollere at
q; exaltare sese desiderat obumbrare merita ep̄scopi simulata
affectatōe doct̄inæ aut humilitatis aut misericordiæ is a vero
deuſus sup̄bit. quont̄i veritatis ea est regula vt nihil facti cōmē
dādī tui causa quo minor altus fiat neq; si qđ boni habeas id ad
deformationē alterius ⁊ vituperationē exerceas. Nō defēdas
Improbū ⁊ sancta indigno cōmittēda arbitreris. Neq; iterū vr
geas ⁊ ipugnes cuius crimen nō dep̄hēderis. Nam cū in oībus
in iusticiis cito offendat. Tū maxime in ecclesia vbi eq̄tatem esse
oportet vbi æqualitatē haberi decet ⁊ vt nihil sibi potētior pl̄
v̄ndicet nihil plus vsurpet ditior. Siue em̄ pauper siue diues
in christo vnū sunt nihil sanctior plus sibi arroget. Ipsū em̄ par
est esse humiliozem. Sed nec p̄sonam alterius accipiamus in iu
dicio. gratia absit causam merita decernant. nihil sic opinionē
imo fidē grauat quā si in iudicādo potētiori dones causā inferi
oris vel pauperē innocētē arguas diuitē excuses reū culpæ.
Pronum quidē est genus hominū fauere honoratioribus ne le
sos sese putēt ne victi doleant. Sed primū si offēsam vereris nō
recipias iudiciū. Si sacerdos es aut si quisquā alius nō laceſsas
licet tibi silere in negotio duntaxat pecuniario quāquam sit cō
stantiæ adesse æquitati. In causa autem dei vbi communionis
periculum est: etiā dissimulare peccatum est non leue. Quid

autē tibi prodest fauere diuiti. An q̄ citius amantē remunerat.
 His em̄ fauemus frequētius a quibus referēda vicem speramus
 gratiā. Sed eo magis infirmo ⁊ inopinos studere cōuenit quia
 pro eo q̄ nō habet remunerationē speramus a dño iesu q̄ sub spe
 cie cōiuij generalē virtutū edidit formam vt his potius nostra
 cōferamus beneficia q̄ nobis ea nō possint resp̄ctare dicens ad
 cōiuiū atq̄ epulas nō eos q̄ diuites sūt: sed pauperes inuitan
 dos. diuites em̄ rogari vidētur vt ipsi quoq̄ nobis reddant con
 iuiū. Pauperes qui nō habēt quid restituant cū acceperint re
 muneratōrē nobis faciūt domū qui se pro paupere obligādum
 obrulit. Ad ipsū quoq̄ seculi vsū collatio beneficij acta ī paupe
 res magis quā in locupletes plus iuuat quā diues dedignatur
 beneficiū ⁊ pudet eū debitorem esse gratiā quinetiam id quod
 collatū ē sibi meritis suis arrogat quod velut debitū acceperit
 ⁊ ideo datū sit eo q̄ q̄ dedit readecū sibi a diuitre vberi⁹ extima
 uerit ita in accipiēdo beneficio eo ipso qd̄ acceperint diuites de
 disse magis q̄ accepisse existimāt: paup̄ vero ⁊ si nō habet vnde
 reddat pecuniā refert gratiā. In quo certū ē quod plus reddat
 quē acceperit. Pecunia em̄ nūmo soluitur gratiā nūquā exina
 nitur: reddendo vacuatur pecunia: gratiā autē ⁊ habēdo soluiē
 ⁊ soluendo retinetur. Deinde quod diues refugit paup̄ fatet q̄
 sit obligatus debito sibi q̄ subuētū nō honori suo delatū putat
 donatos sibi arbitratur filios vitā redditā seruata familiam.

Quanto igitur melius apud bonos quam apud ingratos locare beneficium: unde dominus ad discipulos ait: nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam quam velut falce pululatis in pectoribus habentis succidit auaricia. Petrus quoque claudus qui ex utero matris suae portabatur ait. argentum et aurum non habeo sed quod habeo do tibi in nomine Iesu christi nazareni surge et ambula. Itaque pecuniam non dedit sanitate dedit. Quanto melius est salutem habere sine pecunia quam pecuniam sine salute. Surrexit claudus quod non sperabat pecuniam non accepit quam sperabat. Sed haec vix in sanctis dei reperiuntur ut diuitiarum contemptus sint. Caeterum ita incubuerunt mores hominum admiratione diuitiarum ut nemo non diues honore dignus putetur neque hic recens usus sed iam dudum quod peius est inoleuit hoc vitium humanis mentibus. Si quidem cum serico magna cluitas tubarum sacerdotalium sono corruisset et Iesus naue potiret victoria cognouit infirmatam esse virtutem populi per auariciam atque aurum cupiditatem. Nam cum de spolijs urbium incensae sustulisset acaz vestem auream et ducetra argenti didragmata et regulam auream oblatum domino negare non potuit. Sed perdidit fructum: vetus igitur et antiqua auaricia est quam cum ipsis diuinae legis coepit oraculis imo propter ipsam reprimendam lex data est. Propter auariciam balaam putauit balaam praemijse posse tentari ut malediceret populo patrum et uicisset auaricia nisi dominus a maledicto eum abstineret ueruisset propter auariciam precipitatus acaz in exitum deduxerit totam plebem

parentū. Ita q̄ Iesus naue q̄ potuit solē statuere ne procederet
 auariciā hominū non potuit sistere nec serperet. Ad vocē eius
 sol stetit auaricia nō stetit. Sole itaq̄ stante Iesus cōfecit trium
 phū auaricia autē procedēte pene amisit victoriā. Quid fortissi-
 mū oīm sāson nōne dalidæ mulieris auaricia decepit: itaq̄ ille
 qui rugietē leonē manibus discerpsit qui vincit̄us ⁊ alienigenis
 traditus sine vilo adiutore solus dissolutis vinculis mille ex his
 peremit viros q̄ funes intextos neruis velut molliā partū sua
 dirupit is sup̄ genua mulieris inflexa ceruice truncatus inuicti
 crinis ornatū p̄rogatiuā suæ virtutis amisit Influxit pecunia in
 gremiū mulieris ⁊ a viro discessit gr̄a. feralis igit̄ auaricia ille-
 cebrosa pecunia q̄ habētes contaminat nō habentes non iuuat
 Esto tā vt aliquādo adiuuet pecunia Inferiorem tamen ⁊ ipsū
 desiderantē. Quid ad eū qui non desiderat: qui non requirit: q̄
 auxilio eius nō indiget: studio non flectitur. quid ad alios. Sit
 ille copiosior q̄ habet. Nūq̄d idcirco honestior q̄ habet quo hos-
 tias plerūq̄ amittit̄ quia habet quod custodiat magis quam qd̄
 possideat Illud enim possidemus quo vtimur. Quod aut̄ ultra
 vsus est non vtiq̄ habet possessionis fructum sed custodiae pe-
 riculum. Ad sūmam nouimus quod pecuniæ cōtēptus iusticiæ
 forma sit. Et ideo auariciam declinare debem⁹ ⁊ omī studio in-
 tēdere ne quid faciamus vnquam aduersus iusticiam sed in om-
 nibus gestis ⁊ opibus custodiamus eam. Si volumus cōmenda

re nos deo caritate habeamus vnanimes simus humilitate se
quamur alter alterutrum existimantes superiorē sibi. Hæc est hu-
militas si nihil sibi quis arroget et inferiorē se esse existimet. Epi-
scopus ut membris suis utat clericis et maxime ministris qui vere
sunt filii. Quem cuius viderit aptum miseret ei deputet. Cum dolore
amputat etiam quod putruit pars corporis et diu tractat si potest sa-
nari medicamentis. Si non potest tunc a medico bono absciditur
Sic episcopi affectus boni est ut optet sanare infirmos. Serpē-
tia auferre ulcera adurere aliqua non abscidere postremo quod
sanari non potest cum dolore abscidere. Unde pulcherrimum illud
preceptum magis eminet ut cogitemus non quod nostra sunt sed quod aliorum.
Hoc enim modo nihil erit quod vel irati nostro indulgeamus affe-
ctui vel fauētes nostræ plus iusto tribuamus aliquid voluntati.
Hoc maximum incentiuum misericordiae ut compatiamur alienis
calamitatibus necessitatibus aliorum possumus iuuenus et plene in-
terdum quam possumus. Melius est pro misericordia calūniarum causas
prestare vel inuidiam perpeti quam prestare inclementiam ut aliquando
nos in inuidiam incidimus quod confregimus vasa mystica ut cap-
tivos redimeremus quod arrianis displicere potuerat. Nec tam fa-
ctum displiceret quam ut esset quod in nobis reprehēderetur. Quis
autem est tam durus immitis ferreus cui displiceat quod homo redimere
a morte foemina ab impuritatibus barbarorum quam grauiores morte
sunt adolescentulæ vel pueri vel infantes ab idolorum contagio

quibus mortis metu inq̄nabant. Quam causa nos & si non sine
 rōne aliqua gessimus tū ita in populo profecuti sumus vt cōfite
 remur multoq̄ fuisse cōmodius astrueremus vt animas dño q̄
 aurū seruaem⁹. Qui em̄ sine auro nisi apostolos ecclesias sine
 auro p̄gregauit. Aurū ecclesia habet nō vt seruet sed vt erogat
 vt subueniat in necessitatibus. Quid opus est custodire q̄ nihil
 adiuuat. An ignoram⁹ quātū auri atq̄ argēti de tēplo dñi astrij
 sustulerint. Nōne melius cōstant sacerdotes p̄pter alimoniam
 pauperū si alia subsidia desint q̄ sacrileg⁹ cōtaminata asportet
 hostis. Nōne dicitur⁹ ē dñs cur passus es tot inopes fame mori.
 Et certe habebas aurū ministrasses alimoniam. Cur tot captiu⁹
 deducti in cōmercio sūt nec redēpti ab hoste occisi sunt melius
 fuerat vt vasa viuētū seruares quā metaloz. his nō posset res
 pōsū referri. Quid em̄ dices timui ne tēplo dei ornar⁹ deesset
 Respōderet Aurū sacramēta nō q̄rūt neq̄ auro placēt q̄ auro
 nō emūtur. Ornatus sacramētoz redēptio est captiuoz. Vere
 illa sūt vasa p̄ctosa quæ redimūt animas a morte. Ille verus est
 thesaurus domini qui operat quod sanguis eius est operatus.
 Tūc vas dominici sāguinis agnoscit cū in vtroq̄ video redem
 ptōz vt calix ab hoste redimat quos sāguis a peccato redemit
 Quā pulchrū vt cum agmina captiuoz ab ecclesia redimuntur
 dicatur hos christus redemit. Ecce aurum quidem probari po
 test ecce aurū vtile. Ecce aurū christi quod a morte liberat ecce

aurū quo redimūt pudicitia seruat castitas. Nos ergo malus vo-
bis libros tradere q̄ aurū seruare: hic numerus captiuorū hic
ordo p̄sātior est quam species poculoꝝ huic muneri p̄ficer de-
buit aurū redēptoris vt redimeret periclitātes. Agnosco ifusū
suro sāguinē ch̄risti nō solū inrutlasse verū etiam diuinæ opera-
tionis ip̄ressisse virtutē redēptōis munere. Tale aurū sanctus
martir laurētius dño reseruauit. A quo cū q̄rerent thesauri eccle-
siæ p̄misit se demonstraturū. Sequēti die pauperes duxit In-
terrogatus vbi essēt thesauri quos p̄miserat ostēdit pauperes
dicēs. Hi sūt thesauri ecclesiæ. Et vere thesauri i q̄bus ch̄ristus
est i q̄bus fides est. Deniq̄ ap̄ls ait. Habētes thesaurū in vasis
fictilibus. Quos meliores thesauros habet ch̄ristus q̄ eos in q̄-
bus se esse dixit. Sic. n. scriptū est esuriui z dedistis mihi mādu-
care. Sitiui z dedistis mihi bibere. Hospes erā z collegistis me
Qd̄ em̄ vni hoꝝ fecistis mihi fecistis meliores iesus habet the-
sauros quā eos i q̄bus amat videri: Nos thesauros demonstras-
uit laurentius z vicit qd̄ eos nec p̄secutor potuit auferre. Itaq̄
Joachim q̄ aurū i obsidione seruabat nec dispēscabat alimonix
cōparādæ z aurū vidit eripi z se in captiuitatē duci. Laurētius
q̄ factū ecclesiæ maluit erogare paup̄ibus quā p̄secutori serua-
re p̄ singulari suæ interp̄tatiōis viuacitate sacrā martirij acce-
pit coronam. Nūq̄d dictū est factō laurētio nō debuisti erogare
thesauros ecclesiæ. Nasa sacramētoꝝ v̄cedet opus ē ut q̄s fide

sincera et perspicaci prouidentia munus hoc impleat. Sane si in sua
 aliquis deriuat emolumenta crimen est. Sin vero pauperibus erogat
 captiuos redimit misericordia est. Nemo potest dicere cur pauper
 uiuit nemo potest queri quod captiuus redemptus sit nemo potest accusare quod
 templum dei aedificatum est nemo potest indignari quod humanis fidelium
 reliquis spacia laxata sunt nemo potest dolere quod in sepulturis christiana
 non reges est defunctorum. In his tribus generibus uasa ecclesiae
 etiam iniuriata confringere conflare uedere licet. Opus est ut de ec
 clesia mystici poculi forma non exeat ne ad uisum nefariis os sacri cali
 cis ministerium transferat. Iam intra ecclesiam primum quae sunt uasa quae
 iniuriata non essent deinde comminuta postremo proflata per minutias ero
 gatōis dispensata egentibus captiuorum quoque precibus profecerunt. Quod
 si desunt noua et quae nequaquam iniuriata uideantur in hominibus quos supra dix
 imus omnia arbitror pie posse prouerti. Illud sane et diligenter ituedum
 est ut deposita uiduorum intemerata maneant sine ulla seruentur
 offensione. Non solum uiduarum sed etiam omnium, fides enim exhibenda est
 omnibus sed maior est causa uiduarum et pupillorum: denique hoc so
 lo uiduarum nomine sicut in libris machabeorum legimus comen
 datum templo omne seruatum est. Nam cum iudicium factum esset
 pecuniarum quas in templo hierosolymis maximas reperiri posse
 simon nefarius antiocho regi perdidit missus in rem belitodorus
 ad templum uenit et summo sacerdoti aperuit iudicij inuidiam et aduen
 tus sui causam. Tunc sacerdos deposita esse dixit uiduarum uictua

Ita et pupilloꝝ. Quæ cū heliodorus ereptum ire vellet et regiſſe
vindicare cōmodis ſacerdotes ante altare ſactauerūt ſe iduti ſa
cerdotales ſtolas et deū viuū q̄ de depositis legē dederat flētes
inuocabant vt custodē ſe p̄ceptoꝝ ſuoꝝ p̄ſtaret: vultus vero et
color ſūmī ſacerdotis imutatus declarabat dolorē animi et mē
tis int̄t̄æ ſollicitudinē flebant oēs qđ in cōtēptū locus v̄turus
fozet ſi nec in dei tēplo tuta fidei ſeruareſt custodia. Accinctæq̄
mulieres pectus et clauſæ virgines pulſabant ianuā ad muros,
alij currebant p̄ fenestras alij p̄ſpectabant. Om̄s ad cælū ten
debant manus orantes vt ſuis dñs adeſſet legibus. Heliodor⁹
aut̄ nec hīs territus quod int̄derat vrgebat et ſatellitibus ſuis
ærarium ſeſperat cū ſubito apparuit illi terribilis equus armis
p̄fulgens aureis equus aut̄ eius erat inſigni ornatus opertoꝝio
Alij quoq̄ duo iuuenes apparuerunt in virtute inclyta decore
grato cū ſplēdore gloriæ ſpectoſi amictu qui circūſteterūt eū et
vtraq̄ ex parte flagellabāt ſacrilegū ſine vlla intermiſſione cō
tinuato verbeſ. Quid multa: circūſuſ⁹ caligine i terrā p̄cidit et
euidēti diuinæ opatōis iudicio exanimat⁹ facebat nec vlla ſpes
in eo reſidebat ſalutis. Oborta ē leticia metuēt⁹ met⁹ ſugbis
Defectiq̄ ex amicis heliodori qđā rogabāt onīā vitā poſcētes
ei qm̄ ſup̄mū gerebat ſpiritū Rogāte itaq̄ ſacerdote ſūmo iſdē
iuuenes iterū heliodoro apparuerūt iſdem amicti veſtibus et
iherūt ad eū. Onīæ ſūmo ſacerdoti ḡſas age p̄pter quem tibi

71
vita est reddita. Tu aut expertus dei flagella vasa et inflicta tuis
oibus quanta cognoueris reple religionem et dei patrem. In die dictis
non comparuerunt. Heliodorus ita per recepto spiritu hostiam domino obtu-
lit onix sacerdoti gratias egit et cum exercitu ad regem reuertit dicens
Si quem habes hostem aut insidiatorem rerum tuarum illucillum dirige et
flagellatum recipies eum. Seruanda est igitur filij depositis fides adhi-
benda diligentia egregie hic nostrum entrescit ministerium si suscepta
ipsius poteris quem vel vidua vel orphani tollerare non queat ecclesie
subsidio cohibeat si ostendatis plene apud vos mandatum dei quod diui-
tia valeat gratiam. Ad ministris ipsi quoties aduersus regales impetus
per viduas imo omnium depositis certamen subierim? Comune hoc
vobis cum mihi recens exemplum ecclesie tunicensis proferam que viduam de-
positum quem susceperat amittere piclitabat. Interpellate, n. eo que
sibi illud imperiali rescripto vendicare cupiebat clerici non tenebant
auctoritate honorati quoque et intercessores dati non posse preceptis
imperatoris obuiari ferebant: legebat rescripti forma directio: magis
siri officioque statura agens in rebus iminebat. Quid plura traditum
erat tunc communicato mecum pro filio obsedit sanctus episcopus, ea pla-
nia: ad quem translatum illud depositum viduam cognouerat. Quod ubi non
potuit auferrit receptum sub chirographo est postea iterum flagita-
bat ex chirographo. Preceptum imperator iterauerat ut ipse per se
metipsum nos conueniret negatum est: et exposita diuina legis aucto-
ritate et serie lectionis et heliodori piculo vix tandem roem imperator

acceptit post etiā tēptata fuerat obreptio sed puenit factus episcopus ut redderet viduæ qđ acceperat fides interim salua ē im-
p̄ssio nō ē formidini qz iā res n̄ fides piclitrabat. filij fugite ipro-
bos caute iuidos iter iprobū z inuidū hoc iter est. Improbos
suo delectat bono iuid⁹ torquet alieno Ille diligit mala hie bo-
na odit ut ppe tolerabilio sit q̄ sibi vult bene quā q̄ male oib⁹
filij ante factū cogitate z cū diutius cogitaueritis tūc facite qđ
p̄batis. Laudabilis mors cū occasio dat̄ rapida ē. Illico dil-
ta gloria fugit nec facile cōphēdit. fidē diligitte quoniam p̄ fidem
z deuotionē Josias magnū sibi ab aduersarijs amorē acq̄siuit
quoniam celebrauit pascha dñi cū esset annoꝝ decē z octo quem
admodū nemo ante eū. zelo itaqz ut vicit superiores ita et vos
filij zelū dei sumite exq̄rat vos dei zelus z deuoret ut vnusq̄sqz
vestrū dicat exq̄siuit me zelus domus tuæ Apostolus christi ze-
lotes dictus qđ de ap̄lo dico Ipse dñs ait zelus domus tuæ co-
medit me. Sit ergo dei zelus nō iste humanus q̄ inuidiā generat
sit inter vos pax q̄ exuperat omnē sensū amate vos inuicē nihil
charitate dulci⁹ nihil pace gratius et vos ip̄i scitis qz p̄ carteris
vos sēp dilexi z diligo quasi vnus patris filij coaluistis in affe-
ctu meæ germanitatis: q̄ bona sūt tenere z deus pacis z dilecti-
onis erit nobiscū in dño iesu cui est honor z gloria z magnificē-
tia z potestas cū spiritu sancto in secula seculoz amen.

¶ Finis Libri Secundi.

Principium Tercii.

Quid propheta docuit nos tanquā in ampla do
 mo deambulare in corde nostro ⁊ conuersari cū
 eo tāquā cū bono cōtubernali vt ipse sibi diceret
 et loqueret secū vt est illud dixi custodiā vias meas. Salomon
 quoꝝ filius ei⁹ dicit bibe aquā de tuis vasis ⁊ de puteoꝝ tuoꝝ
 fōrtibus hoc est tuo cōsilio vtete. Aqua em̄ alta cōsiliū in corde
 viri. Nemo inquit alienus particeps sit tibi. fons aquæ tuæ sit
 tibi proprius ⁊ iocundare cū vxore tua quæ est tibi a iuuentute
 Cereus amicitiaꝝ ⁊ pullus gratiarum confabulentur tecū. Nō
 ergo primus scipio sciuit solus nō esse cū solus esset nec minus
 otiosus q̄ cū otiosus esset. Sciuit ante ipsū moyses qui cū face
 ret clamabat cū otiosus staret præliabatur nec solū præliabaf
 sed etiā de hostib⁹ quos non ptigerat triūphabat adeo otiosus
 vt manus eius alij sustinerent nec minus q̄ cæteri negociosus
 qui otiosis manibus expugnabat hostē quē nō poterant vinceſ
 qui dimicabant. Ergo moyses ⁊ in silētio loquebatur ⁊ in ocio
 operabatur. Cuius autem maiorā negocia: q̄ huius ocia q̄ qua
 draginta diebus positus in monte totā legē cōplexus est ⁊ i illa
 solitudine q̄ cū eo loqueret nō defuit vnde et dauid ait audiam
 quid loquat in me dominus deus ⁊ quanto plus est si cū aliquo
 deus loquatur quam ipse secum: Transibant apostoli ⁊ umbra

eorū curabat infirmos: tangebātur vestimēta eorū ⁊ sanitas de
fluebat. Sermonē locutus est helias et pluuia stetit nec cecidit
sup̄ terrā tribus annis ⁊ sex mēsibus. Iherū locutus est ⁊ ydris
farinæ nō defecit ⁊ vas olei toto famis diuturnæ tēpore nō est
exinanitū. Et quoniā plerosq; delectāt bellica qđ est p̄stantius
exercitus magni lacertis an solis meritis cōfecisse p̄liū. Sede-
bat heliseus in vno loco ⁊ rex syriæ magnā bellī mollē iferebat
populo patrū diuersisq; cōsilioꝝ aceruabat fraudibus ⁊ circum-
uenire insidijs moliebat. Sed omēs eius apparatus propheta
dephēdebat ⁊ vigore mētis per gratiā dei vbiq; p̄fēs cogitatio-
nes hostiū suis annuntiabat ⁊ monebat quibus cauerent locis
Quod vbi regi syriæ manifestatū est misso exercitu clausit pro-
phetā. Orauit heliseus ⁊ oēs eos cœcitate percussit ⁊ capti-
uos intrare in samariam qui venerāt obsidere eū. Cōferamus
hoc octū cū alioꝝ octo. Alij em̄ requiescēdi causa abducere ani-
mū a negocijs solēt ⁊ a cōuētū coetuoꝝ hominū subtrahere sese
⁊ aut ruris petere secreta ⁊ captare agroꝝ solitudines aut irra-
urbē vacat̄ animo ⁊ idulgere quieti ⁊ trāquillitati heliseus autē
in solitudine iordanē trāsitu suo diuidit vt pars defluat posteri-
or. superior autē i fōtē recurrat aut i carmelo resoluta difficulta-
te generandi inopiā sterilē cōceptōe fecūdat aut resuscitat mor-
tuos aut ciboꝝ tēperat amaritudines ⁊ facit farinae admixtiōe
dulcescere aut decē panibus distributis reliquias colligit plebe

saturata aut ferrū securis excussū et in fluuij iordantis mersū p
 fūdo misso in aquas ligno facit supnatare aut emūdatiōe lepro
 sū aut siccitatem imbibus aut famē mutat secūditate. Quādo
 ergo iustus solus est: qui cū deo sēp est quando solitarius est: q̄
 nūquā separaf a chris̄to q̄s nos separabit inq̄t a dilectiōe chris̄ti
 cōfido q̄: neq; mors neq; vita neq; angelus. Quādo aut̄ feriat̄
 a negocio q̄ nūquā feriat̄ a merito quo cōsumaf nego cū. Quib;
 bus aut̄ locis circūscribit̄ cui totus mūdus diuitiarū possessio ē
 qua aestimatiōe definit̄ qui nūquā opīniōe cōphēdit̄. Et enim
 quasi ignoraf z cognoscit̄ quasi moris z ecce uiuit quasi tristis z
 sēp ecce letior. Aut egenus z largus q̄ nihil habeat z possideat
 oīa. Nihil em̄ expectat vir iustus nisi qd̄ cōstās z honestum est z
 ideo etiā si alij videat̄ pauper sibi diues ē q̄ nō eoz q̄ caduca sed
 eoz quæ æterna sunt aestimatiōe censetur.

¶ Capitulum secūdum de cōparatione vtilis z honesti.

T quoniā de duobus superiozibus locis diximus
 in quibus honestū illud et vtile tractauimus seq̄t̄
 vtrū honestatē z vtilitatē inter se cōparare debeamus z q̄rere
 quid sit sequendum. Sicut enim supra tractauim⁹ vtrū honestū
 illud an turpe esset z secūdo loco vtrū vtile an inutile. Similiter
 hoc loco vtrum honestū sit an inutile nōnulli requirendum pu
 tant. Nos autem mouemur ne hæc inter se velut compugnātia
 inducere videamur quæ iam supra vnum esse ostēdimus nec ho

nestū esse posse nisi qđ vtilē nec vtilē nisi qđ honestū quia non se
quimur sapientiā carnis apud quā vtilitas pecuniarīe istius cō
moditatis pluris habet s; sapiētīā q̄ ex deo est apud quā ea q̄ in
hoc seculo magna extimātur pro detrimēto habent. Hoc ē enī
catoz thoma qđ pfectum et absolutū officīū est et a vero virtu tis
fonte proficiscit. Cui secūdū est cōmune officīū qđ ipso sermone
significat non esse arduae virtutis ac singularis qđ pōt plurimis
esse cōmune. Nā pecunīe cōpēdia captare familiare multis est
elegātiore cōuiuio et suauioribus delectari epulis vīratū ē leu
nare aut et p̄inētē esse paucorū est: alieni cupidū nō esse rarū est
Cōtra aut detrahēre velle alteri et nō esse cōtētū suo. Nā in hoc
cū plerisq; cōsōrtiū est. Alia igit̄ p̄ima alia media officia: p̄ima
cū paucis media cū pluribus. Deniq; in istis dē verbis frequenter
discretio est aliter enī bonū deū dicim⁹ aliter hominē. Aliter iu
stū deū appellamus aliter hominē. Similiter et sapiētē deum
aliter dicimus aliter hominē qđ et in euāgelio docemur. Esto
te ergo et vos pfecti sicut et pater vester caelestis pfectus est ipse.
Paulū lego pfectū et nō pfectū. Nā cū dixisset nō qđ iā accepe
rim aut qđ iā pfectus sim sequor: aut vt cōp̄hendā statim subiecti
quicunq; enī pfecti sumus: duplex est enī forma pfectionis alia
medios alia plenos numeros habēs: alia hīc alia ibi: alia secun
dū hoīs possibilitatē alia secūdū pfectionē futurā. Deus aut iu
stus per oīa sapiēs sup oīa pfectus in oībus. Inter ipsos quoq;

hoies distaria est: Aliter daniel sapiens de quo dictu est q̄s danse
 le sapiētio: aliter alij sapiētes aliter salomon qui repletus est sa
 piētia sup omnē sapiētā antiquoz̄ z sup oēs sapientes ægypti
 Aliud est em̄ cōmuniter sapere aliud sapere p̄fecte. Qui cōmu
 niter sapit pro temporalibus sapit p̄ se sapit vt alteri detrahat
 aliqd̄ z sibi adiūgat. Qui p̄fecte sapit nescit sua spectare cōmo
 da sed ad illud qd̄ æternū est qd̄ decoz̄ atq̄ honestum toto affe
 ctu in tēdit q̄rēs nō qd̄ sibi vtile est sed qd̄ omibus. Itaq̄ hęc sit
 formula vt inter duo illa honestū atq̄ vtile errare neq̄amus eo
 q̄ iustus nihil alteri: detrahendū putet nec alterius incōmodo
 suū cōmodū augeri vellet. Hęc formulam tibi p̄scribit ap̄ls dicens
 Oīa licent sed non oīa exp̄dit̄ oīa licent sed nō oīa ædificant
 Nemo qd̄ suū est q̄rat sed qd̄ alterius hoc est nemo cōmodū suū
 q̄rat sed alterius. Nemo honoz̄ suū querat sed alterius vnde z
 alibi dicit. Alter alterū existimātes superiorē sibi nō q̄ sua sunt
 singuli cogitantes sed q̄ alioz̄. Nemo etiā suā gratiam q̄rat ne
 mo suam laudem sed alterius quod euidenter etiam in p̄uerbis
 declaratū esse aduertimus dicente sancto per salomonē spiritu
 fili si sapiens fueris tibi sapiens eris z proximus si autē malus
 euaseris solus hauries mala. Sapiens em̄ alijs consultit sicut tu
 llus q̄nquidē concoz̄ sui est vtriusq̄ forma virtutis. Si quis
 igitur vult placere oīb⁹ per oīa q̄rat non quod sibi vtile sed qd̄
 multis sicut quærebat z paulus hoc est em̄ cōformari chris̄to
 k. ij.

allentū nō q̄rere n̄h̄il alteri detrahere vt acquirat sibi Ch̄ristus
en̄ d̄n̄s cū esset in dei forma exinanuit se vt formam susciperet
hoīs quā op̄e suoz locupletaret v̄tutibus. Tu ergo spoliās
quē ch̄ristus induit tu exis quē inuestiuit ch̄ristus hoc en̄ agis
quādo alterius detrimēto tua cōmoda augere expetis.

¶ Cap. liij. de iuuādīs p̄ximus z mutua hoīm iter se diligētia.

Considera homo vnde nomen sūperis ab humo
v̄tūz q̄ n̄h̄il cuiq̄ eripit sed oīa larat̄ oībus z di-
uerfos in vsus oīm animantiū fructus ministrat inde appellata
humanitas sp̄ālis z domestica v̄tus hoīs q̄ p̄sortē adiuuat. Ip̄a
te doceat forma tui corporis mēbrozūq̄ vsus. Nunq̄d mēbrum
quū alterius mēbz̄i officia sibi v̄dicat: vt oculus officiū oris aut
os oculi officiū sibi v̄dicet vt manus pedū ministeriū aut pes
manū. Quinetiā ipsæ manus dextra ac sinistra dispartita ha-
bēt officia plæzq̄ vt si vsū cōmutes v̄tiusq̄ aduersus naturā
sit p̄tūsq̄ totū hoīem exuas q̄ mēbrozū tuoz ministeria cōuer-
tas si aut de sinistra cibū suggeras aut de dextra fūgāz ministeri-
o sinistrae vt reliq̄as ciboz abluat nisi forte poscat necessitas
finge hāc z da oculo v̄tutē vt possit detrahere sēsū capiti audī-
tū auribus mētī cogitatōes odoratū naribus oris sapore z sibi p̄-
ferat. Nōne oēm statū dissoluēt naturæ. Unde pulchre ap̄l̄s ait
si totū corpus oculus vbi auditus. Si totū auditus vbi odorat⁹
Oēs ergo vniū corpus sumus z diuersa mēbra sed oīa corpori

necessaria nō em̄ potest mēbrum de mēbro dicere nō est mibi ne
 cessariū. Quinetiā ip̄a q̄ vident infirmiora mēbra esse multo ma
 gis necessaria sūt z maiorē plerūq̄ tuēdi se req̄rūt sollicitudinē
 Et si cui dolet mēbrū vnū cōpatiunt̄ ei mēbra oīa. Unde quam
 graue est vt detrahāmus aliqd̄ ei cui nos p̄pati oportet z cui de
 bemus cōsortium ministerij ei fraudi z noxæ sumus. Hæc vtiq̄
 lex naturæ est q̄ nos ad oēm stringit humanitatē vt alter alteri
 tāquā vnus partes corporis inuicē deferamus nec detrahēdū
 quidquā putemus cū cōtra naturæ legē sit nō iuuare. Sic enim
 nascunt̄ vt cōfēriāt mēbra mēbris z alterū alteri adhereat z ob
 sequant̄ sibi mutuo ministerio. Qd̄ si vnū desit officio suo impe
 diant̄ cætera Quod si eruat oculū manus nonne sibi operis sui
 vsū negabit si pedē vulneret quātoꝝ sibi actū p̄fectū iudicet
 z qd̄ grauius est totū corpus violatur vtiq̄ in vno homine com
 munito totius humanitatis soluitur. Violat̄ natura humani ge
 neris z sactæ ecclesiæ cōgregatio q̄ in vnū cōnexū corpus atq̄
 cōpactū vnitāte fidei z charitatis adsurgit christus quoꝝ dñs
 qui p̄ vniuersis mortuus est mercedē sāguinis sui euacuatā do
 lebit. Quid̄ q̄ est lex dñi hāc formā tenēdā edocet vt nihil alteri
 detrahas tui cōmodi seruādī gratia cum dicit. Nō trāfferas ter
 minos quos statuerūt patres tui. Cū vitulū fratris tui errātem
 reducēdum p̄cipit cum furem mori iubet cū verat mercena
 riū debita mercede fraudari cū pecuniā sine vsuris reddendam

tenet: subuenire enim non haberi humanitatis est duriciæ autem
plus extorquere quam dederis et enim si ideo tuo auxilio egit quia non
habuit unde de suo redderet. Nonne ipsi est ut sub humanitatis
simulatioe amplius ab eo poscas quam non habeat unde minus solue-
ret. Absolutis igitur alteri debito ut condones tibi et hanc humani-
tatem vocas ubi est iniuriam auctio hoc prestamus cæteris animan-
tibus quod alia genera animantium conferre aliquid nesciunt. feræ autem
eripiunt homines tribuunt: unde et psalmista ait iustus miseret et
tribuunt. Sunt tamen quibus et feræ conferant si quidem collatione sobole sua
patrius et aves cibo suo pullos satiat suos homini aut soli tribu-
tum est ut omnes tamquam suos pascat. Debet istud ipso nature iure. Quod
si non licet non dare quomodo detrahere licet nec ipsæ leges nos
docent ea que detracta sunt alicui cum iniuria personæ aut rei ipsius cu-
mulo restitui iubent quo fur a detrahendo aut penis deterreant
aut multa reuocent: pone tamen ut aliquis possit aut penam non timere
aut multa illudere. Numquid dignum est ut aliquis alteri detrahat
feruisse hoc vitium et familiare ultimæ conditioni. Adeo contra natu-
ram ut inopia magis hoc extorquere videatur quam natura suadere
Seruorum tamen occulta furti diuitum rapinæ publicæ. Quid autem tam
contra naturam quam violare alterum tui commodi causa cum pro omnibus
excubandum subeundas molestias suscipiendum laborem naturalis affe-
ctus persuadeat et gloriosum unicuique ducatur si periculis propriis
querat vniuersorum tranquillitatem. Multumque sibi unusquisque

arbitretur gratius ex cidiā patriāe repulisse q̄ ppria pericula p̄ae
 stantiusq̄ sibi esse existimet q̄d operā suā patriāe ip̄derit q̄ si in
 ocio positus trāq̄llā vitā voluptatū copijs fūctus egisset. Hinc
 ergo colligit q̄ homo q̄ secūdu naturā formatus est directionē
 v̄t obediat sibi nocere non possit alteri. Q̄d si cui noceat naturā
 v̄tolet neq̄ t̄m esse q̄modi q̄d adipisci sese putet quātū icōmodi
 q̄d ex eo sibi accidat. Quæ em̄ p̄ena grauior q̄ iterioris vuln̄
 cōsciētiā q̄d seuerius iudiciū q̄ domesticū: quo vnus quisq̄ sibi
 reus est seq̄ ip̄e arguit q̄ iūriā fratri indigne fecerit q̄d non me
 dioeriter scriptura cōmēdat dicēs. Ex ore stultoꝝ baculū cōtu
 meltā. Stulticia igif cōdēnat q̄ cōtumeliā facit. Nōne hoc ma
 gis fugiēdū quā mors quā dispēdiū q̄ inopia quā exiliū quā de
 bilitatis dolor. Quis em̄ vitiiū corpore aut patrimonij dānum
 nō leuius ducat vicio animi z estimatiōis dispēditio liquet igif
 id expetēdū z tenēdū oibus q̄ eadē singuloꝝ sit vtilitasque sit
 vniuersoꝝ nihilq̄ iudicādū vtile nisi q̄d in cōmune prosit. Quo
 modo em̄ pōt vni p̄desse quod inutile sit oibus mihi certe non
 videt̄ qui inutilis est omnibus sibi vtilis esse posse. Et em̄ si vna
 lex naturāe omnibus vna vtiq̄ vtilitas vniuersoꝝ. Quod si vna
 vtilitas vniuersoꝝ ad consulendum vtiq̄ omnibus naturāe lex
 ge constringimur. Non est ergo etus qui consultū velit alteri se
 cūdū naturā nocere et aduersum legem naturā. Et em̄ ij qui in
 stadiū currunt ita ferunt̄ p̄ceptis informari atq̄ instrui vt vnus
 k. iij.

quifq̄ celeritate nō fraude cōtendat cursuq̄ quārum potest ad
victoriā properet supplantare aut̄ alteꝝ aut manu delicere nō
ausit quāto magis in hoc cursu vitæ istius sine fraude alterius
et circūscriptōe gerēda nobis victoria ē. Quærūt aliq̄ si sapiēs
in naufragio possit⁹ insipiētī naufrago tabulā extorquere possit
vtrū debeat. Mihi quidem et si p̄stabilius cōmuni videat̄ vsus sa
plentē de naufragio q̄ insipientē euadere tamen nō videt̄ q̄ vir
christianus et iustus et sapiēs q̄rere sibi vitā aliena morte debeat
vt pote q̄ etiā si latronē armatū icidat ferietē referire nō possit
ne dū salutem defēdit pietatē cōtaminet. De quo in euangelij
libris aperta et euidās sentētia est. Recōde gladiū tuū. Ois em̄
q̄ gladio pcusserit gladio feriet̄. Quis latro detestabilior q̄ p̄se
cutor q̄ venerat vt christū occideret sed noluit se christus p̄secu
torū defēdi vulnere q̄ voluit suo vulnere om̄s sanare. Cui em̄ te
potiorē alteri iudices: cum viri sit christiani p̄ferre sibi alterum
Nihil sibi arrogare nullū sibi honorē assumere nō v̄dicare me
riti sui om̄iū. Deinde cur tuū nō potius tolerare in cōmodum q̄
alienū cōmodū diripere assuescas qd̄ tā aduersus naturā q̄ nō
esse cōtētū eo qd̄ habeas aliena q̄rere ambire turpiter. Nā si ho
nestas secūdū naturā: oia em̄ fecit deus bona valde turpitudō
vtrūq̄ cōtraria est. Nō potest ergo honestati cōuenire et turpitu
dini cū hęc inter se discreta naturæ lege sint. Sed iam vt etiam
in hoc libro ponamus fastigiū i quo velut i fine disputatōis nr̄æ

dirigamus sententiā ut nihil expetendū sit nisi quod honestum
 nihil agit sapiēs nisi quod cū sinceritate sine fraude sit neq; qdā
 quā facit in quo se crimine quoquam obliget etiā si latere possit
 Sibi em̄ est reus prius quā cæteris nec tā pudenda apud eā pu
 blicatio flagitiū quam cōscientia est. Quod non fictis fabulis ve
 philosophi disputāt sed verissimis iustoz viroz exēplis doceri
 possumus. Nō igit ego simulabo terræ habitum q̄ magnis q̄bus
 dam dissiluerit soluta imbris in quem descēdisse gyges atq;
 sibi fabulariū illū equū aeneum offendisse a platone inducit q̄ in
 lateribus suis fozes haberet Quas vbi aperuit ansmaduertisse
 anulū aureū in digito mortui hoīs cuius illic corpus exanimæ
 jaceret auricq; auarū sustulisse anulū. Sed cū se ad pastores re
 cepisset regios de quoz numero ipse fozet casu quodā q̄ paleā
 eius anulū ad palmam conuerterat ipse oīs videbat atq; a nullo
 videbatur deinde cū in locū suū reuocasset anulū videbatur ab
 oīb; Cuius solera factū miraculi per anulū oportunitatē re
 ginæ stupro potitus necē regi intulit cæterisq; interēptis quos
 necādos putauerat ne sibi ipedimēto fozēt lidiaē regnū adept⁹
 est. Da inquit hunc anulum sapiētis beneficio eius possit latef
 cū deliquerit. Nō em̄ minus fugit peccatoz cōtagiū quā si non
 possit latere. Non enim latebra sapienti spes impunitatis sed in
 nocentia est. Deniq; lex non iusto sed iusto posita est quia iust⁹
 legem habet mentis suæ et æquitatis ac iusticiæ suæ normam

Ideoq̄ nō terroze poenæ reuocat a culpa sed honestatis regu-
la. Ergo vt ad propositū redeamus nō fabulosa p̄ ueris sed vā
p̄ fabulosis exēpla p̄ferā. Quid em̄ mihi opus ē fingere hiatū
terræ equū aeneū anulūq̄ aureū in digito defūcti repertū cul-
anuli tāta sit vis vt pro arbitrio suo q̄ eū sit indutus anulū appa-
reat cū uellet: cū autē nollet ecōspectu se p̄fētū subtrahat vt p̄fēs
nō possit uideri: nēpe eo tēdit studio utrū sapiēs etiā si isto utat̄
anulo quo possit p̄p̄ria flagitia celare et regnū assequi nollet ne
peccare ⁊ grauius ducat sceleris cōtagiū poenarū doloribus an-
vero spe ipunitatis utat̄ ad p̄petrādū scelus. Quid inquam mihi
opus est figmento anuli cū possim docere ex rebus gestis q̄ uir
sapiēs cū sibi i peccato nō solū latēdū sed etiā regnādū uideret
si peccatū admitteret ecōtra aut̄ periculū salutis cerneret si de-
clinaret flagitiū eligeret tñ magis periculum salutis ut vacaret
flagitio quā flagitiū qd̄ sibi regnū pararet. Deniq̄. Dauid cum
fugeret a facie regis saul qd̄ eū rex cū tribus milibus uiroz ele-
ctorū ad inferēdā necē i deserto q̄reret igressus i castra regis cū
dormitē offēdisset nō solū ipse nō percussit sed etiam p̄terit ne ab
aliquo q̄ simul igress⁹ fuerat perimeret. Nā cū diceret et abesse
cōclulit dñs hodie inimicū tuū in manibus tuis ⁊ nūc occidam
eū. Respondit nō cōsumas eū quoniam qd̄ iniiciet manū suam in
christū dñi ⁊ purus erit et addidit uiuit dñs quoniam nisi dñs per-
cusserit illum aut hora illius uenerit vt moriatur aut i pugnam

descenderit & apponatur mihi non sit a domino injicere manū
 meam in christū domini. Itaq; nō permisit necari eum sed solā
 lanceam quę erat ad caput eius & lenticulam sustulit. Itaq; dor
 mientibus cunctis egressus de castris transiit in cacumen mō
 tis & coarguere cœpit stipatores regios & p̄cipue p̄ncipem
 militiæ abner q̄ nequaq; fidem adhiberet custodiam regi & do
 mino suo Deniq; demonstraret ubi esset lancea regis vel lēticu
 la q̄ erat ad caput eius. Et appellatus a rege lanceam reddidit
 Et dñs inquit restituat vni cuiq; iusticias suas & fidē suam sicut
 tradidit te dominus in man⁹ meas & volui vindicare manu mea
 in christum domini et cum hæc diceret timebat tñ insidias eius
 & fugit sedem ex illo mutans non tamen salutē p̄tulit innocētiae
 eū iam secundo facultate sibi tradita regis necandi nolisset vti
 occasiois beneficio q̄ et securitatem salutis metuenti & regnū
 offerebat exultū ubi opus fuit: Joanni gygeo anulo q̄ si tacuisset
 non esset occisus ab herode Præstare hoc illi potuit silentium
 suū vt & videretur & non occideretur. Sed quia non solū peccā
 re se propter salutis defensionem passus nō est sed ne alienum
 quidem peccatum ferre ac perpeti potuit ideo in se causā necis
 excitavit. Certe hoc negare nō possūt potuisse fieri vt taceret q̄
 de illo gyge negāt potuisse fieri vt anulī beneficio absconderet
 Sed fabula & si vlm non habet veritatis hanc tamen rationem
 habet vt si possit celare se vir iustus tñ ita peccatū declinet qua

si celare nō possit. Nec personā suā indurus anulū sed vitā suam
christū indutus abscondat sicut apłs ait. Quia vita nostra abscon-
dita est cū christo ī deo nemo ergo hic fulgere q̄rat nemo sibi ar-
roget nemo se factet. Nolebat se christus hic cognosci nolebat
p̄dicari in euangelio nomen suū cū in terris versaretur venit ut
lateret seculū hoc et nos ergo simili modo abscondamus vitam
nostrā christi exēplo fugiamus iactantia p̄dicari nō expetamus
melius est hic esse in humilitate ibi in gloria. Cū christus inquit
apparuerit tūc et vos cū illo apparebitis in gloria: n̄ vincat igit̄
honestatē vtilitas sed honestas vtilitatē hāc dico vtilitatē quae
aestimatur secūdu vulgī opinionē mortificetur auaricia moriaē
cōcupiscētia sanctus in negotiationē introisse se negat qz p̄ctio p̄
captare incrementa non simplicitatis sed versutiae est et alius ait
captans p̄cia frumētī maledictus ī plebe ē definita ē sententia.
Nihil disputationi relinquēs: quale cōtrouersū genus solet dis-
cedi esse cū alius allegat agriculturā laudabilē apud oēs habe-
ri fructus terrae simplice eē quo pl⁹ q̄ seminauerit eo .pbatiorē
fore vberiores reddit⁹ idustriā n̄ fraudari: negligētā magis et
incuriā ruris iculti rephēdi solere. Araui inq̄t studiosius vberi⁹
seminauī diligētius excolui: bonos collegi prouētus sollicitius
recōdi seruauī fideliter prouide custoditū. Nūc in tēpore famis
vendo subueuio esuriētibus vendo frumētum non alienum sed
meū. Non piuris quam ceteri imo etiam minore precio. Quid

hic fraudi est cum multi possent periclitari si non haberent quod emerent
 Num industria in crimen vocat. Num diligentia reprehendit non pro
 videtia vituperat. Fortasse dicat et Joseph frumenta in abundantia
 collegit in caritate vendidit. Num carius aliqis emere compellit. Num
 vis adhibet emptori omnibus deferre emendi copia nulli irrogat iniu-
 ria. His igitur quantum culusque fert ingenium disputantis exurgit alius
 dicens. Bona est quod agricultura que fructus ministrat omnibus que sim-
 plici industria accumulatur terrarum fecunditate nihil doli nihil frau-
 dis interferens. Denique si quid vicii fuerit: plus dispeditur est: quod si
 bene aliqis seminauerit melius metit. Si sincerum tritici granum
 fuerit puriore ac sinceram messem colligit fecunda terra multipli-
 catum reddit quod acceperit fidelis ager foeneratos solet restituere
 puerus. De redditibus igitur vberis glebae expectare debes tui
 mercedem laboris de fertilitate pinguis soli iusta sperare propectia
 Cur ad fraudem convertis naturae industriam. Cur iudes visibus hominum
 publicos partus Cur populis minus habundantiam cur affectas in
 optata cur optari facis a pauperibus sterilitate cum enim non fecerunt be-
 neficia fecunditatis te auctionate et procio condente frumentum optant
 potius nihil nasci quam te de fame publica negotari. Ambrosius fru-
 mentorum indigentiam alimentorum penuriam vberis soli partus ingemiscis
 fies publicam fertilitatem horrea frugum plena deploras Exploreas
 quam sterilitatem pueri sit quam exilio partus. Notis tuis gaudes arti-
 sisse maledictum ut nihil cuiquam nasceretur. Tunc messem tuam venisse

letaris tūc tibi de omnium miseria cōgeris opes ⁊ hāc tu idustriā
vocas hāc diligētīā nomīnas q̄ calliditatis versutia q̄ astutia est
fraudis. Et hoc tu remediū vocas qd̄ est cōmētū neq̄cte. Latro
cinū hoc aut foenus appellē: captantē tāq̄ latrocinii tēpora qb̄
In viscera hoīm durus insidiator obrepas. Augē p̄cīū tāq̄ forte
cumulatū foenoris quo p̄culū capitis aceruat. Tibi cōditæ fru
gīs multiplicat̄ vsura. Tu frumētum quasi foenerator occultas
quasi venditor auctonaris. Quid ip̄caris male oibus qz̄ maior
futura sit fames quasi nihil frugū supsit quasi infecūdiōz̄ annus
sequat̄ lucrū tuū dānū publicū ē. Joseph sāctus oibus aperuit
horrea nō clausit nec p̄tia captauit annonæ sed perēne subsidii
collocauit nihil sibi adq̄siuit sed quēadmodū fames etiā ip̄oste
rū vinceret p̄uida ordinatōe disposuit. Legisti quēadmodū hūc
frumētariū p̄cij captatorē exponat in euāgelio dñs iesus cuius
possessio diuites fructus attulit ⁊ ille quasi egēs dicebat. Quid
faciā. Nō habeo quo cōgregē. Destruā horrea mea ⁊ matorā fa
ciam cū scire nō posset utrū sequētī nocte anima sua ab eo repo
sceret. Nesciebat quid faceret quasi ei alimēta de essēt. herebat
ambiguo nō capiebāt annonam horrea ⁊ ille se egere credebat
recte iḡt salomon qui cōtinet inquit frumētū relinquet illud na
tionibus nō heredib⁹ quonīa auaricia emolumentū ad successo
rū iura nō puenit. Quod nō legitime adq̄iritur quasi ventis q̄
busdā ita extraneis diripiētibus dissipatur. Et addidit. Captāo

annonam maledictus in plebe est: benedictio autem in capite eius
 qui participat. Nides ergo quod largitorum frumenti esse deceat non
 pretij captatorum. Non est igitur ista utilitas in qua plus honestari de
 trahit quam utilitati adiungit sed et illi qui peregrinos urbe prohibent
 nequaquam probandi expellere eo tempore quo deberent iuuare se
 parare a commercijs communes parietes suos omnibus partibus negare.
 Iuncta iam consortia viuendi auocare. Cum quibus fuerint communia iu
 ra cum his nolle in tempore necessitatis subsidia partiri: ferae non
 expellunt feras et homo excludit hominem ferae et bestiae communem
 puta ut omnibus victum quem terra ministrat illae etiam conformem gene
 ris sui adiuuant homo impugnat qui nihil a se alienum debet crede
 re quidquid humani est. Quanto ille rectius qui cum iam prouecta
 processisset aetate et famem toleraret ciuitas atque ut in talibus so
 let peteret vulgo ut peregrini urbe prohiberentur praefecturae ur
 banae curam caeteris maiorem sustinens conuocauit honoratos et
 locupletiores viros poposcit ut in medium consulerent dicens
 tam imane esse peregrinos effici quam hominem erui qui cibum
 morientis negaret. Canes autem mensam impastos esse non patimur
 et homines excludimus. quam inutile quoque tot populos mundo
 perire quos dira conficiebat tabes. Quantos urbi suae perire quod so
 leret adiumento esse vel in conferendis subsidijs vel in celebrandis
 commercijs. Neminem famem alienam iuuare praehesit ut plurimum diem
 posse non inopia repellere. Imo tot cultoribus extinctis tot agris

colla occidētibus occasura in perpetuū subsidia frumētaria: hos
igit̄ excludimus q̄ victū nobis inferre cōsueuerūt hos nolum⁹
in tēpore necessitatis pascere q̄ nos om̄i aetate pauere. Quāta
sūt q̄ ab ipsīs nobis hoc ip̄o tēpore ministrant. Non in solo pane
vixit homo. Nostra illic familia pler̄iq; etiā nostri parētes sunt
Reddamus qđ accepimus sed veremur ne cumulemus iopiam
primū oīm misericordiā nūquā destituit sed adiuuat. Deinde su
bsidia annonæ q̄ his ipartēda sūt collatione redimamus repa
remus auro. Num qđ his deficientibus nō alij nobis redimēdi
cultores vident̄ quāro melius est pascere quā emere cultorem?
Vbi etiā repares vbi etiā inuenias quē reformes: adde si inue
nias quod ignarū z alieni vsus numero possis substituē n̄ cultus
Quid plura: collato auro coacta frumēta sūt Ita nec abūdantiā
vr̄bis minuit z peregrinīs alimoniā subministravit Quāta hoc
cōmēdatōnis apud deū fuit s̄ctissimo sent: quāta apud hoīes
gloriz̄: hic magn⁹ ve reprobatus q̄ vere potuit imperator dicit̄
demōstrās puincia totius populos hos tibi oēs reseruauī oēs
hī vixit̄ beneficio tui senatus hos tua cura iam morti abstulit.
Quāto hoc vtilius: quā illud quod proxime romæ factū est eie
ctos esse vr̄be amplissima qui plurimā illic tā aetatē trāsegerāt
flentes cū filijs abiisse q̄bus velut ciuibus admoliendū: exilium
deplorarēt interruptas plurimū necessitudines directas affini
tates: z certe arriserat ant̄ fecūditas iuecticio vr̄bs sola egebat

frumētō potuisset iuari: si peteret ab italis frumentū quorum
 filij expellebant. Nihil hoc turpius excludere quasi alienū exi-
 gere quasi suū: qđ illū elicias qđ de suo pascit qđ illū elicias qđ te pa-
 scit seruū retines trudis parētē frumētū suscipis nec affectū im-
 ptis. Nictū extorques nec repēdis grat. ā Quā deforme hoc qđ
 inutile: quomodo enī pōt esse vtile qđ nō deceat: quātis corpo-
 ratorū subsidij dudū roma fraudata est. Potuit z illos n̄ amit-
 tere z euades famem expectaris v̄torū opportunis flatibus et
 speratarū cōmeatu nauū. Quā vero illud superius honestū at-
 qđ vtile. Quid enī tā decoꝝ atqđ honestū qđ collatiōe locupletū
 iuari egētes ministrari v̄ctū esuriētib⁹ nulli cibū deore. Quid
 tā vtile qđ cultores agro reseruari non iterire plebē rusticanorū
 Quod honestū igit z vtile est z qđ vtile honestū. Et cōtra qđ in-
 utile indecoꝝ qđ aut indecoꝝ id ēt inutile. Quando maiores n̄t
 seruicio exire potuisset nisi id non solū turpe sed etiā inutile cre-
 didissent regi seruire egyptiorū. Jesus quoqđ z caleph missi ad
 explorādā terrā. Uberē qđē terrā sed a ferocissimis inhabitarij
 gētibus nūciauerūt. Terrore belli populus ifractus recusabat
 terræ eius possessionē suadebāt missi explorato res iesus z ca-
 leph terrā esse vtilē. Indecoꝝ putabāt cedere natiōibus lap-
 dari potius eligebāt quod minabant plus quā decedere de ho-
 nestate. Dissuadebāt alij plebs reclamabat dicēs aduers⁹ diras
 z asperas gētes bellū: fore cadendū sibi in plū multeres suas z

pueros direptioni futuros. Exarsit dñi indignatio vt oēs veller
pdere. Sed rogante moise tēperauit sentēciam vltionē distulit
Satis esse p̄dīs supplicij iudicās z si parceret interim ne p̄cu-
teret incredulos ad eā tñ terrā quā recusauerāt p̄pter incredulit̄
tatis suæ p̄cū n̄ puenirēt sed pueri z mulieres q̄ nō imurmura-
uerāt vel serui vlt̄etate venabiles caperēt eius terræ p̄missam
hereditatē. Deniq̄ q̄cūq̄ erāt a vigesimo anno z supra i deser-
to eorū mēbra ceciderūt. Sed aliorū dilata poena est q̄ aut̄ a scē-
derūt cū iesu z dissuadēdū putauerūt plaga magna statim mor-
tuisūt iesus vero z caleph cū inoria ætate vel serui i terram p̄-
missionis intrarūt. Pars igit̄ melior gloriā p̄tulit salutē deterior
salutē honestatē. Diuina aut̄ snia eos p̄bauit q̄ honestatē libus
p̄stare arbitrabā: eos v̄o cōdēnauit ap̄ quos ea q̄ videbā salu-
ti potius q̄ honestati accommoda p̄pōderabant nihil itaq̄ defor-
mitus q̄ nullū habere amorē honestatis z vsu quodā degeneris
mercaturæ q̄stu sollicitari. Ignobilē virū æstare corde diebus
ac noctibus inhiare in alieni detrimēta patrimonij nō eleuare
anīmū ad honestatis nitore nō cōsiderare veræ laudis pulchrit̄
tudinē. Hinc nascunt̄ aucupio q̄sitæ hereditatis cōtinētia atq̄
grauitatis simulatiōe captata q̄ abhorret a p̄posito christiani
virī. Omne em̄ q̄ arte elicitū z fraude cōpositū est caret merito
simplicitatis. In ip̄is q̄ nullū ecclesiastici ordinis officiū recepe-
runt incōgrua iudicat̄ affectata ābitio hereditatis. Sine in sup̄

mo sine vite positos suū habere iudiciū vt libere testent qđ sen-
 tiūt qđ postea nō sūt emēdaturi cū honestū nō sit cōpetētia cōpē-
 dia alijs vel debita vel parata auertere cum vel sacerdotis vel
 ministri sit. pdesse si fieri pōt oib⁹ obesse nemini. Deniq; si nō pōt
 alteri subuenire nisi alter ledať cōmodi⁹ ē neutrū iuuari qđ gra-
 uari alterū. Ideoq; i cāto pecuniarijs iteruenire nō ē sacerdotis
 in qb⁹ nō pōt fieri quin freq̄nter ledať alter qđ victi qm̄ intercesso-
 ris bñficio se victū arbitrat. Sacerdotis ē igit̄ nulli nocēť pdes-
 se velle oib⁹: posse aut̄ iolius ē dei: nā i cā capitis nocere ei quē
 iuuare debeas plicitatē nō sine peccato ē graui: i cā aut̄ pecuniæ
 odia q̄ref̄ inspicite ē cū p salute hoīs graues freq̄nter fiāt moie-
 stiaē i quo ēť plicitari gloriozū sit: pposita igit̄ fořa i sacerdotis
 officio teneat vt nulli noceat ne lacellit⁹ qđē z aliq̄ iurta offēi⁹
 bon⁹ ē. n. vir qđ dixit: si reddidi retribuentib⁹ mihi mala: qđ n. est
 gloria tē nō ledim⁹ qđ nos nō lelerit s; illa vt⁹ ē si ielus remittas qđ
 hōestū qđ cū potuisset regi inimico nocēť maluit pces qđ ēť vtile: qđ
 successorib⁹ pfuit vt dicerēt oēs fidē regi suat̄ ppo nec vsurpaf̄
 ipiū s; vereri. Ita qđ et hōestas vtilitati plata ē z vtilitas secura
 hōestate ē pax ē qđ peccit addidit qđ ēť i bello doluit ocellū z fle-
 bilis deplozauit dicēs: mōtes qđ estis i gelboe neq; ros neq; plu-
 uia cadat s; vos mōtes mortis qm̄ ibi sublata ē ptectio potētū
 ptectio. saul nō ē ūct⁹ oleo s; sāguie vulneratoz z ex adipe belli
 gerātū: sagita ionathē nō ē reuerfa retro z gladi⁹ saul nō ē reuif⁹

vacuus. Saul et Ionathas speciosi et carissimi inseparabiles in vita
sua et in morte non sunt separati super aquilas velociores super leones
potentiores. filie israel plorate super saul qui vestiebat vos vestimenta
ta cocinea cum ornamento vestro quod imponebat aurum super vestimenta
vestra: quomodo ceciderunt potentes in media pugna Ionathas in
morte vulneratus est doleo in te frater Ionathas speciosus mihi
valde: ceciderat amoz tuus in me super amozem mulierum: quomodo
ceciderunt potentes et perierunt arma concupiscenda quam mater sic unicum
defleret filium quemadmodum hic defleuit inimicum: quia gratie auctorem
terris persequere laudibus: quare iste persecutor est insidiatorum capitis
sui: quod pie doluit quanto ingemuit affectu: aruerunt motes propheti
co maledicto et divina vis sancta maledictis impleuit: Ita quoque pro
regiae necis spectaculo penam elementa soluerunt: quod vero sacro na
buthe qui fuit causa mortis nisi honestatis contemplatio: nam cum ab eoine
rex posceret pecuniam daturum se pollicens idcirco pretium pro paterna
recusavit hereditate maluitque morte declinare: homini turpitudi
nem: non mihi inquit faciat dominus ut de tibi hereditatem patrum meorum: hoc
tamen mihi obprobrium non fiat non permittat deus tamen extorqueri: flagi
tium: non utique de vitibus dicit neque enim de vitibus cura est deo neque de
terreno spatium sed de iure loquitur patrum: potuit utique et alteram vineam
divinis regis accipere et amicum esse in quo non mediocriter seculi huius
utilitas estimari solet sed quod turpe erat iudicavit non videri utile ma
luitque periculum cum honestate subire quam utilitatem cum obprobrio vulgare

re: utilitatē loquor nō illā in qua honestatis ēt gratia est: deniq;
 z ipe rex potuit extorquere sed ipudēs arbitrabaſ sed occisum
 doluit: dñs quoq; mulieris imānitatē q̄ honestatis imemor tur
 pe antetulit lucrū cōgruo supplicio plectendā annūciavit. Tur
 pis itaq; oīs est fraus: deniq; ēt in rebus vilibus execrabilis est
 stateræ fallacia z fraudulēta mēsurā: si ī foro rerū venalū ī vsu
 cōmercioꝝ fraus plectif pōt ne irrep̄hēnsibilis videri īter officia
 virtutū: clamat salomon pōdus magnū z exiguū z mēsuræ du
 plices imūda sūt corā dño: supra quoq; ait statera adultera ab
 hominatio est dño pōdus aut̄ æquū acceptabile ē illi: ī oīb; igit̄
 decora est fides iusticia grata mēsurā æqtatis locūda: q̄d aut̄ lo
 quar de cōtractibus cæteris ac maxime de coēptiōe p̄ditōꝝ vel
 grāfactiōibus atq; p̄ctis: nōne formule sunt dolū malū abesse
 etiā cuius dolus fuerit dephēsus duplici pene obnoxium fore
 Ubiq; igit̄ honestatis p̄ponderat cōsideratiōque dolū excludit
 fraudē eijcit vñ recte generalē dauid p̄p̄sit sētētā dicēs nec fe
 cit p̄ximo suo malū, Nō solū itaq; ī p̄tractibus ī q̄bus etiā vicia
 eoz q̄ veniāt p̄di iubētur ac nisi itimauerit v̄ditōꝝ quāuis ī ius
 emptoris trāscripserit doli actiōe vacuānt sed ēt generaliter in
 oīb; dol; abesse debet aperiēda simplicitas itimāda veritas ē
 Ceterē istā de dolo nō iuris peritoꝝ formulā sed patriarcharū
 sententiā scriptura diuina euidenter expressit in libro testamētī
 veteris q̄ tesu naue inscribit: nā cū exisset fama p̄ populos siccs

est esse mare in hebreorum transitu fluxisse aquam de petra de caelo
diurnam ministrari alimentam tot populi milibus abundante corruisse
muros iericho sacro tubarum sono scitu et ululatu plebis arietan-
tos getho horum quoque regem victum et suspensum in lignum usque ad vespe-
rum: gabaonitarum metuentes validam manum venerunt cum versutia simu-
lantes se de terra longinqua diuque peregrinos dirupisse calciamen-
ta detruisse amictum vestium quarum veterascens indicia monstrarent
causam autem tanti laboris emerenda pacis et in eundem cum ebreis esse
amicitiae cupiditatem et ceperunt a iesu nauem postulare ut secum firmaret
societatem: et quia adhuc erat ignarus locorum atque incolarum
in scius non cognouit fraudes eorum neque deum interrogauit sed cito
credidit: adeo sancta erat illis temporibus fides ut fallere aliquos
posse non crederent: quod hoc reprehendat in factis quae ceteros de iuo affe-
ctu extimant et quia ipsis amica est veritas metiri neminem putant fal-
lere quod sit ignorare: libenter credunt quod ipsi sunt nec possunt suspectum
habere quod non sunt: hinc salomon ait innocens credit omni verbo. Non
vituperanda facilitas sed laudanda bonitas hoc est innocenter esse igno-
rare quod noceat et si circumscribitur ab aliquo de omnibus tamen bene iudicat
quod fide esse in omnibus arbitrat hac igitur mentis suae deuotione inclinatus
ut crederet testamentum disposuit pacem dedit confirmauit societatem
sed ubi in terras eorum ventum est deprehensa fraude quod cum esset finitimi
aduensas se esse simulauerunt circumscriptum sese populus patrum in-
dignari cepit. Iesus tamen pacem quam dederat reuocandam non censuit quae

firmata erat sacramenti religioe. Ne dum alienam perfidiam arguit sua
 fide solueret mulcrauit eos tamen vilioris obsequio ministerij. Cle
 mentior: sancticia sed diuturnior. Manet enim officijs poena veteris
 astutiae haereditatio in hunc diem ministerio deputata. Non ergo in
 haereditatis adeundis digitorum percussiones et nudis successoris sa
 lutationes notabo nam haec etiam vulgo notabilia. Non simulatae pi
 scationis compositas copias ut episcopis alliceret affectus. Cur enim
 tam studiosus luxuriae ac deliciarum reptus est ut homini fraudi pateret
 Quid mihi tractatur de siracu sano illo ameno secretoque secessu
 et de seculi hominis calliditate dum cum peregrinum aliquem repperisset co
 gnito quod cupidus esset ortorum venallium ad coenam in ortos rogauerit
 Promississe inuitatum postidie venisse ostendisse illic magnam piscato
 rum multitudinem exquisitis copiis adornatum conuiuium in prospectu coe
 nantium ante ortulos compositos piscatores ubi nunquam ante iacte
 bant retia Unusquisque quod ceperat certatim offerebat copulatis
 supra meniam pisces ingerebant oculos recubentium resilietes ver
 berabant. Miratus hospes tantam copiam piscium tantarumque numerum
 cimbarum. Responsum quaerenti dictum est aqua ratione illic esse dulcis
 aquae gratia innumerabiles eo pisces conuenire: quod multa pelle
 rit hospitem ut sibi extorqueret hortos vendere volens cogitur
 precium grauatus suscipit. Sequenti die ad hortos emptor cum
 amicis venit nauigium nullum inuenit. Percutanti nunc aliqua pesca
 toribus eo esset die feriarum solentitas. Respondeat nulla nec unquam
 L. iij.

illuc p̄ter hesternū piscari solitos. Quā hīc redarguēdi haberet
auctoritatē doli q̄ tā turpe captarit aucupisū delictarū. Qui al-
terum peccati arguit spē a peccato debet alienus esse. Nō ergo
huiusmodi nugae ego ī hāc ecclesiasticā cēnsionis auctoritatem
vocabo q̄ generaliter cōdēnat oēm turpis lucri appetentiā bre-
uius sermonis cōpēdiō excludit lenitatē ac versutiā. Nā de illo
qd̄ loquar q̄ de eo testamēto qd̄ ab alijs licet factū falsum tñ co-
gnouerit hereditatē sibi aut legatū vēdicet ⁊ lucrū q̄rat alieno
crimine cū etiā leges publicae eū q̄ scīās falsū vitē tanquā reum
facinoris astringāt. Regula aut iusticiāe manifesta est qd̄ a vero
declinare v̄sū nō decet bonū ⁊ dāno iusto afficere quēquā nec
doli aliqd̄ adnectere fraudis ve cōponere. Quid euidentius eo
qd̄ anantas q̄ fraudauit de p̄cio agri sui quē spē vēdiderat ⁊ por-
tionē p̄cij t̄ aquā sūmāe totius numerum ante pedes posuit apo-
stoloꝝ. Sicut reus fraudis interijt Licuit vtiq̄ illi nihil offerre
⁊ hoc sine fraude fecisset sed q̄ fraudē admisit non libertatis
gratiā reportauit sed fallaciāe poenā exoluit. Et dñs ī euāgelio
cū dolo accedētes repudiabat dicēs Vulpes foueas habēt qm̄
in simplicitate cordis et in innocentia iubet nos viuere. Dauid
quoq̄ ait. Sicut nouacula accuta fecisti dolum neq̄citiā arguens
proditorē eo quod instrumētū huiusmodi ad hoīs adhsbes or-
natū ⁊ plærūq̄ vlcera. Si q̄s igit̄ p̄tēdat gratiā et dolum nectat
proditoris exēplo vt eū quē p̄tegere debeat ⁊ p̄dat ad mortem

Instrumēt istius comparatione cēsetur quod ebriæ mētis et titu-
 bātis vicio manus vulnerare cōsuevit. Sicut iste maliciæ ebi-
 vino p funestæ pditionis iudiciū abimelech sacerdoti necē de-
 tulit eo q̄ prophetā hospitiō recepisset quē rex inuidiæ accēsus
 stimulis psequēbatur. Purū igit ac sincerū oportet esse affectū
 vt vnusquisq̄ simplicē sermonem proferat vas suū in fāctitate
 possideat nec fratrem circūscriptione verboꝝ inducat. Nihil pro-
 mittat inhonestum: at si promiserit tolerabilius est promissum
 nō facere quam facere quod turpe sit. Sæpe pleriq̄ cōstringūt
 seipso iurissurandi sacramēto et cū ipsi cognouerint pmittēdū
 non fuisse sacramētū tñ contēplatione faciūt quod spopōderūt
 sicut de herode supra scripsimus qui saltatrici pmittū turpiter p-
 misit crudeliter soluit: Turpe q̄ regnū pro saltatiōe pmittitur
 crudele q̄ mors pphetæ pro iurissurandi religione donat: Quā-
 to tolerabilius tali fuisset periurū sacramento. Si tñ plurtum
 possit dici q̄ ebrius intra vīna iurauerat q̄ adiuratus inter sal-
 tantū choros pmiserat inferē disco pphetæ caput et hoc exti-
 matū est fidei esse qd̄ amētiæ fuit. Neq̄ vnq̄ adducar vt credam
 nō incaute promississe principē iepte vt imolaret dño quidquid
 sibi reuertēti intra lumen domus suæ occurrerit cū et ipsū voti
 poenituerit sui postquā filia occurrit sibi dentes pscidit vestimēta
 sua et dixit heu me filia Impedisti mihi stimul⁹ doloris facta es
 mihi. Quod licet pio metu ac fortitudine acerbitatē duræ solu-

tionis impleuerit tñ luctū annuū etiā posteris deplorandū statuit
se dereliquit. Dura pmissio acerbior solutio quā necesse habuit
iugere etiā ipse q̄ fecit. Deniq̄ factū est p̄ceptū z decretū ī israel
ex diebus ī dies. Ambulabūt inq̄t filiaē populi israel iugentes
filiā sephæ galaditis quattuor diebus ī anno. Non possū accu
sare virū q̄ necesse habuit implere qđ uouerat sed tñ miserabilis
necessitas q̄ soluit patricidio melius est nō uouere quā uouere
id quod sibi cui p̄mittit nolit exolui. Deniq̄ ī ysaac habemus
exēplū p̄ quo arietē dñs statuit imolari sibi. Nō sēp igitur pro
missa soluēda oīa sūt. Deniq̄ ipse dñs frequēter suā mutat sēten
ciam sicut scriptura indicat. Nā z ī eo libro q̄ scribit̄ numeri p̄
posuerat percutere morte z p̄des populū sed postea rogatus a
moise recōciliat⁹ est populo suo. Et iterū ad mosen z aaron ait
Diuidite uos de medio synagogæ huius z p̄sumabo eos simul
Quibus discedentibus a coetu dathan et abiron atq̄ choze su
bito ipsos terra p̄rupto soluta hiatu absorbit. Præcellentius
z antiq̄us istud exēplū de filia sephæ quā illud qđ memorabile
habet apud philosophos de duobus pytagoreis. Quorū alter
cū a tyrāno dyonisiō capitis dānatus esset p̄scripto mortis die
poposcit ut domū p̄gendi ei facultas daret̄ ut cōmēdaret suos
Ac ne reuertēdi nutaret fides vadē mortis obtulit ea cōditiōne
ut si ipse defozet ad cōstitutū diē uas ei⁹ sibi p̄ eo mortēdū agno
sceret. Nec qualitatē spōsionis q̄ offerebatur recusauit p̄stariq̄

animo diem necesse postolabatur. Itaque alter se non subtraxit alter
 ad diem recepit quod eo usque fuit mirabile ut tyrannus eos sibi in
 amicitiam adscisceret quorum vergebat periculum. Quod ergo inspectatis
 et eruditis viris plenus miraculi hoc in virgine multo magnifice
 tius multoque illustrius deprehendit quam gemiscenti patri ait fac mihi
 ut exsuis de ore tuo. Sed spacium duorum poposcit mensum ut cum
 æqualibus cõuentum ageret in motibus quam virginis eius predesti-
 natam nec pio affectu prosequerentur nec fletus æqualium mouit
 puellam nec dolo flexit nec genitus retardauit nec dies preterijt
 nec fefellit hora. Redijt ad patrem quasi ad votum rediret et volun-
 tate propria cunctantem impulit fecitque arbitrato spontaneo ut quod erat
 fortitum interpretatis fieret preteritis sacrificium. Ecce tibi iudith se
 offert mirabilis quam formidatum populis olofernen adiit syrozum
 triumphali septum caterua quem primo formæ gratia et vultus deco-
 re pulit deinde sermonis circumscripsit elegantiâ. Primus trium-
 phus eius fuit quod integrum pudorem de tabernaculo hostis reuertit
 Secundus quod foemina de viro reportauit victoriam fugauit popu-
 los consilio suo horruerunt per se audaciam eius. Utique quod in illis
 pythagoreis duobus mirantur non expauit mortis periculum
 sed nec pudoris quod est grauis bonis foeminis non ictum carnifi-
 cis sed nec totus exercitus tela trepidauit. Stetit iter cuneos
 bellatorum foemina inter victricis arma secuta mortis. Quatum
 ad mollem spectat percussit mortura percussit. Quantum ad fidem

dmicatura: honestatē igit̄ secuta est iudith z dū eā sequit̄: vtili-
tatē iuenit: honestatis em̄ fuit .phibeť ne populus dei se .ppha-
nis daret ne ritus patrios z sacramēta .pderet: ne sacras v̄gies
viduas graues pudicas matronas barbaricā subijceret impurita-
tati ne obsidionē deditiōe solueret: hōestatis fuit se malle .poī-
bus piclitari vt oēs eximeret a piculo Quāta hōestatis auctori-
tas vt psiliū de sūmis reb⁹ foemina sibi vēdicaret nec p̄ncipib⁹
populi cōmisteret quāta hōestatis auctoritas vt deū adiutorē
psumeret quāta gra vt iueniret. Quid vō heliseus nisi hōestatē
secut⁹ ē cū exercitū siriā q̄ ad obsidēdū eū venerat captiuū itro-
duxit in samariā cuius oculos coecitate obduxerat z dixit Dñe
aperi oculos eoz vt videant Itaqz cū rex israel pcuter̄ igressos
vellet eāqz sibi dari a .ppheta facultatē posceret r̄ndit n̄ pcutiē-
dos quoz captiuitatē n̄ esset manu opat⁹ armisqz bellicis sz ma-
gis subsidio alimētoz iuuādos deniqz epularib⁹ refecti copijs
nūq̄ postea i terrā israel pirare siriā reuertēdō putauerūt. Quā-
to hoc sublimi⁹ q̄ illud græcorū q̄ cū duo populi aduers⁹ se de
gloria iperioz decertarēt et alter ex his haberet copiā quē ad
modū naues alteri⁹ populi clāculo exureret turpe credidit ma-
luitqz min⁹ posse hōeste q̄ pl⁹ turpiter. Et isti qd̄ sū flagitio hoc
faceť neqbāt vt eos q̄ cōsumādi belli pfici gra i societate puene-
rāt: hac fraude deciperēt quam licet n̄ possēt negare n̄ possēt tñ
erubescēť. Heliseus aut̄ n̄ fraude deceptos licet sed potesta

re domini percussos maluit tñ seruare q̄ perdere. Quia decorum
 foret hosti parcere z aduersario donare vitā quam poruisset aut
 ferre nisi pepercisset. Liqueat igit̄ id q̄s decor est sēp eō vtilenā
 z iudicib̄ s̄cta decoro contēptu ppriā salutis soluit obsidionis
 periculū z publicā honestate ppriā acq̄siuit vtilitatē z heliseus
 gloriosius ignouit q̄ perculit z vtilius seruauit hostes q̄ coepe
 rat. Quid aut̄ aliud iohānes nisi honestatē cōsiderauit: vt inho
 nestas nuptias etiā in rege nō posset perpeti dicēs: Nō tibi licet
 illā vxorē habere. Poruit tacere nisi idē decor sibi iudicasset mor
 tis metu verū nō dicere inclinare regi ppheticā auctoritatē
 adulatione subtexere. Sciebat vtiq̄ moriturū se esse q: regi ad
 uersabat. Sed honestatē saluti p̄tulit. Et tñ qd vtil? quā quod
 passionis viro sancto aduexit gloriā. Sancta quoq̄ susanna de
 nunciato falsi testimonij terroꝝ cū hinc se videret vrgeri p̄culo
 inde obprobrio maluit honesta morte vitare obprobriū quā stu
 dio salutis turpē vitā subire ac sustinere. Itaq̄ dū honestati in
 tendit etiam vitam reseruauit. Quæ si id quod sibi videbat̄ ad
 vitam vtile p̄optauisset nō tantam reportasset gloriā. Immo
 etiam id quod non solū inutile sed etiam p̄culosum foret poenā
 criminis forsitan non euasisset: Aduertimus igit̄ quia id quod
 turpe est non possit esse vtile neq̄ rursus id quod honestum est
 inutile quia complex honestatis est semper vtilitas z vtilitatis
 honestas. Memorabile ferūt rhetores quod dux romanorum

cū ad eū aduersarij regis medicus venisset pollicens daturū se
regi venenū vinctū eū ad hostē remiserit. Et reuera p̄clarū vt
qui virtutis certamen susceperat nollet fraude vincere. Nō. n.
in victoria honestatē ponebat sed ipsā nisi honestate q̄sita victo
riam turpe p̄nūciabat. Redeamus a nostrū moisen atq; ad su
periora reuertamur vt quāto p̄stantiora tanto antiq̄ora proma
mus. Nolebat ægypti rex populū dimittere patrū. dixit moi
ses sacerdoti aaron vt extēderet virgā suam super om̄s aquas
egypti. Extēdit aaron ⁊ cōuersa est aqua fluminis in sanguinē
⁊ nemo poterat bibere aquam oēsq; egyptij siti peribant. Sin
cera aut̄ fluenta patribus abūdabant. Jactauerunt fauillam in
cælū ⁊ facta sūt vlcera ⁊ vesicæ cadentes in hoībus ⁊ quadru
pedibus. Deduxerūt grādinem in igne flāmeo cōtrita erāt sup
terram oīa. Rogauit moises ⁊ vniuersa in suam gratiā reuerte
runt. Grando sedata est: vlcera sanata potus soliros flumina p̄
buerūt. Iterū caligantibus tenebris operta erat terra p̄ tridū
ex quo moises manum leuauerat ⁊ tenebras infuderat. Morie
batur om̄e primogenitū ægypti cū hebreoz oīs esset inoffensa
progentes. Rogatus moises vt his quoq; finem exitus daret
orauit ⁊ ipetrauit. In illo p̄dicādū quod a fraudis cōsortio tem
perauit in hoc mirabile quoniam diuinitus intenta supplicia ⁊
virtute propria etiam ab hoste detorsit. Vere nimīū sicut scri
ptum est mansuetus et mitis sciebat quod fidē rex non seruare

promissis, Tamen honestū putabat vt rogatus oraret Iesus be-
 nediceret appetitus remitteret: Proiecit vīrgā z serpens fact⁹
 est qui deuorauit serpentes egyptioꝝ. Significās q̄ verbum
 caro fieret q̄ serpentis dīri venenavacuaret per remissionē z in-
 dulgētiam peccatoꝝ. Virga est enī verbū directū regale plēnū
 potestatis insigne īperij, Virga serpens facta est quonīā d̄ erat
 filius dei ex deo patre nat⁹ filius hoīs factus ē natus ex v̄gine
 Qui quasi serpēs exaltatus in cruce medicinā vulneribus infu-
 dit humanis. Unde ipse dñs ait. Sicut moises exaltauit serpē-
 tem in deserto ita exaltari oportet filiū hoīs. Deniq̄ z alterum
 signū ad dominū iesū ptinet quod moises fecit Misit manū suā
 in sinum z protulit eam z facta est manus eius sicut nix iterum
 misit z protulit eā z erat sicut carnis humanæ species. Signifi-
 cans dominū iesū primū fulgorē diuinitatis postea susceptionē
 carnis in qua fide credere oēs gentes populosq̄ oporteret me-
 rito manū misit quia dextera dei christus est in cuius diuinitate
 z incarnatione si quis nō crediderit quasi reprobus flagellatus
 sicut iste rex qui quonīā signis nō credidit euidētibus postea fla-
 gellatus orabat vt veniam mereretur. Quātus igitur honesta-
 tis affectus esse debeat z his probat z eo maxime quod se obli-
 ciebat pro populo dicēs vt remitteret populo deus. Aut certe
 de libro viuentiū se deleter Thobias quoq̄ formā expressit ho-
 nestatis euidētius cum relicto cōiūio mortuos sepeliret z ad

cibos pauperis mensæ iuitaret inopes. Ragubel p̄cipue q̄ con
tēplatōe honestatis cū rogaret vt filiā suā in cōiugiū daret vicia
quoq; filiæ nō tacebat ne circūuenire petitorē videret tacendo
itaq; cū thobias filius thobie posceret vt sibi daretur puella re
spōdit lege q̄dē ipsi eā deberi tāquā propinquo sed dedisse eā tā
sex viris ⁊ omēs eos esse mortuos. Iustus itaq; vir plus alienis
timebat ⁊ malebat innuptā sibi manere filiā quā ppter nuptias
eius extraneos periclitari. Quā breuiter absoluit oēs q̄stiones
philosophoz: Illi de vicij tractāt domoz regenda an p̄dēda
a venditore videātur: noster nec filiæ viciæ zelanda arbitrat⁹ est
Et certe nō ipse affectabat vt eā traderet sed rogabatur. Quan
to itaq; iste honestior sit illis dubitare nō possumus si cōferam⁹
quanto p̄stantior sit filiæ causa quam rei venalis pecunia. Con
sideremus aliud quod in captiuitate gestum sūmum tenuit ho
nestatis decozem. Nullis enim aduersis honestas ipeditur q̄ in
his eminet ⁊ magis præcellit quā in prosperis. Inter vincula ita
q; inter arma flāmas seruitutem quæ liberis om̄i supplicio gra
uioz est inter p̄enas mortētium excidia patriæ virozum: formi
dinem peremptozum sanguinem non excidit tātum cura hone
statis maioribus nostris sed inter euersæ patriæ cineres ⁊ faul
las in affectibus pijs resplenduit ⁊ refulsit. Nam cum ī persidē
ducerentur patres nostri qui tunc dei oīpotentis cultores erāt
acceptū ignē de altari sacerdotes dñi occulte i valle abscondērūt.

Erat illic velut puteus haud quaquam patens aquae secessu in
 frequēs nec populari vsui patens ignoto z ab arbitris remoto
 loco. Ibi ob signauerūt iudicio sacro pariter ac silentio ignem re
 cōditū. Nō illis studiū fuit aurū defodere argētū abscondere qđ
 seruaarent posteris suis. Sed inter extrema sua honestatis curā
 habētes sacrū ignē seruādū putauerūt ne eū vel impuri ptamina
 rent vel defunctorū sanguis extingueret vel deformisū ruinarū
 aceruus aboleret. Abierūt itaq; in psidē sola religione liberi q̄
 sola illis per captiuitatē extorqueri nequūt. Post vero plurimū
 tēporis quādo placuit deo dedit hanc mētem regi persarū vt re
 staurari in iudea tēplū z legitimos reparari hierosolimū ritus
 iuberet. Cuius gratia muneris neemias sacerdotē rex persarū
 direxit. At ille secum deduxit illozum sacerdotum nepotes qnt
 profecturi de patrio solo sacrum ne periret ignē absconderunt
 Venientes autem vt patrum sermone est proditum non inuene
 runt ignē sed aquā. Et cum deesset ignis quo adolerent altaria
 haurire eos aquam neemias sacerdos sibiq; deferre z asper
 per signa praecepit tunc visu mirabile cum esset caelum itertū
 nubib; sol repente illuxit: accensus est magnus ignis ita vt oēs
 in tam euidentī domini gratia factum stupentes leticia perfun
 derentur: orabat neemias psalebant sacerdotes hymnum deo
 canentes. Utq; consumptum est sacrificium iussit iterum nee
 mias residua aqua maiores perfundi lapides. Quo facto flam
 mae.

ma accēsa ē lumen autē refulgēs ab altari cōsumptū illico est. Hoc
patefacto indicio rex persarū eo loco in quo ignis fuerat absco-
ditus z postea reperta est aqua tēplū fieri mādauit cui iferebāf
dona plurima. Appellauerūt autē illud q̄ erāt cū sancto necmā
epathar quod interpretatōē habet purificationis. A plurimā
nepthe vocatur Inuenitur autē in descriptionibus hieremiæ p̄-
phetæ quod iusserit accipere de igne eos qui postea essēt futuri
Hic est ignis qui cecidit super sacrificiū moisi z cōsumpsit illud
sicut scriptū est quia exiuit ignis a dño z consumpsit vnuerfa q̄
erant super altare holocausta. Hoc igne oportebat sanctificari
sacrificiū. Ideoq; filios aaron quia alienū ignē iferre voluerūt
exiuit ignis iterū a domino z cōsumpsit eos ita vt mortui extra
castra proficerētur. Veniens autē hieremias in locū inuenit do-
mū in loco speluncae z tabernaculū z archam z altare icensi in-
tulit illuc z obstruxit ostiū. Quod cum ij qui simul venerant cu-
riosius perscrutarētur vt notarent sibi locū nequaquā cōphen-
dere atq; inuenire potuerūt: vt autē cognouit hieremias quod
affectassent dixit ignotus erit locus donec cōgreget deus con-
gregationem populū z propicius fiat z tūc deus ostēdet hanc z
apparebit maiestas domini. Cōgregationē populū tenemus p̄-
piciationem domini dei nostri agnoscim⁹ quam propiciator in
sua operatus est passione. Arbitroz q; nec ignem istū possimus
ignozare cum legerimus quia baptizat dominus | iesua i spiritu

sancto ⁊ igni sicut in euāgelio dixit iohānes: Merito cōsumebat
 sacrificiū quoniā pro peccato erat Ille autē ignis typus spiritus
 sancti fuit q̄ descēsurus erat post domini ascēsiōē ⁊ remissurus
 peccata omniū qui quasi ignis inflāmat animū ac mētē fidelem
 Unde ait Hieremias accepto spiritu. Et factū est i corde meo
 vt ignis ardens flāmigerans in ossibus meis ⁊ dissolutus sū vn
 diq; ⁊ ferre nō possū. Sed ⁊ in actibus apostolor; cū decidisset
 spiritus sanctus super apostolos ⁊ plerosq; qui expectabāt p
 missa dñi tāquā ignē dispersas esse linguas legimus. Deniq; sic
 vaporabatur animus singulor; vt musto repleti esse extimarēt
 qui acceperēt linguarū diuersitatē. Quid ergo sibi vult q; ignis
 aqua factus est ⁊ aqua ignem excitauit. Nisi quia spiritalis gr̄a
 per ignē exurit per aquā mūdāt peccata nostra. fluitur em̄ pec
 catū ⁊ exurit. Unde ⁊ apostolus ait: Uniuscuiusq; op⁹ quale
 sit ignis probabit ⁊ infra: Si cuius opus arserit detrimentū pa
 tietur ipse autē saluus erit sic tñ quasi per ignem. Quod ideo po
 suimus vt probarem; per ignem exuri peccata. Notū est ergo
 hūc esse vere ignem sac rū qui tunc in typo futuræ remissionis
 peccator; descendit super sacrificiū. Hic igit ignis absconditur
 captiuitatis tēpore quo culpa regnat tēpore autē libertatis pro
 mittitur. Et licet in aquæ speciem mutatus tamen seruat ignis
 naturā vt cōsumeret sacrificiū. Nec mireris cū legeris q; pater
 deus dixit: Ego sū ignis ⁊ sumēs. Et alibi me dereliq̄rūt fōtem
M.ij.

aquæ viuæ. Ipse quoque dominus; Jesus quasi ignis inflamat audien-
tium corda quasi fons refrigerat nam ipse in euangelio suo dicit quod
ideo uenerit ut ignem in terras mitteret et potum sitientibus aquam
uiuam ministraret. Helix quoque tempore descendit ignis quoniam puoca-
uit prophetas gentium ut altare sine igne accederent. Et cum illi neque
uisset facere. Hostia sua tertio ipse profudit aqua et manabat aqua
in circuitu altaris et exclamauit et cecidit ignis a domino de caelis et
consumpsit holocaustum. Hostia illa tu es considera tactus singula
In te descendit uapor spiritus sancti te uideat exurere cum tua pec-
cata consumit: Denique et illud quod consumptum est sacrificium moysi tem-
pore sacrificii pro peccato erat. Unde moyses ait sicut in macha-
beorum scriptum est libro eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato
consumptum est. Nonne tibi presumi uideat quoniam in baptismatis sacramento
interit homo totus exterior: uetus homo noster constitutus est cruci
apostolus clamat. Illic sicut patrum exempla te docent aegyptius
demergit hebreus resurgit factus renouatus spiritu. Qui etiam
per mare rubrum inoffenso transiit uestigio ubi baptizati sunt pa-
tres sub nube et in mari. In diluuiio quoque noe tempore mortua est
omnis caro iustus tamen cum sua progenie seruatus est. An non con-
sumit homo cum absolutur mortale istud a uita. Denique exterior
corruptur sed renouatur interior. Nec solum in baptismate sed
etiam in poenitentia fit carnis interitus ad perfectum spiritus sicut apo-
stolica docemur auctoritate dicente sancto paulo Iudicauit pre-

sensu eū qui sic operatus est tradere huiusmodi sathanæ in inte
 rritū carnis vt spiritus saluus sit ī die dñi nostri iesu christi. Pro
 lixioz excursus admirādi gratia miserij factus videt̃ dum stude
 mus reuelatū plenius sacramentū pādere q̃ eo vsq̃ plenū ho
 nestatis est vt sit plenum religionis, Quāta aut̃ honestatis cura
 maioribus fuerit vt vnus mulieris itūriā stupro illatā itēperan
 tiū bello psequerēt̃ z victo populo tribus beniamin obtestarē
 tur in cōiugiū se eis pprietas filias nō duros, Remāserat trib⁹
 sine vllō posteritatis subsidio nisi fraudis necessariæ accepisset
 licētiam, Quæ tñ indulgētia cōgruo intēperātīæ supplicio non
 videt̃ vacare quando illis hoc solū permissū est vt rapta inirent
 cōiugta nō cōnubij sacramēto, Et reuera dignū fuit vt q̃ alienū
 contubērnū soluerant ipsi nuptiarum amitterent, solēnitatem
 Quam plena aut̃ miserationis historia, Vir inquit leuita acce
 perat sibi iugalem quā a cōcubitu cōcubinā appellatā arbitroz
 Quæ aliquāto post quibusdā vt fieri solet offēsa reb⁹ ad patrē
 se contulit et fuit illic quattuor mensibus, Exurrexit vir eius z
 abiit ad soceri suū domū vt cū sua iugali repararet gratiā z reuo
 caret eam z reduceret, Occurrit ei mulier atq̃ in domū patris
 sui introduxit maritū, Letatus est adolescētulæ pater venit ob
 uia z sedit cū eo tribus diebus z epulari sūt z q̃euerūt Et sequē
 ti die surrexit leuita diluculo z retētus ē a socero, Ut tā cito nō
 deferret̃ cōiugij iocūditatē z alio z tercio die nō permisit pater

adolescētulæ proficisci generum suū donec leticia inter eos et
gratia oīs cōsumaret. Sed die septimo cū iā ad vesperū decli-
naret dies post mēsas et leta p̄iuiā cū p̄tereret finitimæ noctis
viciniā vt apud suos potius quā apud extraneos req̄scedū pu-
taret nequīt tenere et dimisit vna cū filiā sua. Verū vbi facta est
aliqua p̄gressio cū vesper iā propior vrgeret et appropinquatū
foret ad urbē iebuseorū dicēte seruulo vt ad eā dñs suus defle-
cteret nō acquieuit dñs suus q̄ nō erat illa ciuitas filioꝝ israel
sed intendit puenire vsq̄ gaba q̄ habitabatur a populo tribus
beniamin. Nec erat q̄squā q̄ adueniētes reciperet hospicio nisi
vir p̄grinus progressa ætate. Qui cum asperisset eos et interro-
gasset leuitem quo vadis vel vnde venis quo respōdente q̄ esset
viator et mōtem repeteret effren et non esset qui colligeret eum
hospitiū ei obtulit et adornaui cōuiuū. At vbi facietas epulan-
di facta est et mēsa remotæ irruerūt pestilētes viri circumierūt
domū. Tūc senioꝝ filiā suā virgine et coæqualem eius cū qua cu-
bitare solita esset offerebat vitiis iniquitatis tātū ne vis irrogaret
hospiti. Verū vbi parū ratio p̄cessit et vis p̄ualuit cessit leuites
fugali suæ et cognouerūt eā et tota nocte illuserūt ei Quæ atro-
citate vel dolore victa iūria ante hostiū hospitis quo vir suus
diuenterat proiect se atq̄ exhalauit spiritum suūmo licet vitæ
munere affectū bonæ cōiugis seruans vt ex equis saltē sui fu-
neris marito reseruaret. Quo cognito ne multis morer omnia

prope populus israel i bellū exarsit. Dubio q̄ euctū cū anceps
 maneret plium tertia tamen plandi vice traditus est populus
 beniamin populo israel ⁊ diuina iudicatus sentēcia p̄ 139 intē
 perantiā luit ⁊ cōdēnatus quo p̄ ne quis ei ex numero patrum
 filiā suā daret in vxorē. Id q̄ cōfirmatū iurissurādī sacramēto ē
 Sed cōpācti quod tā acerbam in fratres tulissent sentēciam ita
 seueritatem eius tēperauerūt vt orbatas parētum virginea in
 cōiugiū sibi asciscerent quoꝝ patres pro delicto perempti foret
 vel rapto copulam sociarēt quia pro tā turpis cōmissi facinoze
 quo assenti matrimonij ius violauerant indignos se imperando
 exhibuef matrimonio. Sed ne periret vna populo tribus frau
 dis idulta est cohibētia. Quāta igit honestatis cura maioribus
 fuerit hanc prodit vt. xl. milia viroz stringerēt gladiū aduersus
 fratres suos de tribu beniamin dū vlcisci volūt iuriā pudiciā
 quia temeratores castitatis nō sufferebant. Ita q̄ i eo bello cæ
 sa sūt vtrinꝝ sexaginta quinꝝ fere milia bellatoꝝ ⁊ exustæ vr
 bes. Et cum inferior primo fuisset populus israel tñ nec aduersi
 metu belli pctus vindicādæ castitatis sequestrauit doloꝝ. Ru
 ebat in plū vel sāguine suo parās cōmissi flagitij diluere notam
 Et quid mirū si populo dei decoꝝ illud atꝝ honestū curæ fuit
 quādo leprosis sicut in libris regū legimus honestatis nō defuit
 consideratio fames erat magna in samaria quia obsederat eam
 exercitus syroꝝ. Rex militares excubias supra murū solli
 M. iiii.

cius reussibat interpellauit eum mulier dicens. Persuasit mihi
hæc mulier vt afferē filiū meū Et attuli z coximus z comedim⁹
eū. Et pmissit vt z ipsa postea suū filiū afferret et carnes illius
simul māducaremus. Nūc at filiū suū abscondit z nō vult eum
afferre. Notus rex qđ nō solū humanis sed etiā parricidalib⁹
cadaueribus mulieres passæ viderent z tā atrocis calamitatis
exēplo pectus. Heliseo pphetæ denūciauit necē eius i potesta
te fore crederet vt obsidionē solueret ppulsaret famē. Tel qđ nō
pmiserat regi vt pcuteret syros quos coecitate pfuderat. Sede
bat Heliseus cū senioribus i bethel z priusq̄ introiret ad eum re
gis nūcius ait ad seniores viros. Si vidistis qm̄ filius homicidæ
illius misit auferre caput meū. Et introiit nūcius z mādatū re
gis prulit denūciātis p̄fēs capitis p̄culū. Cui respōdit ppheta
hac hora die crastina erit mēsurā similaginis siclo z duæ mensu
ræ ordel siclo i porta samariæ. Et cū missus a rege nūcius non
credidisset dicens si pluerit dñs de caelo abūdantiā frumenti. Nec
sic qđ id possit effici dixit ad eū Heliseus qđ nō credidisti oculis
tuis videbis z nō māducabis. Et factus est subito i castris syriæ
velut quadrigarū sonus z vox multa eq̄tū z vox magna virtu
ris atq; icens belli tumultus z arbitrati sūt syri qđ rex israel in
sociatā a duocasset p̄lli regē ægypti z regē amozoy z fuge
rūt diluculo relinquētes tabernacula sua qm̄ verebant ne ipso
usio aduētū nouoy opprimerentur hostium z confūctis regum

virtibus nō possēt resistere. Id incognitū samariæ erat quoniam
 victi metu z fame tabidī nec p̄tēdere audebant. Erāt autē lepro-
 si quattuor ad portā ciuitatis q̄bus vīta erat supplicīū z mori lu-
 crū z dixerūt ad se iuscē. Ecce nos hic sedemus z morimur. Si
 ingredimur urbem moriemur fame. Si manemus hic nullum
 subsidiū viuēdi suppetit nobis. Eamus in castra sirīæ aut cōpē-
 diū mortis erit aut salutis remediū. Perreperūt itaq; z itraue-
 rūt in castra z ecce oīa nuda: Hostiū ingressi tabernacula p̄mū
 repertis alimētis fugauerūt famē deinde auri z argēti quātum
 potuerūt diripuerunt. Et cū soli p̄dæ incūberent disposuerunt
 tamē nūciare regi fugisse syros qz id honestū arbitrabātur quā
 rep̄sso iudicio fouere fraudis rapinā. Quo iudicio egressus est
 populus z diripuit castra syriæ z cōmeatus hostiū abūdāntiam
 fecit annonæ vilitatē reddidit secūdū p̄phetiū dīctū vt mēsurę
 similitudinē siclo z duæ mēsurę ordei pari precio cōstarent. In
 hac leticia plebis nuncius ille in quo req̄secebat rex cōrītus in
 porta inter exēritū festinationē z remeantū exultationē cōcul-
 catus a plebe mortuus est. Quid hester regina nōne vt populū
 suum periculo exueret quod erat decorū atq; honestū morti se
 obtulit nec imitris regis trepidauit furorem. Ipse quoq; rex p̄-
 sarum feror atq; tumido corde tamen decorum iudicauit iudici
 insidiarum quæ sibi paratæ forent gratiam repræsentare po-
 pulūque liberum a seruitute eripere neci eruere nec parcere ei

qui tam indecora suafisset. Deniq; quem secundum a se precipuum
inter omnes amicos haberet cruci tradidit quod de honestatis
se eius fraudulenti consilij animaduertisset:

¶ Cap. iiii. de amicitia probabilis.

A enim amicitia probabilis quoniam honestate tunc preferenda sane
operibus honoribus potestatibus. Honestati vero preferri
non solet sed honestate sequitur. Qualis fuit ionathae qui pro pietate nec
offensa patris nec salutis periculum refugebat. Qualis fuit abimelech
qui pro hospitalis gratiae officij necesse potuit sui quam perditionem
fugientis amici subeunda arbitrabatur. Nihil igitur preferendum honestati
Quae tamen ne amicitiae studio pretereatur etiam haec scriptura admo-
net de amicitia. Sunt enim plures philosophorum quaestiones. Utrum
amici causa quaequam contra patriam sentire nec ne debeat ut amico
obediat. Utrum oporteat ut fide deserat dum indulget atque intendit
amici comoditatibus. Et scriptura quodammodo ait. Clava et gladius et
sagitta ferrata sic homo est testimonium dans falsum aduersus ami-
cum suum. Sed considera quod astruat non testimonium reprobum dicitur
in amicum sed falsum testimonium. Quid enim si dei causa quod si patriae
cogatur aliquis dicere testimonium. Nihil quod preponderare debet amicitia
religioni preponderare ciuili charitati. In his tamen ipsis requiren-
da est veritas testimonij ne amicus appetatur amici perfidia cuius
fide absolui debeat. Amicus itaque neque noxio gratificari debet
neque innocenti insidiari. Sane si necesse sit dicere testimonium si

quid in amico vltis cognouerit corripere occulte. Si nō audie
 rit corripere palā. Sūt em̄ bonæ correptiones ⁊ plerūq; mello
 res quā tacita amicitia. Et si ledisse putet amicus tu tñ corripe
 Et si amaritudo correptionis animū eius vulneret tu tñ corri
 pere ne verearis. Tolerabiliora sūt em̄ amici vulnera quā adu
 lantiū oscula. Errantē igit̄ amicū corripe: Innocentē amicū ne
 deferas. Cōstans em̄ debet esse amicitia pseuerare in affectu nō
 puerili modo amicos mutare vaga quadam debemus sentētia
 Aperi pect⁹ tuū amico vt fidelis sit tibi ⁊ captas ex eo vitę tuę
 locūditatē. fidelis em̄ amicus medicamētū est vitę immortalit
 tis est gratia. Defer amico vt equali nec te pudeat vt preuentas
 amicū officio. Amicitia em̄ nescit supbiā. Ideo em̄ sapiēs dixit.
 Amicū salutare nō erubescas nec deferas amicū in necessitate
 nec derelinquas eū neq; destituas quoniam amicitia vitę adiu
 mentū est. Ideo eius onera vt nostra portemus sicut apostolus
 docuit. Dicit em̄ his quos eiusdē corporis cōplexa est charitas
 Et em̄ si amici secūda res amicos adiuuāt cur nō ⁊ in aduersis
 amici rebus amicos adiuuētū suppetat Iuuenus consilio con
 feramus studia compartiamur affectu. Si necesse est toleremus
 propter amicū etiā aspera. Plerūq; inimicitia subeunda sunt
 propter amici innocentiam sæpe obrectationes si resisteris vel
 responderis cū amicus arguit ⁊ accusatur. Nec te peniteat hu
 iusmodi offēnsionis. Iusti em̄ vox est ⁊ si mala tibi euenerint p

pter amicū sustineo. In aduersis enim amicus probat. Nam in p
speris amici oēs vident. Sed vt in aduersis amici patietis et to
lerantia necessaria est sic in prosperis auctoritas congrua est vt insolē
tiam extollētis se amici reprimat et redarguat. Quā pulchre in ad
uersis posuit? Iob dicit miseremini mei amici miseremini n̄ quasi
abiecta vox ista est sed quasi cōsoria. Nā cū iniuste arguit ab am
icis respōdet miseremini mei amici. Hoc est q̄ misericordiā debe
tis facere. Opprimitis autē vos et impugnat is hominem cui⁹ erūnis
cōpati. p amicitia vos oportebat. Seruate igit filij intram cum
fratribus amicitiam quā n̄hil est in rebus humanis pulchrius
Sollatiū q̄p̄vita huius est vt habeas cui pectus aperias tui
cū quo arcana participes cui committas secretum pectoris tui vt
collocares tibi fidelē viz q̄ in prosperis gratulet tibi in tristibus cō
partat in persecutiōibus adhortet. Quā boni amici hebrei pueri
quos a sui amore nec fornacis ardētis flāma diussit. De quo lo
co vt supra diximus bene ait s̄ctus Dauid. Saul et ionatha spe
ciosi et carissimi inseparabiles in vita sua et in morte n̄ sūt separati
Hic est amicitia fructus non vt fides propter amicitia deserat
Non potest enim homini amicus esse qui deo fuerit infidus. Pie
tatis custos amicitia est et æqualitatis magistra vt superior infe
rior se exhibeat æqualem inferior superior. Inter dispares
enim mores non potest esse amicitia. Et ideo conuenire sibi utri
usq̄ debz gratia. Nec auctoritas desit inferiori si res poposcerit

nec humilitas superior. Audiat quasi parē quasi æqualē et ille
 quasi amicus moneat obiurget nō iactantiæ studio sed affectu ca-
 ritatis. Neq̃ monitio aspera sit neq̃ obiurgatio contumeliosa
 Sicut em̃ adulationis fugitiās amicitia debet esse ita etiā alia in-
 solētia. Quid ē em̃ amicitia nisi p̃ors amoris ad quē animū tuū
 adūgas atq̃ applices et ita misceas ut vnū vellis fieri ex duob⁹
 cui te tāq̃ alteri tibi cōmittas a quo nihil timeas nihil ipse p̃mo-
 di tui causa inhonestū petas. Non em̃ vectigalis amicitia est sed
 plena decoris plena gratiæ. Virtus est em̃ amicitia nō q̃stus q̃
 nō pecuniā parat sed gratia nec licitatioe p̃cios⁹ sed cōcertatioe
 benivolētiæ. Deniq̃ meliores amicitia sunt iopū pleriq̃ quā
 diuitū. Et frequēter diuites sine amicis sūt q̃bus abūdant pau-
 peres. Nō est em̃ vera amicitia vbi est fallax adulatio. Diuitib⁹
 itaq̃ pleriq̃ affectatoze gratificā erga pauperem nemo simula-
 tor est. Verū est quiddā deferri pauperi: huius amicitia inuidia
 vacat. Quid amicitia p̃ciosius quā angelis cōmunis ⁊ hoībus
 est. Unde dñs Iesus dicit facite vobis amicos de iniquo mam-
 na qui recipiat vos in æterna tabernacula sua: Ipse nos deus
 amicos ex seruis facit sicut ipse ait. Jam vos amici mei estis si
 feceritis quæ ego præcipio vobis dedit formam amicitia quā
 sequamur ut faciamus amici voluntatem ut aperiamus secreta
 nostra amico quæ cūq̃ in pectore habemus ⁊ illius arcana non
 ignozemus. Ostendamus illi nos pectus nostrum et ille nobis

aperiat suū. Ideo inquit vos dixi amicos quia omnia quæcūq;
audiui a patre meo nora fecit vobis. Nihil ergo occultat amicus
si verus est effundit animū suū sicut effundebat misteria patrie
dominus iesus. Ergo qui facit mandatū dei amicus est: hoc ho-
noratur nomine qui est vnanimū ipse amicus est q̄ vntas ani-
moy in amicis sit. Neq; quisquā detestabilior quā qui amicitia
laserit. Unde in proditorem dominus hoc grauisimum iuenit
quo eius condēnaret perfidiam q̄ gratiæ vicem non respētaue-
rit z cōtuis amicitiæ venenū malitiæ miscuerit. Itaq; sic ait:
Tu vero homo vnanimū meus z dux meus z notus meus q̄
semper mecum dulces capiebas cibos: Hoc est non potest susti-
neri istud quia vnanimū appetisti eū qui tibi donauerat gratiā
Nam si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vitios z ab
eo qui me oderat abscederem me inimicus vitari potest amicus
non potest si insidiari velit. Illum cauemus cui nō cōmittimus
consilia nostra hūc cauere non possumus cui cōmissimus. Itaq;
ad ceruanda m peccati inuidiam non dixit tu vero seruus meus
apostolus meus sed vnanimū meus hoc est non meus sed etiā
eius proditor es quia vnanimū prodidisti. Dominus ipse cum
a tribus regibus offensus esset qui sācto iob nō detulissent igno-
scere his per amicum maluit vt amicitia suffragiū remissio fie-
ret peccatorū. Itaq; rogauit iob z dominus ignouit. Profuit
illis amicitia quibus offuit insolentia. Hæc apud vos deposuit

filij quæ custodiatte in animis vestris quæ vtrum aliquid profe-
ctus habeât vos probabitte interim copiam multam exēploꝝ
afferent. Nam prope omnia maiorum exempla plurima quoq;
dicta his tribus inclusa libris tenentur. Ut et si sermo nibi de-
ferat gratiæ series tamen vetustatis quodam cōpēdio expressa
plurimum instructionis conferat.

Adiut Ambrosij Mediolanēi episcopi officia finiunt
feliciter Impressa Parisijs In Campo Saillardo Per
Suidonem Mercatoris Anno dñi. M. CCCC. xciiij.
Die, xliij. Januarij.

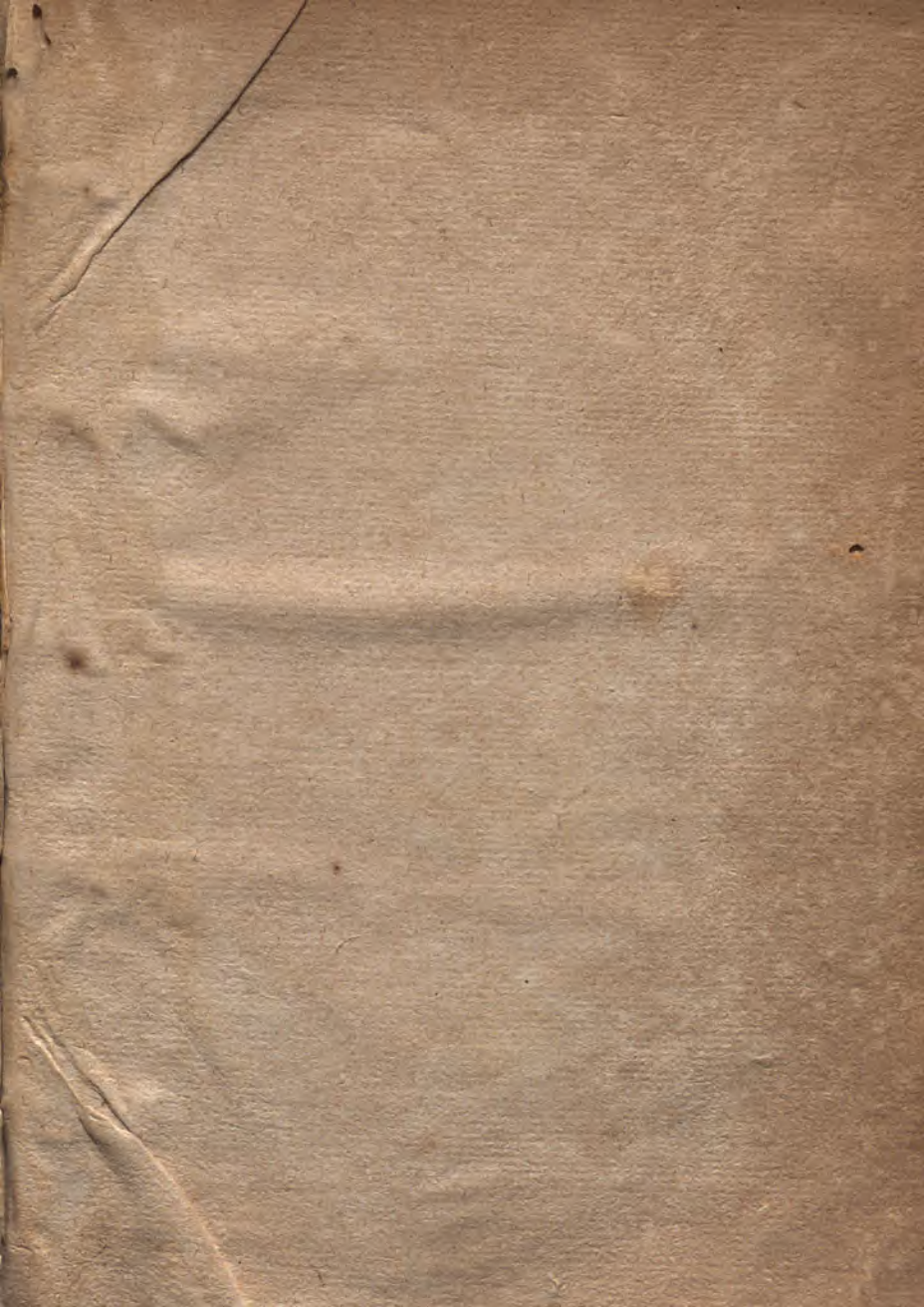

Inc

432

1494

226

